



Várdi József

Egy mást
sarkon
táposva
elbeszélések

Váradi József

EGYMÁST SARKON TAPOSVA

elbeszélések

GARABONTZIA KIADÓ

2016



©Váradi József, 2001 – 2015

A kötet elbeszéléseit a KALÁKA Szépirodalmi Folyóiratban és a Sepsiszentgyörgyi Irodalmi KERekasztal honlapján közöltem.

A kötet fedéltervét, a Hátusó kőlikről készült fényképpel és barátaim által ajánlott mandala – füzér változat felhasználásával, magam készítettem.

ISBN 978-606-8475-17-3

Megjelent a

Editura

GARABONTZIA

Kiadó

gondozásában

garabontzia@gmail.com. 0756513968

www.facebook.com/garabontzia



A havasi fogoly szokatlan esete

A napok óta alacsonyan kereng , sötét fellegekre mindenki rámondhatja, ha akarja, ezek nagyhavat hordoznak magukon. Eziránt a Tekeny völgy felett ma kétszer keseredett neki a szél, hogy bárkit és mindent felrázzon, figyelmeztessen, a hideg szélnél rosszabbra alig számíthatnak. Ez az alattomos légtödulás még a lelkünk gyertyáját is kifújhatja. Aztán harmadszorra, talán semmit nem bocsát meg. Láthatóan a lomha, párnás, vízeny s felh ket nem érte el a fuvalom, azok továbbra is, békésen kóvályognak a völgy felett. A város, talán féltében, összébb húzódik. Ebben a szegletben, ahol az utolsó házak közé valami ritkaság is vegyül, ahol a hiányzó fogakat egy ó egy épül házszal toldják ki, mib l sötéten mered rád az ablak vagy az ajtó helye, itt állunk. Mert a város végén, jövet ó menet, de megállunk. Igen, mert a város végén, ahol a Tekeny völgybe induló autóbusz, beintésre még megáll, ahol már nincs egy telefon, kifogyott a csatorna, nincs gázvezeték, az utcai világítás már el bb kifogyott, itt állunk. Van itt két eperfa és két diófa. Kett egyik kerten belül, s kett az utat kísér árok martjába kapaszkodva. Volt egy pihen pad is, s még egy autóbeálló is. De a körötte gy l szemét miatt felszámolták mind a kett t. Itt álldogálnak aztán azok, akik abban reménykednek, hogy valaki felveszi ket és elvárá-

zsolja önmagával együtt, a Tekenyő völgy valamelyik, mittudomén – minekmondják falvára. Mert itt az eljutás felér az étellel. A vonatot leszámítom, mert nem is erre halad, és mert sokkal kötöttebb amerre megy. Ritka az a falu, amelyiken keresztül halad. Csak az utazik, akinek fontos, és akkor megy, amikor van amivel. Aztán leszáll, ha eljön az ideje. Máskor jobb, ha otthon maradsz, legalább az idegeid nem rágcálnak, kitartásod és türelmed nem foltosodik. A lelked sem rojtozódik, a könnyen feltalálható csalódás jussán. Jó tudni. A szemetesekkel, az üzleteket ellátókkal, mentőautóval, vagy a fásokkal lehet rendesen szerencséd. Az iskolások vagy a gyárba járók váltáscserélő buszával nem mégy sokra, más busz pedig csak egy van délelőtt és egy délután. Megy és jön, vagy jön és ismét megy. Állhatsz és várhatod. Amíg tetszik. Mindegyre van várakozó. Az itt várakozók, lehetnek sokfélék, de mégis nagyon egyformák. Siető vagy elkésett emberek, dolgozók, diákok vagy ügyintéző emberek, akik elvégezték vagy sietve abbahagyták a dolgukat. Ritkán akad más. A mások nem tudják, vagy nem merik kockáztatni a próbát. Akármikor, de télen tartózkodj az utazástól, még belefagysz valamelyik autóbuszba. Tehersaroglyában pedig soha nem kívánod újra. Nemcsak a rázós út miatt, hanem megvesz az isten hidege.

Állunk és várunk. Az álldogálók többsége ránézésből ingázó. Viharkabát, bekecs vagy rövid báránybőr kabát. Nőknek is sapka, vastagon sál, a legtöbben csizmában, vastag nadrágban. A toporgók között az egyik azért kiválik. Teljesen másképpen öltözött. Bakancshoz csavart lábszárkötés, csizmanadrágra felvezetve, pulóverből lehet kettő is, egy

nagyon hosszú bundázott bélésű kabát. Fején egy muszka, jó prémű, füles sapka. Hanem a hozzátartozó degeszre tömött hátizsákra egy pokróc és egy halina csizma van rákötve. Hájszem a havasra készül. A Tekenyő völgyben ez nem lehetetlen. Ekkor valahonnan, egy erdész terepautó tér ki a főútra. Úgy látszik, elszáguld a várakozók előtt, hiszen a mai erdész nem vegyít a közönséges halandókkal. Hanem alább fékez egyet, a jobboldali utas kihajol:

– Mérnök úr, jöjjön velünk – már vissza is húzódott a kocsi melegébe. A bakancsos fellendítette a hátizsákját, megfogta a kabátját, attól a szárnyai repdesve verdestek, s igyekezetbe kezdett, az autót elérni, mielőtt meg nem unják a várakozást. A hátsó ülésen mutatkozott hely, amire aztán sikeresen el is rendezkedett. Beültekor köszönt egyet, de most a szétnézés után sem tudta kitalálni, hogy a kocsiban ki tudná róla, hogy mérnök. A falubeliek ezt a címét nem tudják, mert a középiskolát is megszakítással, egy gépész – finomműszerész szakma kitanulással spékelt, aztán érettségizett, egyszer még az almérnökre is elment. A felesége bírta rá, hogy tegye le a fizikusi záróvizsgáját, s menjen katedra helyett, orvosi felszerelés javítónak. A kórházban technikusnak titulálják. Almérnöknek csak a felesége szólítja, ha mérges. Hiába, minden igyekezete ellenére sem sikerült kitalálni, kikkel is utazhat. Aztán a falu közelében levő vasútállomás felé közeledve megszólal az egyik utas:

– Mérnök úr, mi a Kishavasnál levő Négyes házhoz megyünk, s hamarosan vissza is térünk. Magának, hol lenne alkalmas az átszállás?

– Magukat az Isten küldte, éppen a kis Molnár patakhoz megyek, magukkal lehet, még sötét előtt oda is érek – örömében vígan fészkelődött a szerencsének. A barátunkat elégedett megnyugvás kerítette hatalmába, mindenre el volt készülve, de ez a meglepetés erősen nagy hatással volt rá. Már rég elmélkedett róla, s szervezte a dolgát, hogy oldhatná meg. Mindent előre látni, azért nem mondhatjuk, nagyon könnyűnek. De most igyekezett. Mindig örökös késedelemben volt, most is csak ez látszott világosan. Napvilágban tanácsos felérnie, ha nem sikerülne, a faluban kell aludnia. Új reménye támadt, ha nem sikerül bejutni a házikóba, akkor ezekkel az emberekkel még lejöhet.

– Ugyan bízza, mit csinál ott ilyen kemény télben? – kérdezte egy másik utas.

– Pihenek egyet – válaszolt a barátunk. Nem találta fontosnak a mese további szövögetését, vagy a helyzet kitergetését.

Hanem a Major előtt a barátunk, látja, hogy nem térnek fel a hegyre. Egy pillanatnyi mérlegelés után kimondja:

– Elnézést kérek, nem a havasra tartanak?

– Egy pillanatra be kell mennünk a faluba – szólt a sofőr. A nyári istenes nagyseő után, amikor hat embert, egy hétig sem kaptak meg, az a határozat jött létre, hogy a kocsmában fel kell iratkozni minden havasra menőnek. És még cigarettát is kell vennünk napvilágnál.

A kocsmá előtt a terepjáró méltóságteljes nagyságú helyet foglalhatott el. Jól elért, mert más autó nem is állott a kocsmá elé. Benn sokkal többen voltak, mint ahogy egy hétköznapi délután lenni szokott. Talán mindenki tartott a közelgő vihartól, gondolván arra, hogy nem

jönnek elő néhány napig, hát bevesznek valamit a testbe. A kocsis utasai a sötét felé furakodtak. Volt, aki könnyen engedte tovább, volt, aki morgolódott, hova tolatnak ezek az idegenek. Morcos népek gyülekezete volt. Mint az időjárás. Feliratkoztak a füzetbe, vettek ezt – azt, a mérnöknek ajánlották, hogy vegyen melegítő italt. Ha viharba megszorul, szükségét szenvedhet. Ő csak leintette. Tudta, mi a dolga. Aztán ismét útra keltek. A Majornál feltértek a havasra kígyózó útra. Hamar kiderült, hogy barátunk szerencsés csillag alatt született. A hó, az út szélein igen magasan állott. Ezen és még a katlanba vezető úton sodorják félre a havat, megóvják a járhatóságot, csak hogy mindez ellenére, egy gyalogosnak erősen kényelmetlen járás esett volna. Csak menni, és alig haladni, még csak egy valami dolog. Még cipekedni s az oldaladat verdeső kabáttal küzdeni, szinte elképzelhetetlen. Már egészen elbúsulta magát, arra gondolt, hogy megbánhatná, amiért felvállalta ezt a hetes vagy másfél hetes remeteséget. Elégedetten sóhajtott, mikor a Molnár patak hídjáról leereszkedve, megállt a terepjáró. Megköszönte a fuvart és lekászálódott a hátsó ülésen fészekké lett kuckójából.

A határtalan nagy csillogó fehérségben egy szomorú sötét foltként állva maradt a barátunk. A két patak összefolyásában levő ösvény semennyire sem látszott a több öles hóban. A nagyobb patakon foltokban álltak a hóból való szigetekcskék, köztük nedves foltokra szakadva kivehetően folyt a víz. Keservesen kilátástalan tusakodás. Ettől valamivel biztatóbb, a kicsi patak úgy nézett ki, hogy a fenekéig be van fagyva. Neki nagyon rossz lehet, de barátunk éppen ennek örvendett. A zsákból egy égszínű kendőt vett elő. Amíg az egyik, a patakocska olda-

lában álló fenyőcsemete felsőbb ágára mesterkedte, sárgán kivillant a kendőbe varrt két betű. Az aranyló monogramot a házasságuk óta, feleségével mindenhová odabiggyeszti. Most arra hagyott jelet, hogy itt elment az egyenes útról. Régi szokás, aki tudja, nem csalódik benne. Aztán könnyebben nyomába szegődhetnek, ha ennek értelme mutatkozik. A tiszta akaratú emberek szent jelvénye, útmutatója a követésre. Követ, vagy akármilyen jelző ágat hiába hagyyna most, hiszen az észrevétlen a hóba fulladna. Felvette hátizsákját és a kiálló kövek között bebalettozott a kicsinyke Molnár patak medrébe.

Létai Márton, aki után most én itt leskelődöm, a kicsiny patak mellett fennebb, egy házikó felé igyekezett. Jól gondolta, hogy a patakban jobban halad, mert az úgy is volt. Felesége szülei, szinte egymás után haltak ki az ősből. Azelőtt ez a ház a piactér mellett állott, a közkút mögött. Azt gondolták ők, hogy úgysem tudják a falusi lakot rendben tartani, a telket felszabadítják, gyümölcsösnek kiáltják ki. A házból egy kisebb nyári – téli lakot fércelnek össze, a régi családi erdő szélében húzzák fel. A hitetlenek óvták, hogy tekergők felprédálják a lakot, de ők erre a fejüket rázták, elég félre van az úttól, de még az ösvénytől is. Akkor az untatók az állatjárásba kezdtek. Az sem ment, Létaiék ettől sem ijedtek meg. Sőt Emese, Márton felesége annak örvendett volna, ha a gyermekei az erdőben, az élőhelyük környékén látnak vadat. Kinek, mihez van gusztusa? Mire ezt elmondtam, a barátom már kapaszkodik fel a kicsi patak martján, éppen a ház háta mögött. Ott az ösvény mellett, máskor egy kis forrás bugyog, s beszalad a patakba, de most ebből

a nagy hó alatt semmi nem szembetűnő. Sem forrás, sem ösvény nem látszik.

A patak magas martjáról a házig lemenet elég vastagon áll a hó, szinte ember magasan. A ház előtt egy fordulásnyi helyet eltakarított, hogy bemehessem. Ahogy betért elsőre a konyhabeli kályhába tett egy tüzet, aztán az érckályhára vetett szemet, addig nem nyugodott, míg mind a két fűtőhely nem dobogott a lángok nyalogatásától. Attól aztán kiment az udvart elrendezni. Kellett egy ösvény a házvégehez, a fászínbe, onnan az árnyékszékre esett a pillantás. Itt oktan semmi nem maradhat, a szemünk sarkán túl. Aztán arról visszajövet, megint a marta ment, hogy a forrás felé ösvényt verjen, azaz kibányássa azt. Ez pedig egyáltalán nem sikerült, mintha a forrás eltűnt volna, vagy csak nem jól emlékezett volna a helyére. Minden lehet. Jócskán nekimelegedett a munkának, nagy halom havat hányt erre – arra. Úgy tetszett, hogy egy időre, ezekről a gondját levetheti. Még valami fát aprított, hogy éjjel ne jöjjön ki, berakta a házba. A derekát megropogtatni kiállt a küszöbre, rájött, hogy jócskán besötétedett. Sőt a szél is felkelt. A fenyves egyre hangosabban suttogott vissza a borzoló szélnek. A patak melléki mogyoró bokrok karói egymást egyre sűrűbben verdesték, mind hangozabban kopogtak. A havas tetején a hó, fehéren világított, s mintha galérja lenne a hegy tetejének, hosszú íveken látszott, ahogy a szél hordja és szórja a havat. Azt is, ami már egyszer leesett, és azt is, ami éppen most érkezett. Könnyű volt felkapni azt a havat, ami a nap folyamán még nem jegesedett a tegnapi, tegnapelőtti hókéreghez. Fenn a zúgás mind inkább morajlásnak hatott. De nemcsak a szél kavarta hó függöny

vonult fel. Esett alább is szépen, eléggé, a legfinnyásabb ízléseknek is megfelelően. Ami pedig leesett ide az udvarra, az úgy nézett ki, mintha több szép nagy hópelyhet, még összerétegezték volna. Nagy, igen nagy pelyhekben hullt a hó. A szél pedig egyre erősebben, és egyre indulatosabban ment neki mindennek, amit az útjában talált. Tolta le, félrehúzta, elcsavarta, meghajlította, amit talált. Ha tehette tovább mentekor nyomorodva hagyta. A magasban pedig éppen indult a pokoljárás.

Bekerült, világosítani válogathatott, volt petróleumlámpája, de gázharisnyája is. Letelepedett, egy darab szalonnát, hagymát és kenyeret evett. Egy kis túróra is kedve támadt. Azt is vett elő. A szekrény tetején voltak néhány üvegben szamóca, málna és szeder főzetek, Eme se hozzáértésének tárgyai. Csak most ellenjavalltnak mutatkoztak, mert víz híján baj lesz vele. Ám a hagyma és a zsír úgyis követelte a jogait, mire a papírokat előszedte, amiért ide a havasra felfáradt, hát olyan szomjas lett, hogy abba kellett hagynia. Ismét kiment a forrást meglesni, de ugyanaz maradt az eredmény. Akkor két fazekat vett elő, olyant, hogy egymásba menjenek. Mindkettőt megrakta hóval, s az egyiket odatette föni. Hamar meglett vele, ahogy annyira olvadt a másik fazékba sülyesztette. Ezzel elég hamar kihűlt. Kissé megsózta, hogy ihatóbb legyen. Ahogy belenézett uszadékokat talált benne, s talán por vagy szénnyomokat, amit itt a havason először nem gondolt volna, de ki tudja ezek hol párologtak fel az égbe. A többiből aztán teát főzött, abban nagyobb hitel mutatkozott. S ekkor végre az asztalhoz telepedett. Megerősítette a világítást, kinyitotta az irattartót.

A tegnap reggel a vizitek előtt kérte a főorvos, Kálnakvölgyi Gergely Géza doktor, hogy jelenjen meg az irodáján. Természetesen Márton elment, mint mindenkor és mindenkinek, minden hívására elmegy. Néha az eszközt szóra bírni, csak Márton varázsszavára van szükség, vagy talán a biztatása is elegendő. Minden műszernek működnie kell, mindennek eredményt kell adnia, mert bármilyen régiség vagy ócskaság lenne, amíg szóra bírható addig komoly segédeszköz. Sokszor a régi, karbantartott eszközök hatékonyabbak. Semmi se számít, talán az sem, ha egész nap talpal. Csak az tudja, mit dolgozik Márton, ha valamely eszköz kieséseket mutat. Márton viszont azt tartja, jobb, ha azt hiszik, hogy nem dolgozik semmit, mint hogy kiessen bár egy eszköz is. Nos, ott maradtam el, hogy a fő doki szólította. A délelőtt folyamán egy nagy teherkocsiban komoly felszerelések érkeznek:

– Kérem Márton, tartsa szem előtt a lerakást, vigyék be óvatosan a raktárba, aztán majd délben jelöljék ki a helyet, hogy ott üzemeljen. Kérem, ne hagyja, hogy bármi elromolhasson, vagy összetörjön – hagyakozott a főorvos.

Csakhogya vélt terv és a való végrehajtás legtöbbször nagyon különbözik. A délelőtt a lerakás alatt háromszor hívták el bár csak egy percre, ami öt is volt. Aztán délben még nem vehette szemügyre a dokumentációt. Nem ért rá. Közben az is kiderült, hogy egy célt szolgáló gépsorról van szó, de három külön egységből tevődik össze. Ezek az egységek főbb darabonként is még külön – külön vannak csomagolva. Restelkedve mondta meg a főorvos úrnak, hogy a munkahelyen nem lesz alkalma a dokumentációt átolvasni, s tervező stratégiát kidolgozni.

– Bújjon csak el, hogy senki ne kapja meg – nevetett a fődoki. Hiszen őt máris az avatás és az átadás érdekelte. Emese örült a szabadnap gondolatának, csak azt nem gondolta előre, hogy Márton a városról is eltakarodik. Aztán erre bólintottak, mert másképp nem is lehetett volna végig gondolni. A három vastag tájékoztatót és a műszaki többes szótárt vastag műanyag zsákba tette, ruhát s némi élelmet csomagolt. Kezdődhet a bújócsonka.

A vadul ablakot rázó szél, a lecsendesített kályhák tüzét nem zavarta, de a külsőségben az a gondolat jött elő a sötétből, hogy talán a szél betemeti a házat és környékét. A dologhoz ült embert a körülmény teljesen felkavarhatja. Kiboríthatja élete mentéből. Hát mit tegyen az ember, kimegy és sepreget vagy lapátol, feltétlen az ajtó mellől s az ablaktól eltakarítja a havat. Arra törekszik, hogy reggel minél könnyebben tudjon kijönni a házból. De ahogy kijön, azt látja, hogy még az éjjel folyamán elő kell jönnie az odúból. A fás színhez és az árnyékszékhez a járat elseprését megerősítette. A magas part felé tartó ösvényt hiába valónak tekintette a sötétben tovább bővölni. A munka alatt arra jött rá, hogy nem érti, magyarázatát nem tudja, mégis érezhetően jól lehet látni. Valami arra enged következtetni, hogy valahonnan valami erős fény árad az udvar felé.

Mielőtt megint bement volna a házba, felnézett a havas tetejére s az innen fekvő oldalára. Mit látni? A havas felső oldalán, mint az eldőlt orgonasípok, nagy hullámok barázdálták a havas oldalát, s a szél munkája miatt ezek a barázdák szálkái itt – ott messze elálltak a havas hátától. Oldalt a Hatusonál a sziklaszobrot teljesen körülvette a hó. Ott is,

mint az előszegzett szuronyok, a hegyoldaltól messze elálltak a hóhegyek. Ezek a havak olyan fehéreként vakítottak, mintha a Nap ragyogása gerjesztené azokat. Betette az ajtót, de nem az orvosi műszer, hanem a havas több ismeretlenes egyenlete ült az asztalhoz. Most főleg az a meglepetés szorította torkon, amiért éppen ezt a szöveget választották. Fönn a havas oldalán van az a sziklacsoport, amit megkövült szobornak vélnek az emberek. Az terjeng róla, hogy egy tündér lakott ebben a pompás völgyben. Minden a legnagyobb boldogság és egyetértés jegyében élt addig, míg egy nap három ördögfióka el nem kezdett játszani ezen a helyen. A tündér egy darabig kérlelte őket, hogy ne tegyék pozdorjává a völgyet, ne rongáljanak mindent össze, amit eddig szépítettek, de azok csak kacarásztak és tovább rongáltak. Éppen erre járt a tündér nővére, aki szigorúbb is, de nem éppen olyan jó volt, mint az völgybeli tündérke. Mikor meghallotta az ördög fiak garázdálkodását azokat megidézte, s felmutatott a havas oldalán egy kőlikra¹. Aki abba elsőnek bebújik varázslókabátot és varázsvesszőt nyer. Hanem az első csak a fejét dughatta be a likba, a második már húzta is vissza, a harmadik mind a más kettőt le akarta lökni a hegyoldalról. Mikor a legnagyobb hévvel birkóztak, megdermesztette őket a nagyobb tündér. A kistündér hiába hajtogatta, nem kellett volna, az első kettő eggyé lett a likkal, az utolsó pedig háttal a völgynek úgy maradt mintha egyensúlyát akarná visszanyerni mielőtt a mélybe, zuhanna, ő a hátulsó, azaz Hatuso. Most ezt a sziklát egy külön hegyként körülvette a fénylő hó.

¹ Kőlik az lyukas kőre vonatkozik

Innen, a havas oldal nagy fehérségéből fakad ez a kísérteties fény. Hogy ez jelzés lenne? Hogy ez magyarázat lenne? Most tűnik úgy, hogy ez most igen különös. Talán éppen nagyon veszélyes? Mire vélhető lenne? Erre senki nem számíthatott.

*

A robajlás és a dübörgés lassan elhalt. Márton megtapogatta magát, érezte, hogy hidegrázáson kívül egyéb baja nincs. Voltak kétségei, hogy talán nem tud járni, vagy nem áll meg egyenesen, de a próbái sikerültek. A ház is épnek mutatkozik, a tűz sem aludt ki. A kémény szelel, dobogva dolgozik, az ablakok s az ajtó nem repedt el. Most a ház környéket kellene szemrevételezni. Felöltözött és kilépett volna, ha meg nem torpan. Úgy járt, mint Hatuso, mintha egyensúlya vesztese nézne rá. A ház előtti tisztás mellett, a kis díszkerítésen túl a fák között csak egy természetes hóhegy látszott. A hőtömeg így becsülésre harminc méter magas is lehet. Isten őrizzen alá kerülni. Fölötte átkelni, mint gondolat fel se merült. Oldalra a patakok medrén át meredek falakon kellene felkapaszkodnia. Elég lehetetlennek tűnt. Mégha nem tűnt a szélein magasabbnak öt méteresnél. Viszont Márton ebben a pillanatban tudta, hogy ebben az erdei házban ma még egy percet sem maradna tovább. Úgy tűnt, hogy egy perc alatt, de lehet, éppen tíz alatt készen volt a tervvel. A váratlan esemény minden tervét áthúzta, de sok töprengésre sem kínálkozott idő. Tenni kell és lépni, csak el innen, dobogott a fülében. A kitört és szilánkolt fákat kezdte összehordani. Nem érdekelte semmi más, csak a kitörés ára, az éig tartó fáklya megrakása. Aztán alább hagyta. Túl nagy tüzet nem rakhat, csak amekkorát ellenőrizni tud. Az-

tán a sok olvadt hó, az sem mindegy merre folyik. Nem lehet annyi fát összedobni. Majd a tűzzel még kell fát kiszabadítania. A nagy Molnár patak felé szemelt ki két sudár fenyőt, amit szurkos zöldággal és rálocolt petróleummal szándékozott meggyújtani. A terv nagyszerűnek indult. Megszakítás nélkül táplálta a tüzet, rakta, hol a vagdalt zöld ágakat, hol a csípett rönköket kormányozta a tűz felé. Közben egy – egy más fekvésű rönköt el kellett ródalni², vagy egyszerűen kioltani, hogy ne menjen nagyon szerteszét az olvasztás. A növekvő pocsolya szélein biztatóan rokkant a hó. A meggyújtott fák csonkig égtek, s egy szinte három méternél szélesebb út tágult a szertefolyó pocsolya felett, be a nagy patak medre felé, s onnan láthatóan vissza az útra. Igen. Meglátzott végre az ösvény, a kora reggeli derengésben. A tűzfészkekre végig havat hordott a tüzelő mester. Locsogott minden az olvasztott bőségtől. Aztán a házban rendezkedett. Kihordta az éjjeli hamut. Megkereste a parazsakat. Rendet rakott. Kihordta a szemetet. Volt néhány dolog, amit kirakott a hátizsákából. A végzés alkalmából megállt és egy keveset morfondírozott. Mikor készen lett, megint felkelt a szél. Azt gondolta, hogy a próbálkozása dicséretes. Ha nem próbál, talán most sem mehetne el. Körülnézett, mindent megnézettnek talált. Hát neki lódult. Elsőre nem ment. Úgy érezte, hogy nem ér ki az útra, annyira fáradt lenne. Erőt vett magán, nem találó a vége előtt elgyávulni. Aztán megint nekilódult. Az útra leérve, letette a csomagját és elment a jelkendője után. Mire megtért megújított erővel vágott neki a völgynek. Fogadalmak röpködtek

² ródalni, fejszével a kívánt irányba való elfaragást jelenti

lelkében, de azokat mind elhessentette. Minek fogadkozni? Jön még ide persze, csak várnia kell még erre. Mert ennyitől aztán senki nem mondaná, hogy én biza erre soha, semmi pénzért nem jönnék. Az ijedelem elszáll, s majd a tavaszon vagy a nyáron újra eljönnek a kis házikóhoz. A műszer beállításának ügye most semmit nem lépett előre. Más bűvőhelyre lesz szüksége. Amit már lassan ki is talált. Vitte a fejében, mint a korábbi tervét.

Mosolyra derült, hogy ez hamarabb nem ötlött eszébe. Azt a...

(2012 – 2014)

Tévelygés a hó sivatagában

Ez az útszakasz, amit most magunk mögött hagyunk, semmi jelét nem mutatta, hogy december is elmúlt volna. Azt sem mutatta, hogy a hágón túl egy hete narancs és vörös meteorológiai jelzés váltakozik. A mellékutcákban hó és sárnyomok vannak. A főutak hetek óta szárazok. Ha az országúton jöttél volna, ami néhány nap óta el kezdte veszítetni a takaróját, csak ezzel lennél elfoglalva. Hogy lehet ennyiféle változottság? Ami természetes is, mert semmiképp nem mondható könnyűnek ez a közel kétszáz kilométer megtétele. Mintha kontinensek éghajlata ütközne meg, holott csak három szomszédos tartományról lenne szó. Az elmúlt napokban, félnaponként színezték át a figyelmeztető jelzést, mikor sárga, mikor piros, mikor narancsszín volt érvényes. Valóban nem is tudtál eligazodni. Itt pedig az is jelentett valamire való gondot, hogy négy – öt óránként zárták le a hágót, máskor a szorost, amikor mind a kettőt, az pedig nagy magyarázkodással és egymásra mutogatással járt. Igazán nem értem miért. Ismerem a helyet. Ha a tetőkön fúj a szél, attól a szoros nem dugul be. Ha nagy hó esik a hágóra, félre kell tolni, s nem lezárni. A szorosban nincs lavinaveszély, van azonban valamelyes jégfolyási kockázat. Ahogy kiveresedik a Nagyhavas erdeje, minden évben előállnak a jóslatokkal. Így lesz, úgy lesz, hogy lesz. Aztán elsütik a

szakállas viccüket, hogy az útügyet váratlan érte a hirtelen hóesés. Mert hirtelen esik, néhány óra alatt. Akármennyi előkészület és edzés ellenére. A kis hózáportól a szikrázó havazásig, a nagy pelyhekben hullótól a hóakadályokat szelekkel emelő ítéletidőig minden előfordulhat. A hóekék, a sószórók vagy a jégseprők sorban mondanak csütörtököt. Mikor történik ez? Amikor senki nem gondolta volna, amikor ezrek vannak úton, mert nálunk a népvándorlásnak erős hagyományai vannak, az utolsó ötven évben. Mindenki örökké megy valahová. Ahelyett persze otthon is ülhetne. Nem készültek. Meddig akartak rá készülni? Nem látták a veresből szürkésre fakuló erdőt? A megfakult lombtalanított természetet senki nem vette számba. Ha akárkit hallgatsz az illetékesek közül, csak üres szölamokat puffogatnak. Mit jelent náluk a készültség, Vajon nem azt, hogy amikor szükség van, akkor azt oldják meg. Nem lakunk az Északi Sarkkörnél. Ettől semmi nem juthatna eszedbe. Minek is jutna, ha nem tudsz velük vitába szállni? Jössz az úton, ahogy tudsz, amikor engedik. Máshol pedig nem jöhetnél, még repülve sem. Úgy-hogy a végső terhelésig le vagy fogva, a feszültség ott kopog és nyomakodik körülötted. Talán össze kíván préselni, csak nem tudja még tudomásodra hozni. Érzed a levegőben rezgő, kisülésre vágyó erőingadozásokat, melyek csak úgy feszülnek egymásnak. Ha szétnézel, meglep, hogy az útmenti árkon túl rettentően magas hóhegyek magasodnak a homályban. A hóhegyek sípkáját egy örült szél szobrász tördelte a legváratlanabb alakokra, de a közét is a szél fújta be. Minden, ameddig elláthatsz, magasan, be van havazva. A megállást egy keresztre akasztott tábla nevesítette. Útlezárás – Behavazott út, ez állt rajta. Az út kö-

zépén, a kiakasztott táblán túl, két villogós, riadós autó, talán a helyi rendőrségtől. Kettő, az sok nekik. Ha nem kettő, akkor nem áll meg a forgalom.

Ez piciny parkoska és két kocsí kifutó a civilizáció utolsó jelei. Itt a civilizált földön kívül, áll egy benzinkút. Elég nagy, túlméretezettnek mutatkozik. Az út széléhez, kihívóan közel a töltő kutak, emitt egy mosoda, amott egyéb építmények. Minden idegenül, mint egy holdbéli tájon. Itt ebben a dimbes – dombos pusztaságban, ahol sehová sem lehet menni, vajon minek ez a pazar létesítmény? Hivalkodás, pénzmosás, vállalkozás vagy menekülés.

A benzinkút belső felében egy több részes épület is van. Ennek az egyik ablakában komoran néz az asztal közepére, három komor varjúmadár. A morzsát már letörölték a műgyantával borított asztallapról. Három üres csésze és egy teáskanna tátog az asztalon. Az edény alján két ujjvonásnyi tea árválkodik, talán senki nem inná már meg. Igazában mozdulatlan és szótlán üldögélő emberek ők, csak olyan mogorvák, hajlottak, mint amennyire feketék. Csak varjúra gondolsz, ha őket nézed. Itt vannak valami két órája. Egy rendes ember is elunná. Hát egy varjú – ember? A fél éjjeli autókázás után azt gondolná a józan elme, hogy ezeknek a pokoli út után aludni kellene. De ezeket nem olyan anyagból szőtték. Ezek csak ülnek és hallgatnak. Vagy alusznak ülve? Talán azt remélik, hogy a két riadós félreáll, s attól aztán azonnal mehetnek tovább. Egyáltalán nem úgy akarnak viselkedni, mint aki hiányában lenne a nekilendülésnek.

Minden évben az évszakok, egymást szinte unalmas egyhangúsággal követik. Alig emlékszem valami különösebbre, ami az idei tél megjöttét, bármelyik más tél érkezésétől elkülönítené. Most amióta a tél tart, többet üldögélünk a kályha, a fűtő közelében, mikor lehet sűrű sóhajtozások között vállaljuk a kimenetelt, a beöltöztést és megünnepeljük, ha levethetjük a nehezzé lett ruhákat. Annak szurkolunk, hogy legyen valami ünnep, hogy valaki rávegye magát, hozzánk ellátogatni. Magamból kiindulva, nekem nagyon nehezemre esik, hogy ebben a kutyának sem tetsző cudar időben nyakamba vegyem a világot. Inkább egy pohár borra szavazok, egy könyvet olvasgatok, esetleg a számítógéppel barátkozok. Persze, ez mindenkor arra az időre esik, amikor nincs más dolgom. Az pedig az igazsághoz tartozik, hála Istennek még mindig van elég dolgom. Ami egyáltalán nem kevés. Mert mikor itt elkezdtem a mondókám, még nem is láttam a tévéhíradót. A feleségem áthívott, a másik szobában éppen a moldovai havas világot mutogatták. Elsőnek Nyikuláj³ bá jutott eszembe. Vajon hol érte a nagy havazás? Hol lehetett, amikor a hófúvás esett? Lehet nem élte volna túl az ítéletidőt? Próbáltam telefonálni, az öreggel kapcsolatba lépni. Nem sikerült. Felhívtam a barátaim. Sikerült. Kéretlen a nyeregbe pattanást pártolták. Hát ez nem maradhat annyiban. Ez elég volt buzdításnak.

Az embereink csak ülnek, mélán és hallgatnak. Mikor jöttek, harsányabbak voltak, érdeklődtek, miért van útzárlat, mikor oldják fel, mekkora a hó az első dombon túl. Sok kérdezni való került elő: – fa-

³ Nyikuláj, románosan szlávból, a megfelelő Miklós táji jellegű kiejtése

gyott – olvadt, fűjt – nem fűjt a falvak felett, jegesedett – keménykedett az oldalakon, porozott – töredezett, omlás – jégzajlás a vízfolyásokban, szakadás – feltöltés a partokon, s minden más efféle egyebek. Nem gondolná az ember, hogy ez a sok minden alig tíz nap alatt érte meg ezeket a szélsőségeket. Enni kértek, de csak szabadkozásból és fura társítású élelemből választhattak. Felmelegíthető zöldség konzerv, amiből van elég. Tojás van még, nyersen, főve vagy sütve. Üres és túrós kalács, enyhén száradó állapotban. Nem sok. Néhány száraz bánáti szalámi. Drága borok, ritka pálinkák elegen és szinte mindenféle borvíz. Kár, hogy söntés nincs a benzineseknél. Fagyasztott zöldség mexikói módra, egy pulttal. Barack és birsalma lekvár vizespohárnyi adagokban. Elfogadhatóan nagy tételben. Egy fél nyers pulyka. Micsoda? Egy fél nyers pulyka. Jól hallották. Színesen tarka, gyümölcsle pótlékok, jól konzerválva. Az ajánlás szerint egészség pártolók. De nem pasztörözve, hanem beporozva, ki tudja mennyire. Estéről maradt egy fél adag hideg puliszka. Oda adható. Nem eladásra készült, de szükség megkövetelheti, megteheti. Olajos halkonzerv, apró, rágásra pattogós szardellákkal. Hazai és külföldi csomagolásban is. Kenyér? Hát az nagyon ritka, amikor van. Most sincs. A szabadkozás az, hogy a környéken elfogyott a tartalék, jó ára lesz minden elvihető ételfeleségnek. A kereskedő már megérezte a napok óta lebegő feszültség következményeit. Látványos kis eset. Az érkezők egy pillanatig tétováztak, azután szinte egyszerre mondták ugyanazt. Lekvárt s üres kalácsot rendeltek, sok citromos és rumos teával. Most már a második kanna után éppen csendesesen emésztene. A külső havas derengés még nem világosodik, nem mérkőzik a

hűtőpultok tompán homályló fényével. Néha csak egy – egy neoncső váratlan villanásával. Szinte örökös éji sötét van még, talán mindenki alszik, észrevétlen, ha pillantanak közben egyet – egyet. Pillantani ritkán szabad, bár alig van jelentősége. A pultos lány a tálaló mögött bújik, időnként felriad, és kiles, ha nem kérnének valamit. Kibírta ezt a rettenetes forgalmat. És még beletelik néhány tucatnyi negyed órára vontatott perc.

Nagy későre, az egyik alak feltápászkodik. Szállnak a varjak. Nyújtózkodik, ropogtat, a fogashoz megy. Felöltözik a kinti kopogóshoz. Kilép a derengésbe. Az ikertestvérei is mocorognak. Felállnak és ugyanígy tesznek. Igen, mert annyira egyformán tesznek mindent, mintha ikrek lennének. Egymástól tanultak mozogni, egymás gondolatait elemzik, és egymás határozatait hajtják végre. Az indoklás is benne van egy – egy mozdulásukban. Amikor hallgatnak, udvariasan értelmezik a másik elhallgatott beszédét. Ha beszélnek, ugyanazt mondják. Úgy gondolnám, egyszerre születtek és egyet akarnak, azóta mióta ezt mondhatni, mindhalálíg. Az a rémes, hogy ez a dolog egyáltalán nem furcsa. Ha számot adnék valakinek erről, töprenghetnék rajta, vajon érti közlendőmet?

Ahogy az első kilépő az ajtót betette, az egyik ott álló négy és fél literes autóban valami mozgásféle hallatszott. A kocsí hátsó ajtaját kinyitva meglátszott, hogy külön rekeszben két nagy fenevad, kutya szellem csóválta a farkát, s valami nyüszítő mondókát morzsolgattak. Alázattal. Enni és inni kaptak. Csodálom, hogy a vizük nem fagyott meg. Meleg lehet odabenn. A második vonal is kijött az ajtón, erre is

lett valami mozgás a másik négy és fél literes autóban. Ebben a nagy autóban is két dög volt. Enni és inni kaptak azok is. Ennyi idő alatt a szellőzés is megesett. Lecsukták a rekeszeket, s az ajtókat bezárták. A homályban mellette volt egy másfél literes piros, abban nem volt semmi mozgás. De az se került a figyelmet. Csak türelemre intették. A varjú-nép ezt a dolgát elvégezte. Az utat eltorlaszoló rendőrök felé poroszkáltak. Valami érzékelő lehetett kitűzve, mert alig ahogy benzinkúti bejárón túl mentek, két rendőr, egy csendőr és egy veszélyelhárító biztos szökött ki az egyik autóból. Úgy tettek, mint a gyermekek, ha tiltott játékot üznek. Talán kártyáztak, de kit érdekel. Sorfalba tömörültek.

– Hová mennek? Útelzárás van – morrant az egyik, a kora reggeli süket csendben.

– Azt hallottuk, hogy reggel hatkor felemelik a zárlatot. Érdeklődünk, tényleg számíthatunk erre, lesz alkalmunk tovább menni – kérdezte az egyik varjú.

– Ha az éjjel bár egy seprő vagy hó tolató elment volna, vagy bár a farm felől hallhatnánk valami gépzajt, akkor meg tudnám mondani – folytatta a beszélgető szándékú rendőr. A többiek csak néztek, az egyik a füle közepét vájta ráérősen.

– Esetleg rádión nem kérdezné meg – szólta a másik varjú.

– Lássuk – mosolygott jóindulatúan. Bár nincsenek nagy reményeim.

Odamentek a riadós autóhoz, nyomogatta a gombokat, amíg valaki ki nem reccsent belőle:

– Mi van, nem tudsz aludni?

– Csak azt akarom kérdezni...– mondta a mikrofonba – merre akarnak menni... – szólt az érdeklődők felé.

– A Szárazpatak⁴ völgyébe – avatkozott be a harmadik varjú.
A vonal túlsó végéről behallatszott a kacagás:

– Mondd meg a bátor embernek, hogy egy négyes meghajtású négy literes autóval álmodjon erre jönni. A halastó alsó elvezető csatornáján túl, két ember egymáson sem látszik ki a hóból. Végeztem, több bajod ne legyen.

Egy kattanás jelezte, a közlekedési rendőrség kirendelt, távolsági – tájékoztató, szolgáltató hivatala bezárt. A varjúk megköszönték szépen a felvilágosítást, és visszaindultak a benzinkút belső hívó melegébe. Az egyik még hamiskásan megmutatta azt a traktornyomot, amit a rendőrautókat kikerülő ekés traktor hagyott. Amott bevágódott a hóhegyek közé. Állítólag az ablakon át látta, még az éjjel. Örömmel bólintottak egymásnak.

– A dologban semmi fontolgatni való nem volt, ezért nem tartottunk megbeszélést – kezdte Trappe⁵.

Most derült ki, hogy mind a három autó nem megy tovább. Nincs olyan biztosíték, ami bár a gondolatot támogatná. A rend őrei pedig nem sokat egyezkednek az ilyen kalandorokkal. Kijelentik, hogy erre nem esik járás. Punktum.

⁴ Szárazpatak, község Bákótól délre

⁵ Trappe, németül tűzok

– Gerlém, ezennel lemondasz az autódról, itt hagyod. Egy vagy másfél zsák holmit átvehetsz hozzám. Gondolom Cufundar⁶ is megengedi ugyanezt.

– Módosító javaslatom van, két pokrócot, két pár posztócsizmát, valami bakancsokat, petróleumos kannákat, egy bundakabátot és két bélelt esőkabátot leszámítva, három zsákba csomagolt élelmet és két szappanos doboz konzerveket hozok. S még volna egy pár apróság. Te neked, kellene talán valamiket itt hagyj, azokból a sohse tudni mire kellhet – kacatokból. Ahogy te mondod, nem férek fel, esetleg itt maradok – mondta a piros kisautó gazdája. Szomorúságot mímelve kezdte törölgetni a szemüvegét. A harmadik, akit most már tudjuk Petricának⁷ neveztek, csak hümmögött:

– Szóval megint a tábortűz tevésnél tudjuk meg, ki a gyufafelelős, aki otthon hagyta a gyufát. Három rohadt autóban annyi kacatot hoztunk, hogy egy kis átrakással is kilógunk a karosszériából. Vagy éppen gyalogosan vágunk neki a hátralevőnek.

– És biztosan van egy kocsira való fölösleges holmi, amit csak megsétáltatunk, hogy nehogy szükséget szenvedjünk, mikor valami bolondság eszünkbe jut. Mert ebben az egyben nem szenvedünk hiányt. Hülyeségből van mindig a legtöbb.

– Az öregúrnak szánt dolgokban legalább most egyeztessünk, mert ezután odébb semmit nem vehetünk.

– A dolgunkat egyszerűbbé tenni közös teher.

⁶ Cufundar, búvármadár, búbos vöcsök

⁷ Petrica, a Péter román nyelvű megfelelő becézete

– Őrizzük meg a nyugalunkat, osztályozzuk, s ami nem az öregnek szól, vagy nem való a mentéshez, azt rakjuk a pirosba, s ezzel vége, mert indulni kellene.

– Csak azért nem szóltam előre, hogy ki mit hozzon, hogy ne vezérkedjek – szólta ismét a szemüveges. Aztán csak nézték egymás mellé. Hosszasan.

Nem volt még alkalom, hogy elmondjam, ez a varjakra emlékeztető társaság egy igen tiszteletre méltó egylet lenne. A mostani állapot kalandor utazókat sugall, ámde három elég komoly tanár lenne, civilben. Hogy valójában milyen madarak, arra még várjunk egy keveset. Valamikor hatvankilencben, egy perc alatt összefutottak a felvételi vizsgán, érdeklődve egymás iránt, beszédbe elegyedtek. Nyelvük mindenkor az első beszélő nyelve, ami igen nagydolog. Mert mind a hárman három nyelven beszéltek, politikusokat és hamiska történelmeket pártolók nagy megrökönyödésére. Ha ilyen eset bár egy előfordul, akkor az említettek hitele tart a limesz egyenlő nulla fix korlát felé. Önzetlen. Szurkoltak egymásnak, hogy a másik is jusson be a vizsgán. Egyáltalán nem gondolták vetélytársnak egymást. Önzetlen tesznek a társuk kívánságára. Azóta elválaszthatatlan barátok. Bejutottak, egy helyen laktak, egymásnak szurkoltak a főiskolán végig. Egyet gondolnak, szinten egyformán viselkednek, szerencse nem laknak most egy városban, mert akkor tényleg nagyon híressé lennének. Így meg nem tudják őket összehasonlítani. A polgári nevüket egymás között nem használják, de a lépfogott nevüket, idegenek előtt el nem szólnák. Még feleségeik sem

tudják kis titkukat. A főiskola után Moldovában⁸ kaptak helyet, az akkor országosan szokott rendszer okán. Tudták, hogy száműzték őket, s ezzel csak birkózva lehet megmaradni. Egy percre nem találták a helyüket, s addig fészkelődtek, amíg kerekre oldhattak. Az elhelyezésnél hiába választottak térképen közeli falvakat, a valóságban tíznél is több kilométerre laktak egymástól. Arra viszont nem jutott lehetőség, hogy egymáshoz közelebb jussanak, azon nyeletlen ok miatt, hogy szinte nem volt összekötő közlekedés. Egyiket a másiktól vagy egy hosszú dombhát távolította el, vagy egy mélyre szakadó patakocska állt útjába magas töredezett partjával, vagy éppen egy agyagbánya két ellentétes oldalán állott fészük. Mikor elegük lett a Tutova dombokból⁹ egyszerre kerekedtek fel és hagyták ott a napfényes ébredésre váró Moldovát. Steif nevét helyesen kőnek gondolnád, holott Trappénak hívják. Milyen szülő lehet az, ha szász is lenne, aki kőkeménynek kereszteli alig megszületett gyermekét. Milyen barát az, aki a térden felül érő gazos sztyeppén elakadó vizes, bojtorjással fürtökben akadályozott barátja nadrágszárain derül és azzal feltűnősködik, hogy megállapítja, mennyire gyenge futómadár vagy. A hazatérést nem Szebenre¹⁰, csak Fogaras¹¹ közeléhez kapcsolta. Női delej is számottevő lehetett akkortájt. Mikor nem egyenleteket oldott és logikai sémákat tanított, akkor hegyi mentősködött, végig készült arra, hogy hetente bár egy délután ne csináljon semmit. Ez még máig nem következett be. Mégis, a többiek mi-

⁸ Moldova, keleten kiterjedt kevésé fejlett országrész

⁹ Tutova Hátság, Dombvidék, Colinele Tutovei

¹⁰ Sibiu, azaz Nagyszeben

¹¹ Fagaras, azaz Fogaras

kor keresni akarták, mindig megtalálták. Ha ezt ő is akarta. Többnyire. Kutyáival az ördögöt is megtalálja, bárhogy rejtőzik. Tas pedig egy csángóforma faluból cseperedett elő, az ő nevének értelme is valami telivér köves dolog, a társaság csak Gerlegalambnak értékelte fel. Rászolgált, mert szívesen hangosan kacarászott, mint a valamikori cselédek a piacon, s bűgő hangon utánozta a Karádi – féle dalokat. Most Málnás fürdőn lakik, mert jót tesz neki a borvizes fürdő és a kénes barlanghoz is el szokott járni, ami ott elég közel van. Valahányadik matek óra után kezet mos, s a billentyű elé telepszik. Önerőből zárkózott fel a fiatal informatikusok közé. Nem korban, hanem tudásban zsenge. Vannak dolgok, amelyekbe kizárólagos beleszólása van. Honlap – gyáros, szívesen beszél bárkivel erről. Nyáron, mostanság is elmennek négy – öt napra valahová a Seholvan havasokba, hogy kikapcsolódjanak, ennek a kódját mindig Gerle közli. Mint ahogy most is, neki a találmánya, hogy ide kellett jönniük. Petricát, aki román lenne, szintén valamiképp kövecskének vagy kavicsnak gondolnád, néha Metrikának titulálják, mert kimért, mint egy féldeci. Igazából a Cufundar maradt rajta, ami félreérthetőségek miatt nem fordítható. Vízben olyan, mint egy hal vagy bűvár, de a szárazon bukdácsol. Talán szaladni sem tud. Hétfaluban¹² lakik, mert Brassóban¹³ nem szeretne egy fedél alatt lakni a kutyákkal. Nem is ajánlott. Alaposan gondozott és kimunkáltan edzett kutyáival, földrengéshez, robbanáshoz és omláshoz jár menteni. A kutyákat ő maga és egy öreg nyugalmazott rendőrségi kutyaoktató tanítják és ápolják.

¹² Sacele, azaz Hétfalu

¹³ Brasov, azaz Brassó

Elég időrabló kedvtelés. Azzal tudják a barátai bosszantani, ha a felesége szemeit emlegetik, amelyek meg kell adni, nem hagyhatók figyelmen kívül. Ami pedig szép, azt meg lehet mondani, nem kell alakoskodni. Kénytelen erre azt mondani, hogy a csahos kutya nem harap. Ez lehet, hogy jól van így, mert másképp a barátság foszlana szerte. Különben egyik sem panaszkodhat a feleségére. Nem beszélve arról, hogy mindnek ügyes szép gyerekeik vannak. Nos, ez a három varjú a kőkemények triumvirátusát alkotják, és minden kőember a másik kettőben valami madárfélét talált, abban lát tisztelni valót. A madárlelket végtelen tisztelettel veszik körül. Erre égne tartó áldozati füstöt is bemutatnak. Gondolom, sértődés ne essék, ilyenképp teljesen jómadárnak tartják a többi-eket. De erről is, szó nem esik előttünk, avatatlanok előtt.

Gerle Tas megtörölte szemüvegét:

– Akkor részemről kezdhethük az átrakodást! Cufundar, te keress valami raktárt, hogy oda tehessem az autót, nehogy csak a vázát kapjam, mikor, ha visszajövök. Trappe és Gerle azzal neki is láttak, szinte mindent kirámoltak a kis pirosból.

De a nagy szürkéből is kiraktak egy halom dolgot, amit a következő két – három napban nélkülözhetőnek gondoltak. Már elégedetten szemlélték az átpakolásban mozgatott holmit, amikor Cufundar visszatért. Kapott egy megfelelő helyet, egy raktár, ami még nincs befejezve. Petrica zöldjéből is átraktak ezt – azt, cserébe, méregették a hálósákokat, aztán mégis lemondtak róla. Inkább az önmelegítőket, az áramfejlesztőt, és más ilyen finomságokat szándékoztak tovább is, magukkal cipelni. Tas behúzott a raktárba, egy kulcsot magához vett, elbúcsúzott

a benzinkutastól, aki nem éppen helyeselte, hogy ezek a városi kinézetű urak, nekimennek a havas mezőnek. Nem talált indítékot, hogy kilátszék ezeknek a köembereknek kemény volta. – Tulajdonképpen mennyi időre lennénk távol? – Azt gondolom, amennyit a szükség meg kíván. – Csak elég legyen, amennyit jónak látunk. Agyuk fenekén bevallatlan több napos beavatkozásra készültek.

Felkapcsolták a két nagy autóra a fával megrakott utánfutókat, s elindultak. Steif elől, mögötte Petrica, közöttük pedig Tas, mint összekötő, a fedélzeti rádión. Tas talán kétszer is átült a másik autóba, azon egyszerű oknál fogva, hogy a vezető fél egyedül a sötétben. A rendőrök félreálltak, szalutáltak a jeles menetnek. A fedélzeti rádiótelefonban énekeltek, fütyörészték, megbeszélték, hogy az öreg Nyikuláj bának a gyermekeit mi lelhetette, hogy az öreggel nem törődnek. Van egy fia Bukarestben¹⁴, egy fia s egy lánya Plojestben¹⁵. Mindegyiknek van, azt értettem két gyermeke, de mióta nem látták az öreget, több is lehet. Igaz, hogy a díszes köegylet, vagy madárkiállítás sem érdeklődött az öreg felől éppen a tavalyi vénasszonyok nyara óta. Mit szólnának, ha az öreg most nem állna szóba velük? Jó oka lenne rá, nem egy. Hátha nem is állna módjában? Beleborzong a hátad. A halastónál levő állami gazdasághoz, s annak első fél udvarához minden baj nélkül elértek. Eddig szépen eltakarították a havat. A kapu előtt már meglátták a bajt. A két – három méteres hóban nem látszott az út széle. De az sem volt nagyon kivehető, hogy merre forduljanak. Rég nem látszott semerre egy eligázi-

¹⁴ Bucuresti, korábbi tervekben Kicsiny Párizsnak indult, aztán más lett belőle

¹⁵ Ploiesti, a Havasalföld szíve, valamikor sok kőolajat termeltek ki e tájon

tónak gondolható tábla. Az a riadó autó, amellyel a hajnalban beszéltek, ott állott nyakig a hóba, várta, ha valaki kihúzná. Hiszen magára hagyatottságában a kutya se ment mellé. A kocszi szolgálatosai pedig, lehet az őrszobán melegedtek.

A barátaim az első akadálytól nem lettek idegesebbek. Az idő serény telése miatt nem lelkesedtek, de ennél többet mégse tehettek. Tekergették a nyakukat, de attól okosabbak nem lettek. Valamivel később, előkerült a halasok farmjának gondnoka, beengedte barátainkat a telepre. Azt ajánlotta, hogy a tetőkilátóról nézzék meg, hol van a hóeke a pusztában, bizonyosan elrekedve. Addig kell eljutniuk, akárhová indultak. Igaza volt. Valami négy – öt kilométerre lehetett a hóeke, az általa kitakarított folyosóban töfögtetett. Mendegélt előre, aztán hátra, a kupáját ürítgette s meg – megrázta, vagy az ekéjét kalapálta. Megkeresték az erről az oldalról leállott traktort. Itt volt a farmon. A gondnok, mert a felsőbb utat felseperte, a vezetőnek egy kancsó bort adott. Annak örvendezett ő amott magában. A fiúk megérdeklődtek, merne ezen a pusztá felé vagy két – három kilométert ekézni? – Hogyne merne, vitézkedett. Óvatoskodtak, nehogy ittasan, de lekacagta, hiszen a rendőr nem tud utána menni... El is indult. Ne csalódjanak benne.

A mi csapatunk nem bort, hanem teát fogadott el a gondnoktól. Füstölt halat és túrót tett elő. Hideg puliszka vagy kalács volt elég öt embernek is. Kenyér pedig morzsányi sincs. A csapat kenyere pedig a kis piros autóban maradt. Gondolhattad volna előre. Az átcsomagolásnak az első hiányossága megmutatkozott. A szemrehányás jelszava, a tűzfelelős nem hozta el a gyufát. Ki nem gondolt erre? A felemelt muta-

tóujj, kire bökjön, ott kóválygott jó sokáig a levegőben. Egy jó órára, kényszerből vendégeskedtek a halásziparadicsomban. Aztán jelzett a gondnok, hogy a hóekék összetalálkoztak. Inalt is a társaság a lefelé menő traktor nyomába, hogy a Szárazpataknál a völgybe való bejárást megtisztítaná. Nem nagyon akarta. Nem az ő dolga, mondogatta. Mutatott egy utat a dombra, a fagyon kényelmesen felmehetünk, s ott a temető mellett be lehet ereszkedni a faluba. Hernyótalpasok tapodta utat mutatott, ami most megfagyva, keményebb a betonnál. Még annyit egyeztek, ha valamelyik autó elakadna, sodronyhúzással segítene. Hogy is ne. Ha elég közel lesz majd, s azzal ment tovább. Talán valami borraivalóra várt. Úgy integetett és gesztikulált, mintha le akarná vetni kopott szvetterét.

*

– Hát ez az ismeretlen, semennyire kijelölt út izgalmasnak mutatkozott. Nagyon megnyugodott a csapatunk, amikor rátaláltunk a villanyoszlopokra. Biztosra emlékeztem, hogy a községháza előtt volt, a völgyből felkapaszkodó utolsó villanyoszlop. A községháza mellett balra volt a helyi rendőrség, a posta. Ezeket ki kellett kerülni, s onnan indult az öreg telkének utcája. Az első házban Pamfira néni lakott, egy mesebeli banya, mikor nem hittük nyolcvan évesnek, leintett. A második házban lakott Nyikuláj bá. Ebben az utcában, mindenki háza mögött szőlős kapaszkodott fel a délies dombra. Öt évvel ezelőtt véletlen találtuk az öreget a sokadalomban. Szüretelőket akart fogadni. De senki nem figyelt rá. Akkoriban hetven évével nem hetvenkedett. Az öregecske húzta a bal lábát, mit érdekli, úgyse megyek orvoshoz, ez volt a beteg-

sége. Mi szőlőt akartunk venni. Hozzá fordultunk. Erre ő is hozzánk fordult. Hamar kiegyeztünk. A magunk szőlője mellett az ő szőlőjét is leszedtük. Még el is adhattunk belőle.

– Halottak napja előtti héten vissza kellett menjünk, mert valami kóser fekete szőlő korábban nem érett be, azt leszedni. Olyan bort pedig nem ittál. A többi esztendőben erről a különös szőlőről lepergett az aszott szem.

– Hátha lesz majd megint ilyen borunk. Mindig hoztunk kóstolót, hadd tudja meg, hogy jó kezekbe került a terménye. Most is hoztunk. Finom bora van.

Nagyon tudományosan álltunk neki a keresésnek. A villanyoszlopokból kilátszó alig méternyi darab, csak arra figyelmeztetett, hogy merre kell tartani, hogy ne járjunk a drótokon vagy azok között. Az autókat a gondolt piachelyen kellett hagyni, nehogy valakinek a háza tetején parkoljunk. Kéményeknek hűlt helye volt a szó szoros értelmében. Sehol egy fedél vagy egy ház nem volt kivehető. A völgy másik oldalán látszott egy – két ház, amelyek között már folyosót lapátoltak, vagy éppen most kezdtek kikecmeregni a fényre. Sürgölődésünk alatt többek is. Jöttek a fényre. Azon az oldalon. S még maradtak a homályban is. Ez oldalra eső tájon semmi mozgás nyoma sem látszott. Holdtáj, vagy holt sivatag, tele csillogó szemet rontó fehérséggel. A tegnapi széles idő ma fagyra cserélődött, a tavak és a folyó felől köd terjengett, le az akácsoron a leveleket zúzmara zizegettette. A kutyákra jelző kabátot adtunk, aztán elosztottuk az állati munkaerőt. A három kutyát oda vezettük, ahol gondoltuk a keresett lakot. A negyediket az autók mellett

hagytuk. Kiabáltunk, szerszámnyéllel kopácsoltunk. De semmi. A kutyák csak meg – megnéztek, aztán keresgéltek. Nem volt kedvükre a terep. Amelyiket én vezettem Atlasznak hívták. Valami ténfergés után, egy helyen elkezdett kanalizni a lábával. Valami két – három lapát kiemelése után egy kürtő fedőbe akadtam. Kiabáltunk, mondogattunk megint, de választ nem kaptunk. Megpucoltam a kémény tetejét, aztán csatlakoztam a vágárokhoz. Addig megtervezték az alászállást. Kilépték, hol lehet a ház széle, lapáttal, vederrel és zsákkal mertük a puha, vagy a fagyott, s a szálkás havat.

– Álljunk láncba és adogassuk kézről kézbe, gyorsabban fog menni. Az ásott gödör martján raktuk magasra a kimert havat. Azon a helyen úgy gondoltuk senki nem lakik, azaz nem rakjuk a nyakába a havat. A kimert hó dombja reménykeltőn magasodott.

Egy vastag fél óra alatt leértünk a ház mellett levő jázminbokorra. Rögtön mondtam, hogy nem az öreget ástuk ki. Azért eltakarítottuk az ajtó elejét s a kút mellékét. Az öregasszony nagyot nézett, mikor az ablakára fagyott havat lesepertük. Azt hitte, hogy angyalok mentették meg. Mert Mennyországbán képzelte magát. Biztattuk, hogy még találkozzunk. Sírva ismert ránk, s vetette a keresztet, reszkető meghatottsággal. Azt sem tudta, mivel hálálkodhatna. Nem győztük elhessegetni.

– Magasan járna a nap, ha látnánk, hol van. Se sírni, se társalogni nem volt időnk, kimásztunk a gödörből, s az öreg megkeresésére indultunk. Megint Atlasz kapott a kéményre. Nagyon örültem neki, nem vagyok lakáskutya párti, de ezek a nyomolvasó szaglászok, minden megbecsülésemet élvezik. Ismét megkerestük a gondolt sarkát a háznak.

– Most már jobban tudjuk, hol ásta be magát az öreg harcos! –
csakhogy egy kis derű vegyülne az egyre lihegőbbé váló próba miatt

– Némi farolással az öreg tornácát kerülgethetjük!

Hajrá, lebukás, előre Cufundar! A kútra mélyültünk le. Az ajtó elejét is hamar elrendeztük. Leseptük az eresz alját, az ablakokat, s az öreg sírva kukucskált ki azt gondolta, már megbékélt a döbbenet gondolatával, hogy élve temették el. A benyílóban még volt egy néhány akác ágacskája, de a havazás alatt elfogyott a gyufája. Hogy ez a gyufa milyen nagyúr lehet! A lámpája pedig addig égett, amíg kifogyott a petróleum. Megfázott kézzel melegen nem tudta újra tölteni. Dióval és mézzel kínált, hagytuk egy keveset sírni, zabáltunk, mint az éhezettek. A tegnap dél óta mérhetetlen sokat zabáltunk, mindenfélét, amit máskor még unalmunkban sem eszünk meg. Egyik neki fogott az öreget istápolni, a másik az öregasszony felé tágította az utat. Jómagam elkezdtem lehordani az Angyalfiát. A zsákos krumplit és a táblás szalonnát ajánlottam a külső fagy elől elrakni. Az élelem lehozása nem volt nagydolgo. A fát is hamar bedobáltam. El is szaggattam egy kis motorfűrészszel. Egy kis tábori baltával megaprítottam. Úgy haladtam, ahogy azt még otthon sem látták tőlem, bármiképp siettem volna. Az öreg elsírta magát, húsz éve nem tüzelt ilyen fával.

– Az öreg néne tyúkólját ki kell ásnod – biztatott.

Hanem a petróleum lehordásához segítség kellett. Az ösvényem közben jegesre fagyott és veszettül csúszkáltam rajta. Végül az is megvolt. Hát a kukoricadarának és az olajnak örültek a legjobban.

A ház tetejéről is elhordtunk valamennyi terhet. A fal mellől még elszedtünk valamennyi havat. Mindenáron tyúkot akart sütni a drága Pamfira néni. Mi csak háritottuk. Sötét felhők jöttek. Mennünk kell. Tartottak vissza. Valamivel csak kellene hálálkodniuk. De nem hagytuk magunkat. Szóra sem érdemes, nem azért jöttünk. Aranyos lelkek. Az ők rokonaik nem, hát mi az idegenek érezzünk meg valamit a szeretetükből. Közben fenyegetően besötétedett. Látszott, hogy az idő megint elromlik. Aztán arra is hivatkoztunk, hogy a sötétől félünk, mert nem szövetségesünk. A két öreg lekuncogta. Érezték a fehér cérnával varrott hazugság vastagját. Nem akartuk holnapra is átvinni a hálálkodás lavínáját.

Nagy későre, némi keserőséggel, hogy nem vagyunk elég bátrak, elindultunk vissza, amerről jöttünk. Hanem éjjel a világ nagyon más. A reggel megszakítással négy és fél óra alatt jöttünk le a völgybe, most hét óra alatt vergődünk a benzinkútba vissza. Lássuk, mire várhatunk. A rendőrök rossz híreket mondtak, a szorost feltehetően reggelre lezárják. Az jó lesz, mert akkor a szoros két végén feltelik minden talpalatti hely. Törheted az agyad, mikor kecmeregsz ki az ilyen spontán egymásra torlódásból. Itt rendszerint a hátsó türelmetlenek előre vágatnak, aztán ujjnyi rések árán vergődnek ki a szorultságból. Vagy nem sikerül senkinek se. A hágón jegesednek a kanyarok. Lesz némi leskelődni valónk. A hágó lábánál egysávos váltó forgalmat érvényesítenek. Eléggé meggondolatlan dolog, ha a forgalom csendesítésétől várják az útviszonyok javulását. Száraz ruhába bújtunk, elláttuk az állatokat, s indultunk az első megegyezett pihenő felé. Mert mind a hárman éreztük

a három napos ébrenlétet és ebben a teljes napos hó meregetést, ami nem kevés hajladozással volt fűszerezve. A petróleumos kannák nem is voltak olyan nehezek. Ha minden jól megy, délre hazavergődünk. A magunkkal való versenyzést egyelőre megnyertük. A madarak boldogan verdesnek felegyenesedve, ha dolguk végezve büszkeség tölti el őket. Megint igazunk volt, semmi nem mutatta, hogy a szorost le kellene zárni.

A történetet teljes valóságában akartam elmondani, igaz többször kellett nekiülnöm, mert itthon is került több apróság, mint favágás és hó eltakarítás. Közben itt is azt mondják az öregek, hogy ötvennégyben és hatvanegyben volt még kemény tél. De ezt egyik sem éri fel. Vagy a hó lett nagyobb, vagy az emberek mentek össze. Hogy kéményig érjen a hó? Hát ilyen nem volt.

Szegény Nyikuláj bá, azóta még egyszer betemette a hó. Vagy inkább a szél hordta rá a havat. Hanem most van petróleum, gyufa, olaj, fa és puliszkának való dara. Gondolata szerint jó sokáig elég lesz. Szegény öreg, olyan bizakodón beszélt a telefonba. Többször szólított fiának. Mondtam, szóljon, ha a szükség bekacsint, mert rögtön hozok valamit. Hm, ők sem emlékeznek éppen ilyen vastag télre.

A madarak pedig kőkeményen, de fölöslegesen, nem kelnek útra ebben az ítéletidőben. Csak ne olvadna hirtelen, mert akkor a dombról lecsorranó víz elmoshatja öreg barátunkat. Akkor pedig kit ásunk ki jövőben?

(2012)

A napszúrás elég lehetne bajnak

Máshol nem tudom, hogyan és mikor szokott az aratás kezdődni, felénk saját rendje van. Mióta a kollektívet ránk kötelezték, minden évben megpróbálják parancsra kezdeni az aratást. Van, amikor ritkán, eltalálják az időpontot. Mikor a helyzet nem engedi vagy megkívánja, akkor azért mégis halasztgatnak. Korán megkezdik a puhatolózást. Néha két – három hétig is elhúzzák. Sietősnek gondolják, mégis a ráérőség győz. Mert pontosan éppen azt nem tudják, mikor kellene kezdeni.

Havas Boldogasszony Napja előtt való reggelen, olyan melegre ébredtünk, hogy a nanyó kutyája lihegni is elfelejtett. A kutyák emlékezete dolgában nem vagyok eléggé jártas, de oka szerintem kettő is lehetett. A meglepetés dolga az egyik, ez pedig igen nagydolog. A másik a reggeli híradó elmulasztása. Egy rendes házörzőnek ennyi nem engedhető meg. A bűn nem maradhat büntetlen. A csontadag csökkentésével együtt járó figyelmetlenség, csak behajtását nem felednénk el. Megérdemli méltó büntetését. Csak fityegett a nyelve, mintha azt mondta volna, nahát, még ilyent nem pipáltam, de szóhoz sem jutott. Apó a sütőkemence mögött, gereblye fogaknak szuszogott. Sarjúhordás elé készültek volna. A dolog egy tapodtat sem araszolt. Unta, minden zsigerében a mérést, a göcsök kerülését, fel – felhorkant. Jó álma lehetett. A kutya

szerette volna a gazdája szokásait másolni. Ha sikeres mutatóványt gondolt, akkor hevesebben legyezett a farkával. Most még legyet hajtani sem lehetett. Sajnos, nem látott a kemence mögé. Így nem tudta meg, hogy a gazdája békés semmittevésben utazik az álmok vonatán, közben a fagubacsokat korholja. Hiába vakkantott közbe, az álmovonat tovább állt. Az ég szürkésen és felhőtlen izzott. Ha egy kicsike felhőpamacs valahol előtolakodott, azt a fullasztó rekkenőség megizzasztotta, azonnal szétbomlasztotta. Még a tyúkok is csodálkozva meredtek az égre, csak úgy félszemre ide – oda pillantva, vajon mit tervelnek odafenn. Ami csak tudott, az árnyékban szöszmötölt. A ló csak bólogatott, megint a napon hagytak, fájásig búsuló fejjel s megizzadva semmire se megyek, még ha húznának, akkor se. Még nem volt dél, s a levegő erősen megfogyatkozott. Kapva kaptunk utána. A macska először, mintha le próbálta volna tenni a bundáját, aztán beosont a hideg, első szobába. A kutya csak bámult, még mindig nem fért a szájában a nyelve. Majd adnék én a kerge macskáinak. Irigyelte a hűvös házi belsőt. Ott telt volna a legjobban minden ember fiának is. A kerti brigádos, korábban bekiáltott Pólika nénihez:

– Ángyika, osztán ne felejcse a szároz malom árkában kalászt fogni.

Ne felejtsem megemlíteni, hogy Pólika néni volt a látóasszony. Ha nagy kény-keseredetten rá nem bólintott, akkor a környéken még parancsra sem arattak. A kevés magánzó, aki pedig maradt, az még pontosabban betartotta. Így esett, hogy aztán tíz óra felé, a kombájnos nagy átkozódva eregült felfelé a főúton. Pólika néni nem tartotta learatható-

nak a gabonát. Nem fakasztott boldog mosolyokat. Erre a nagy melegre beállhat egy esős idő. Nagy elhatározás lehetett. Aztán futhatunk, ki amerre lát. Hogy a kár ne a mi nyakunkba háruljék. Még nekünk sem volt teljesen ínyünkre. Ugyanis azt terveztük, hogy zsákolni megyünk az alsó réti dűlőbe. Délig bizonyára minden felesleges lé kifakad belőlünk. Akkor megmártózunk a patakban. Délután Emri bának egy fél normát emelünk, arra egyet megint fürdünk. Csakhogy az okos néne szava nem erre való volt. A mai nap ezzel teljesen oda lett. A kombájnos annyira felforrósodott, hogy a falu között a szeleltető rostát kitette a gépfedő tetejére. Senki se láthatta mostanság, ilyen mérgesen. Le is szakította a telefondrót az iskola előtt. Elég az hozzá, hogy ettől aztán a veresmarti atyafiságos hitbuzgóság több napra el lett szakítva az országtól, a világtól.

Az emberekén olyan fáradtság lett úrrá, amelyre alig emlékezett valaki. Pontosabban emlékezni is lusták voltak. Az egy semmibe bámuláson kívül, szinte minden rettenetesen fárasztónak mutatkozott. Láttuk a postakocsit, amint nagy port kavarva fékezett, újságot hozott és semmi egyebet nem hozott, nem is vitt. S még azt se láttuk elég élesen, csak a szemünk pilláin átszűrve. Aztán egy szekér lefelé mendegélt, mintha nem is kellett a lovaknak egyébre vigyázni, mint a farukba ne menne a szekér. Aztán sokáig még a semminél kevesebb, ami történt. Láttuk Pólika nénit hazafelé menni, annyira melege volt, hogy a kendőt is levette a fejéről. A feje tetejére feltekert vastag kontya volt. Ahogy a nap mögötte sütött, úgy láttad mind a szenteket a katolikus templom belépője falán. Még később recsege erre járt vagy két szekér, de egyik

sem volt érdekesebb a másiknál, mondhatnám a másik semmiben jeleskedett az elsőnél. Még az unalmat nézni is elfáradtunk, sakkozni vagy kártyázni sem jutott eszünkbe. A semmittevés még szinte a déli harangszóig eltartott.

Akkor nanyó kibökte, hogy neki bizony plánumában lett volt a tornác földjének felsikálása. Mi egyből értettünk a szóból. A kert végében csörgedező patakocska medrében lehet agyagos és homokos sávokra lelni. Ha fennebb vagy akár lennebb kapálsz akármelyikből is a vedredbe, senkit nem zavar. Van elég, hogy másnak is jusson. Még belehalhattunk egyet a patak tisztábbnak mutató göbéjébe. A patak vize olyan vegyesnek mutatkozott. Nem volt se zavaros, de teljesen tiszta se. Mintha fennebb valaki éppen itatott volna. Ott egy keveset áztattuk magunkat. Az ádami mundérban való felmutatkozást, valóságosan nem lehet erősen megnyújtani. Még valaki erre tér. Itt a patakon átmenő telkeket nem is választja el semmilyen kerítés. Mindenki ismeri a telke mezsgyéjét. Egy kis freccsengetéssel és ázott tornacipővel jutottunk a dolog végére. Valami két – három, páros térésre való nyersanyagot előtermeltünk. Nanyó nagy meglepetésére pont annyi homok és megfelelő mennyiségű agyag halmozott csendbe egymás mellett. Várták, hogy némi marha ganyéval elkeverve felveszik a nyersanyag formáját. Sok vízzel és türelemmel elkengetve jövő nyárig tartó erős padlás lesz a tornácon s a nyári konyhában belőle. A téli fagy kinn s a csizma sarkában, egy kissé megszabja, a nyári meleg mind a kettőt felporhanyítja, mégis aztán rendbe jön minden. Megvárjuk, fogadtuk, hogy nanyótól a

titkolt mesterséget ellessük. Aztán mégse tanúsítottunk nagy igyekezetet.

A célra fogott figyelésben Giza néni akasztott meg. Minden dolgunkat elfelejtettük, amikor éktelen rimánkodás közepette betért hozzánk. Vége a világnak, halál jó a falura, megkékült Pólika, s nem kap már a levegő után se. Tüsténkedjék nanyóka, hátha visszahozhatnák az árnyékvilágba. Ilyeneket s még cifrábbakat is mondott, akkor ugyan szinte semmit nem fogtunk fel a dologból. Nanyónak voltak némi kenő és vajákos segéd tudományai. Senki sem várt arra, hogy ezt valaha Pólika nénin gyakorolja. Aki képes volt valami emberiben is hinni, az azt képzelte, Pólika nénit a súly se leli. Átléptünk, de jól rá sem láttunk a helyzetre, nanyó máris kijelentette, hogy Pólikának városi orvosra van szüksége. Az orvost csak mentővel lehet kirendelni. A mentőt telefonon kell meghívni. A telefon az iskolában el van némítva. A tanácssháznál az iskolai telefon vége. Így az is néma. Csak a keresztútnál van telefon, a tejcsarnokosnál. Az pedig ide megvan valami hat kilométer. Ehhez a szép instrukcióhoz nem volt mit töprengeni. Szinte egyszerre mondtuk, Karcsi, Bandi és én, akik ott bámultunk, induljunk és már lódultunk is. Táti utánunk szólt, nem lehet végig futni, de azt már meg se akartuk hallani. Senki nem akart lemaradni. Pólika néni megmentése volt a világ egyetlen halasztást nem ismerő, szent célja.

A veresmarti főutcat a láp csatornázása után, egyenesen a városi köves útba kötötték. Nem került többet körbe a láp helyét. A közepén vágott át. Sok töltést hordtak össze, szép bogárhátú út lett belőle. Az eső szinte azonnal leszaladt róla, hogy mindig száraz lábbal lehetett

rajta járni. Ott haladt a száraz nádak és a foszlott mohák között. Egyenesen és magasán, látható biztonságosan. A lépésed szép kanadai jegegyék kísérték. Az árnyék dolgában még adósok maradtak, mert fiatalok lévén az ágak között könnyen áttört a nap. Évek múlva azért öröm lesz ezen az úton, ráérősen sétálni. Ezekkel a gondolatokkal vágtaiban foglalatoskodva értünk a tejes házhoz. Az éktelen lihegés között valahogy eléadtuk, hogy nanyó városi orvost rendelt Pólika néninek, aki erősen leromlott állapotban vár a felső ítélet végrehajtására. Ahogy a telefonon való egyezkedést letudta Benci bá, egybe nekünk látott és egy vizes ronggyal letörölgette az arcunkat és a karunkat. A dolog másképp a kedvünkre lehetett volna, mert a hűsítés erősen elkelt ebben az időben. Csakhogy a vizes rongynak nagyon is savanyútej szaga volt. Az aztán gondolatilag sem volt kedves. Már ettől is eléggé rosszul lehet az ember. És lettünk is, ami pirulásunk volt azelőtt, az mind lefoszlott rólunk. Szürke is lett a pofánk valóban. Lassan mind a hármunknak. Ahogy megérkezett a mentő, minket feltessékeltek, azzal a látható paranccsal, amivel Pólika néni lakóhelyét valaki csak megmutatja. Az orvos is mellénk szállt, hümmögtetett a rohadt világ s a nem alvó baj számlájára. Rendesen rosszul lettünk. Még a doktor sem értette, mitől.

Senki sem tudta, a futás okozta, vagy a savanyított tej csukta ránk a sötétség ajtaját. Kutyaúl rosszul néztünk ki. Még a hideg is többször erősen kirázott. A doktor, a gáztartályból levegőt adott, ami nekem igen jól esett. Valami pirulát is beadott, amitől én személyesen eléggé elgyengültem. Megmutattuk Pólika néni házát, ami fölöslegesnek is tartható, mert ott többen várták már a csodát, hogy a néne megtérne – e

vagy sem. Annyian voltak, hogy abból akárki eltalálta, csudát látni gyűltek oda. Minket az orvos nem engedett le az autóból és a nénit is mellénk vette. Megtértünk és nekem úgy tűnt, mérhetetlen gyorsan befutottunk a kórházba. Ez a rövid ideig büszkélkedhettünk vele, hogy olyan gyorsan szaladtunk, hogy a levegő is elfogyott mellettünk. Ott csak arra emlékszem, hogy maszkot tettek az arcunkra, kellemes hűs levegő áradt belőle. Ingerelt a röhögés, a testvéreim elég bohócnak néztek ki. Hol a szemük kerekedett tojásnyira, hol a fejüket láttam akkorának, mint egy fejősejtár. S ha én is úgy nézek ki, ezen bizony könnyekig kellene kacarászni. Csakhogy erre még egy szusszanásnyi erő sem került. Úgy éreztem mindahányan, befelé röhögünk egymáson. Furcsán láttuk egymást, s a hely is forgott velünk. Hát meg kell adni, nem valami kellemetes állapot. Elég hamar besötétedett.

Mikor magamhoz tértem, vagy, hogy jobban lettem, a kicsikék már a bőrös széken ültek. Egy – egy kisebb vizsgálatot még nem úsztunk meg. Az orvos mosolyogva jelentette, hogy a kutyátnak több baja van, mint nektek. Más szóval haza mehettek. Erre egyet gondoltunk. Hát jönni nem okozott gondot, de menni már egy kicsit messze esik. Pólika néni még három, vagy több napig is benn lesz, velünk üzent volna az orvos, hogy addig ne jöjjenek érte. Ha telefon ilyen módon nincs, akkor értekezni semmi mód nem marad, ez az üzengetés elég bizonytalanak mutatkozott. Kinek adjuk át a meghívást. Mi a gutával tudunk, ilyen késő délután haza menni. Karcsi úgy akarta, ahogy mi megegyezünk. Bandinak az esti munkásbusz elérhetőnek mutatkozott. Nekem se lett volna kifogásom.

– Bandikám, ha olyan okos vagy, végy elő nekünk is egy buszra valót – gurguláztak vidámodva testvérekém. De pénzünk egy peták se volt, nemhogy jegyre való. Aztán mégis, nem egy jegy kellett volna.

Nem szolgált nagy örömömre a csipkelődés, és nem találtam ki semmit érő valamit, amitől haza menés valamennyire elképzelhetőbb volna. Az orvostól szépen kivezettek, s azzal a felélesztés véget ért. Ott búsultunk a folyosón valami félórát. Nem tudtam, mit tesz ilyenkor az ember. Sehogy nem jöttem rá, mitévő lehetnék. Semmilyen tanácsolásra sem volt kilátásom. Nagy későre az villant az eszembe, hogy megkérem az autóbusz sofőrét, kórházból jövünk, állna meg a házunk előtt, s ott a fuvardíjat kifizetjük mind a hármunk nevére. Ez alatt megélénkült a környék. Többen sürgölődtek – forgolódtak, látszott valami készül. Aztán feltűnt a mentős. Hirtelen kitaláltuk, éppen ő kellene, haza vigyen. Nagyon kedvesen ajánlkozott, épp oda megy. Most már negyedszer tér, mert a patak mellett elég nagygyá lett a baj. Hát előbb még nem tudtuk mire vélni, de sokan készültek az estét Veresmarton tölteni. Aztán ott szépen kiderült minden.

A falu kicsi – nagyját összedobolták. Tejet, édeset és állottat, borvizet hozattak sokat. Amíg elvultunk, még tízen s valahányan lettek betegek. Azokat gyógyíttatták két mentőautón. Az embereket háromféle osztották. Aki a patakba járt vagy vett vizet, azokat bevezették az iskolába. Aki Pólika néni kertje felett járt a patakba, azokat a tanácsterembe küldték. Akik alább mentek a vízbe vagy a felfordult halak iránt érdeklődtek, azokat a mérlegház melletti csűrbe irányították. Az emberek bután tekergették a fejüket. Olyan család volt a legtöbb, akinek

mindenkijük valamelyik másik csapatba volt. Fohászkodtak, tépelődtek. Gondnak elég, hogy mitévők legyenek. Minket, hármunkat semmi csoportba nem vettek fel, mi már voltunk a kórházban és felépültnek számítottunk. Csendesítették mindenkit, nincs nagy baj, csak óvatosságból oltanak. Látják a gyermekek is kibírták, ilyenkor elől voltunk, hogy ránk mutathassanak. Mindenkinek gyógyszert adnak, meg kell tudniuk, mit és mennyit mostak a patakba. Közben egyik embernek valami eszébe jutott, és el akarta mondani valamelyik rokonának, hát gyorsan nekünk szólt.

Azon este nagyon sokat cikáztunk a három tábor között. Láttuk, ahogyan mintát vettek a kutakból. Az iskolában mindenkit kifaggattak, ha kezet – lábat, bármit mosott a patakba, vizet vitt a portájára. Állatoknak adtak, de ne adjanak. Az állatorvosnak is dolga került. Telt ezzel valami idő. Az emberek keveset mondtak, mihelyt kiderült, mást kellett volna mondaniuk, változtattak a nyilatkozaton. Nem tudták, tagadva vagy többet mondva járnak jobban. Bajban, persze senki nem jár jól. Sok vesződéssel járt a szó tiszta üzenetének elfogadása. Bizalmatlanok maradtak végig. Az első embereket innen már elengedték. A csűrben állók valamivel hamarabb szót értettek. Fogtak ki döglött halat eleget, hittek abban, hogy a belsőséget kidobva, a többi résztől károsodást nem szenvednek. A doktor azt mondta, meg kell szervezni, a tetemeiket jobb elégetni. Sokan hajlottak szót fogadni. Lassan elindult a fertőtlenítés.

A tanácsnál mindenre fény derült. A gépállomáson két tartályba valami műtrágya és dúsító, döglött be. Azt mosták bele a patakba. Apó gyomirtóra gyanakodott, az a műtrágyánál gyalázatosabb. Ilyen sok

ember kárára s egyszerre. A nagyokosok, Pólíka néni kertje végében csak úgy megálltak, délben, kidöntötték a feleslegessé lett anyagot. Ki-mosták és kiöblítették patak vízzel a tartályt, a patakmartról a vízbe separték, ami félre hullott. Fennebb nem történt figyelemre méltó. Lennebb Pólíka néni kendőt nedvesített a patakba, a homlokát kente s a lábát áztatta. Ez akkor volt, amikor mi a patakban hasaltunk. Alább is többen valamilyen vizes foglalkozást kerestek, a nagy melegre való tekintettel.

Annál több baj aztán nem esett. Senki nem mondta, hogy nem szabad, eddig is a patakba mostak minden szemetet. Az ijedelem nagy ára és egyetlen értelme az lett, hogy legalább ezután meggondolnák. Máskor talán ügyelnek az emberek. Kiírták a kollektív kapujára: Emberek! Vegyszeres edényeket a patakon mosni szigorúan tilos! A kutakat egy hétig nem használhatták. A kezelést egy hónapra írták fel. Kényelmetlen volt. Mindenki így tartotta. Többen megszeppentek, talán vissza marad belőle valami baj is? De nem, mert harmadnapra mindenki, még a legsúlyosabbak is helyre jöttek. Érdekes kis emlékek keltek szárnyra, s a mesék megelevenedtek. Sok ember meséje, egyenesen álomnak tetszett. Csak arra lennék kíváncsi, vajon meddig emlékeznek az esetre. Vagy nagyobb baj kell, hogy éberen maradjanak.

Megtörténhet, hogy máskor is megjárják.

Megtudjuk, ha elmúlik az ijedelem.

(2004 – 2015)

Nyári ködben

Volt egyszer, másszor egy – egy szép, szabadabb vasárnap délutánunk. Magában olyanok voltak, mint amiből tizenkettő a tucat. Ezekre, talán egyre se, így magadtól nem emlékszel. Mégis amelyikre itt emlékezni szeretnék, az nem volt olyan, mint a többi. Ott lézengettünk az udvaron. Vendégeink voltak, vegyesen a feleségem és a magam barátai. Ma kevesebben, mint máskor. Mióta ebben a zsindeyes házban lakunk, megnőtt a látogatottságunk. Csak arra kell figyelnem, hogy az aprított fa elég legyen, aztán gyárthatom a paraszat a különféle húsok alá. Nem mondhatom, hogy a sürgölődés nem a feleségem fokozódó szépsége vagy az én fiatalodó varázsom címére szaporodott. Sokkal inkább a sütőrácsom híre volt az erősebb. Aztán a sima érdeklődés, nem zavarunk úgy – e, kezdtek jönni, s addig gyűltek, amíg nem restellték. Még boksaszén és tűzifa ígéretet is kezdtem kapni. A tűzhely átépítése is szóba került, hiába ágaskodott bennem az ellenkezés. Minek kellett volna nekem egy nagyobb és erősebb, éppen amolyan modern szalonna sütőde? Volt, amikor a kísérőtől kimerült társaság hirtelen felbomlott, de olyan is esett, hogy későn valakinek danolászni, s párja nem volt, táncolni támadt kedve. Én tisztelem a vendégeket, s ezzel egyre bővült a kikövetelt kínálat. Minden ember valami érdekessel akart benn maradni,

ezért ígéretes belépőt mutatott. Csak azzal nem számoltak, hogy nem mondhattam senkinek, most éppen ne gyere. Pedig sokszor annyira kicsi volt, ami bennem tartotta a szót. Az illem dolgait, azonban nagyon kezdtem mérlegelni. Vagy felkészületlen voltam arra is, hogy kedvünk vagy egészségünk nincs minden egyes vasárnap, örökösen mások után fészedezni. Talán néha egy esős vasárnap. Talán majd a hidegebb időszakban. Nos, az idő észrevétlen vonszolt magával, lassan közvetlen szomszédjaim is lettek. Velük is ezt művelték az ők barátaik, ismerőseik. Mert azt még nem mondtam, hogy a falu aljában, a néhai lópól felől rendbe rakott egyik bekötő utcácska egyik házikóját vettem meg. Hosszantartó bankkölcsönnel. Örökös tulajdonú lakásnak. Felújítási szerződéses kötelezettséggel együtt. A néptanács értékesítési akciójában. Versenyárgyalással. Tizenegynéhány ház volt felhagyva. S még néhány rom is került arrafelé. Vagy tulajdonos nem volt, vagy örökös tűnt el, vagy nem tetszett a lópól közelsége. Az utóbbi visszafordíthatatlanul megszűnt. A községháza nem akart a bontással és a hulladék elszállításával bajlódni. A feleségem pedig meguntta azt, hogy este menjünk a városba, szolgáljunk a lakásunkba, port töröljünk, mosogassunk, alig aludjunk, s rohanjunk vissza a falubeli munkahelyünkre. Szinte örökösen egész napos munkakörbe. Rettenetesen rossz, ráadásul egyre romló közlekedési viszonyok mellett. Aztán végül a közlekedési viszonyok és az ingázás törvénye teljesen ellenünk fordult. Akkor megnéztem, ezeket száraz kórókkal és szűrős indákkal keretezett házakat. Kettőre mutattak, hogy arra nincsen bizonyosan senki pályázó lélek. Így kikiáltó áron megvettem, hatéves részletfizetésre. A részlet lejártá előtt, neki vesel-

kedek a tatarozó felújításnak. Jól hangzott. Máig sem riaszt, hogy ne lehetne fedél alatt tartani.

Ennyit a helyszín előzeteséről. Amit elmesélnék, akkor erre térnék, gondolom nem érdektelen dolgoscska.

A mai bulinak szokott termékeit gyorsan gyűjtöttem össze és néhány félig titkolt manőverrel tüntettem el. Mondhatom, a bátor tetteimet elegánsan végrehajtottam, bár még elég világos volt, abban reménykedtem, hogy a mai elvesztett autóverseny tévés összefoglalóját ledőlve fogom megtekinteni. Az udvarból senki nem vette észre a készülődést, tehát nem is gondolt elvonulásra, ha egy – két, gyermekes család nem mímelte volna, a gyermekei iránt való fokozottabb érdeklődést. Azért mondom mímelte, mert napközben akármi történhetett volna, nem zavartatták magukat.

Hanem a legszebb álomba szenderülés, néha kínos – köves úton ölel magához. Csak a titkosnak ígérkező tévészés foglalkoztatott. Már mindent a lehető legapróbb részletekben átgondoltam. Semmi nem látszott akadályoztatónak.

Aztán, valamivel később, a kapuhoz beállott egy veszedelmes pufogást és bűzös füstöt okádó traktorféle. A vontató horgán egy személyszállító alkalmatosság csikorgott. Tele emberekkel. Nahát, ekkora vendégseregre csak nem számítottam. Vagy áhítottamra cserélném. Bejönni, mégis csak ketten jöttek be a kapun. A többiek csak úgy leszálltak a járműről, mint roham előtt a csapat. Valahogy úgy néztek ki. A tömeg látványa, valakinek fontos lehetett. Magamban nem tudtam mire vélni.

– Jó estét – kívántak egy hangon, messziről. Megmondták, hogy ők biztosra tudják, csak én lehetek a segítségükre. Egyszerre beszéltek. Az egyiket, mintha a farmbeliek között láttam volna már. A másik se-hogy nem ötlött fel. Bemutakoztak.

– Ott dolgoztam a bányában, mikor a 8 – as kapu lerobbant. Em-lékszem magára – mondta a prédikátornak ajánlkozó ember. – Tudom, mennyinket mentett meg – erősítette. Igen, mindenkire nem emlékezhe-tek, azt sem tudtam talán, hogy a bányában szombatisták is dolgoztak.

Felrémllett az egész nap dédelgetett éber álmom, az autóverseny összefoglalója, aminek, úgy gondolom, most takarodót fújtak. Hellyel kínáltam őket, de nem akarták. Inkább elkezdték ecsetelni a rájuk sza-kadt szégyent. Hogy ennek az embernek a lánya megszökött egy fiúval, aki lehet nem is lesz valódi farmlakó, mert még nem is esett próba alá. Hallomásból tudják, hogy kijöttek a farmból. Nem voltak felkészülve az elmenésre, csomag nélkül indultak. Még, szombaton délben a farm fe-lett a Nagyerdő útja felé mentek, kézen fogva. Ezt csak feltételezik, mert a vendégfogadó felé bizonyosan nem értek el. Így a buszmegálló, vagy a vonatállomás sem valószínű. De senki ember fia nincs még, aki látta volna őket. Lefelé emiatt semerre se mentek. És az egyetlen, aki mintha látta volna őket, az a falu feletti Nagyerdő felé tartó utat mon-dotta. Ezt a többihez gondolják, az eltűnés miatt. Itt semmi adat, amivel a keresésnek neki láthatnánk. Szombaton délután nem voltak ott az imaórán. Ma sem kerültek elő – tolakodott elő, még egy intéző.

– Szombat délután esett meg a dolog, de most vasárnap este van. Azóta már ezerfelé elmehettek. Ezer dolog történhetett velük – kételkedtem, inkább magamnak.

– Én mégis arra kérem, hogy segítsen nekünk, mert az apja szigorúsága miatt félünk, ha elgyávulnak, valamit csinálnak magukkal. Aztán meg a fiúról sem tudjuk tisztán, hogy nemes szándékú volna – elmélkedett a prédikátor.

– Én azt gondolom, ha szökni akartak volna, több holmit kellett volna, magukkal vigyenek – szólt az apa. Az anyja attól fél, hogy csak közös kártevésben gondolkoznak. Sokat kérdezősködött, az önfeláldozók lelkével mi lesz. Ettől nagyon nyugtalanok vagyunk – mondotta.

– S miért nem jöttek hamarabb, ha már a tegnapi óta tudják a dolgot? – kérdeztem. Hiszen a tegnapi óta nagyon sok kárt tehetek egymásban.

– A hamarabb jövés nem volt lehetséges, mert a falubeliek csak délután engedték, hogy a prédikátornak szóljunk. Onnan pedig, idejövet vettük el a traktoros kísérőket, hogy legyen kereső emberünk – magyarázott az apa. – Az otthon való környezetet is fel kellett forgassuk. Nem vagyunk elég tisztába ezzel a dologgal az eredetével, származásának a gyökerével.

– Mi bizonyosra tudjuk, hogy még a havason vannak – vélekedett a prédikátor.

Sok fontolgatásra nem nyújtottak lehetőséget. Közel volt az este is.

– Segíteni fogok, ha betartják, amit kérek – erre azonnal rá bólintottak. – Ezt a sok embert küldjék haza, s majd reggel, ha dolog lesz,

akkor úgyis elhívjuk őket. Hírt adunk a rendőrnek, mert kell a kutyája, hívunk egy – két vadórt, mert kell a puskájuk, ha netalán állattal találkozánk. Szólítsák ide az édesanyát, hogy vele is tudjak beszélni. Aztán kell egy negyedóra, amíg a szükségesek felől dűlőre jutunk. Esetleg az embereik közül is maradhat négy – öt, aki szót fogad, ha kell és csak feltétlen szófogadók.

Azzal kitessékelttem őket a kapun.

Visszamentem a vendégeinkhez, akik erre már jóformán összeszedték magukat. Röviden elmondtam, amit eddig megtudtam. Két – három jó vélekedést és egy tanácsot is hallottam. Az egyik asszonyka mondom, hogy amennyi rémhír van a havasról, ő lekötözetlen nem menne fennebb a Huhogón. Sőt, ha válogathatna, a Berde vízesést sem nézné felülről. De, ha el kellene bújni, akkor a Molnár patakán fel, vagy a Hatuso alatti szakadásokban húzódná meg. Ha ezeket nem ismeri, akkor se menne fel Berde vízesés környékére. Mindenki rábólintott. A gyereki megfontolatlanságot hozzáadva, azt gondolom, hogy nagyon itt alant lelünk rájuk, vagy már a Nagyhavas oldalán való mászásban vannak kimerülve valahol. Mindenki úgy gondolta, hogy a nagy szálú szakadásokhoz még kíváncsiságból sem mentek volna közel. Elbúcsúztam a vendégektől, két férfi ajánlkozott, hogy segít, ők maradtak. Neki öltöztünk az esti havasnak.

Közben bejött az anya, nagyon kikészült, ki tudja mivel ették az agyát. Kikérdeztem, ronggyá lett könnyes levelet mutatott. Róbi nem érti a vallásuk tartalmát, Ilma szereti őt. Az apa intelme, hogy magunkfajta kell szeretni, most dacba ütközött. Nem vesznek el semmit a szü-

lőktől. Otthonról semmit nem akarnak, csak békét. Hogy ezt miért nem intézték el békésen? Nem merték megmondani az apának. Még most sem tudjuk, mire számíthatunk tőle. Nem engedem fel a havasra – még elijeszti a gyermekeket. Megkérem az anyát, hozzon néhány holmit, a lány dolgai közül, amiben, vagy amivel dolgozik otthon, még alsónemű is lehet, csavarja egymásba s tegye valami szatyorba, nehogy mosott ruhát hozzon. Kell a kutyáknak. Ez is inkább megnyugtató, mert ahol sokan ténferegnek, ott a kutyák gyorsan szagot vesztenek. Az anya feljöhet velünk, ha úgy gondolja. Aztán lámpákat és köteleket raktunk elő. A rendőrtől elvettük a fényesre olajozott GAZ terepjáróját, ami talán a háborúból menekedett meg, és itt maradt a világbéke megteremtésére várva. Most egy fiatal lelkekből induló új családnak világít a havasról levezető úton. Lelki szemeim előtt én már jövök le a havasról. Nem lehet olyan nagydolog, hogy ne járjunk a végére, csak türelem és körültekintés kellek.

A kocsmából kivettem Tódorkát, ő lesz a terepjáróval s a szerzőszavakkal. A rendőrt egy pillanatra elfordítottam, más dolgokra figyeljen. Mi elől megyünk a kutyákkal, utánunk jönnek a segítők s végül a terepjáró, tompított fényen. Ma világos éjszaka ígérkezik, csak akkor lámpázunk, ha arra különös okunk van. Meghagytuk a patrónak, nehogy valakit felengedjenek az úton, különösen a farmról senkit ne kényeztessenek. Öreg este volt, mire elindultunk, lassan kitaláltam, miért vágtam neki azonnal. Nem halasztottam holnapra. A rengetegben nem táborozhatnak, mert arra nem készültek fel. Tűzet, tehetnek, ha meg bírják gyújtani. Ezért kóca turistáktól kell gyufát lopniuk. Vagy valame-

lyik vadász, esetleg favágó, talán szenes kunyhóját kell, felforgassák. Ez aztán nem olyan, amelyikben ezen a hétvégen ne lett volna mozgás. Szombaton délben meleg volt, vékony öltözetben mentek fel az úton. Ma már hűvösebb volt, nagyot nem haladhattak, ha egyáltalán mentek. Vagy már éppen visszafelé eregélnek a falu, mentő melege felé.

Két favezető ösvény mellett mentünk el, felfelé, de semmi figyelemre méltó nem esett. Hanem a Hatusó alatti patak csobogásánál két kutya is nagyon ideges lett, mondhatni rángatták a gazdájukat, az útról letérő ösvény felé. A mentésre indult rohamcsapatot átszerveztem, a két nyomkövető kutya gazdáját, az alsó erdészkisegítőt s még négy embert vettem magam mellé. A többieket hátrahagytam a betérőnél. Valahogy nem kellene megijeszteni a gyermekeket. Csendben mendégeltünk egy darabig, egy pár perc múlva, a két kutya kétfelé akart menni.

– Jó helyen járunk – gondoltam. Itt van régi házból épített tanya, s messze bennebb van egy épülőben levő lakocska. Két embert itt hagytam fürkésznek vagy összekötőnek, aztán az épületek felé tartó ösvényen indultunk. A házakba való bizalmat tartottuk bizonyosnak. Az ellenkező irányba menő ösvény talán arra szolgált, hogy azon rőzsét vagy fadarabokat gyűjtöttek tüzelőnek. A házakat meglátogatták, de nem maradtak, mert a kutyák tovább vonszoltak. Benéztünk a fás színbe, az illemhelyre, semmi. Az építkezésnél is ugyanez. Csak itt a frissen munkált fa illatozott gazdagon. Talán ma is dolgoztak valamennyit ezen az épületen. Az épületen túl az erdész lett a főnök, mert nem ismertem a sziklák repedéseit. A csorgó melletti barlangszerű repedést gyanította. Megbeszéltük a megközelítést, s arra indultunk. A kutyákat a szikla

tövétől visszaküldtük. Nem kellene csaholni, nehogy ijedelmet okozzanak. Jól sejtettük. Amelyik likra tartottunk, abból füst jött ki, a szembe való fákon a lángok enyésző fénye játszott. Valaki benn tüzelt. Megtaláltuk a tévelygőket.

A két szőkevény nagyon el volt fáradva. A próbálkozásukat is megbánhatták, mert akármit kérdeztünk, készséges igennel válaszoltak. Két oroszlánkölyök lázadó helyett, két csapzott verébfiókát találtunk.

– Nem voltak egymás kárára – tudtuk meg. Megbékélve adtuk a lányt az édesanyja kezére, a legényre az erdész vigyázott fel. Ennél egyszerűbb dolgot még kitalálni sem lehet.

Amíg a feltételezések dolgával babrikáltunk, végig azon gondolkoztam, mi lesz, ha minden erdőn sétáló után majdan, ilyen felvonulást rendezünk. Vagy mindenki elkezd az erdőre mászkálni, ha az apja nem tartja jónak a rá szemet vető legényt. Sehogy nem kedvez nekem az efféle szerencse. Aztán nem kizárt, hogy a dolog terebélyesedjen, s akkor pedig nagyobb és megbízható csapatot kell előállítani. Akiket talán be is kell tanítani. Itt abba maradt a lelkendezésem...Leértünk s a várakozókkal megosztottuk a mentettek örömét. Ha egyáltalán örvendhetek valaminek.

A kihallgatásokra nem mentem el, de az is volt. Igazából nem történt semmi, a titkolózásnak a szülők voltak az egyedüli okozói. A dolog emlékezetessé azért lett, mert ez az apa először egyezett bele, hogy az ott született tulajdon lánya kiköltözzön a farmról. Ekkor még azt sem tudták, ha a fiú beáll próbára. A községháza csodálkozása végig

hullámzott a falun. Mindenki tudott valamit. A farmról pedig nem nagyon lesz rendszeres a kiköltözés... most legalább egyszer megtörtént. Ezt az autóversenyes összefoglalót sem láttam. A helyi adás gazdája öröömre megígérte, hogy minden autóversenyt visszajátszanak nekem, ha lesz mentés, ha nem.

Azóta szép nagy mentőcsapattal folytatjuk a felkészülést, a váratlan eseményekre. Más szóval, várjuk a váratlan eseményeket. A farm lakói köszönik szépen, jól vannak. Az elmulasztott futam felvételét is megláttam, némi késedelemmel.

Nos, én azért emlékszem erre a vasárnapra, mert semmiben, de semmiben nem hasonlított egyetlen korábbi hét végére sem.

(2011 – 2013)

Bányaomláskor

*(Nyugtával sem dicsérheted a Napot,
mikor nem láthatod minek okán)*

Azt hiszem, hogy ott ahol az emberi sors fonadékait szöszözik, éppen csak az ember jellemi és érzelmi dolgaival nem sokat törődnek. Csak szőnek és fonnak, megfontoltan ugyan, akik bizonyosra tudják, mit kell tennünk. Ám az ők felelősségük nem kerül szóba. Minek? Ott éppen valami kemény elvárás bizonyítására esik a súly. Azt pedig kitűzik. Ott éppen valakik lépéseinek támogatására következik be a jóslat. Azt pedig tudták előre. Ott éppen valamitől való óvakodás vagy éppen ellenkezés adja elő magát. A tartózkodás érdemmé lehet? Semlegesítik. Ha vérrel kenődik össze, akkor is ilyen nyugodtan csevejészünk róla? Nem könnyű, elviselni. Valakik, valahol mindent elterveznek, s lökdösnek ezért, mint a sakkfigurákat. Mi persze öntelten meséket költünk arról, hogy milyen vitézek vagyunk. Mesélünk erkölcsi kitartásunkról. Mondunk bizonyságokat a megviseltségünkéről. Ecseteljük a páratlan kezdeményező készségünket. Tudunk egy – két történetet a bátorságunkról. Még nem vettük észre értékeink feslését. Azt is elmeséljük, hogy magunktól ismertük fel az esetet, magunktól találtunk rá megoldást, magunk alakítottuk ki a körülményeket, magunk hajtottuk végre a nagy tettet. Mindenki az eszményi magaslatokra emelkedhet, mindenki a legfényesebb erkölcsi bizonyítványt készítheti magának. Nézzük

egymást, ki találta fel nekünk, az ilyen szerepeket? Ki sugallja szövegeinket? Ki ihlette mozdulatainkat? Tetteinkről beszélek, mintha távolabbról szemlélném. Nem akadozó, vagy kusza dologról beszélek. Megtörtént események sora, talán még túl sok is, ami történt. Úgy ment minden mind a karikacsapás. Minden lépés után, újabb másik lépés esett. A sok sikeres fellépés mintha eszünket vette volna. Csak néha halottak és sebesültek, ne jöttek volna közbe. Mintha próbált színjáték lett volna. Mintha többet próbált esemény ismétlése lenne. Pedig valakik tologatták kezünket, lábunkat s pofozták az agyunkat. Vajon kell – e nekem ezen töprengenem? Vajon érdemes ezen megfájdítanom a fejem? Egyáltalán érdekel is valakit az én mélázásom?

*

Nem tudom, említettem valahol, hogy a Tekenyő völgyet igen szemléletesen felülről egy nagy iksznek nézheted. A keskenyebb oldalon két – két patak ered s egy keskeny völgyválasztó két oldalán lecsorognak a völgy feneke felé. Ott szembeni havasi oldalból jövő, másik patakkal találkoznak, s a hosszabb szárok irányában elmennek a völgy két vége felé. Útközben még be – begyűjtenek egy néhány patakocskát, a bő források bizonyítására ott vannak a lápos és mohos helyek, melyek közül a veresmarti kemény mocsár volt. Mikor pedig a káposztás cserepet is ipari úton akarták előállítani, került ebben a völgyben is egy szakértő. Valami kommunista hős unokája lehetett, aki a nagyapja emlékére elkényeztetett analfabéta maradt, ennek ellenére jó zsíros beosztást bitorolt. Omlás falva mellett volt a Szakadt mart. Egy tavaszi eső után előtűnt a falból egy lejárata mélybe. Mindenki tudott ilyen kenőzsír kutak-

ról, karban is tartották, mert szekeres ember a völgy hosszán nem egy volt. És volt olyan ember, aki valamennyi degenyeg felhozatala után szekérével megindult és a tél – túli vásárokon néhány piculát bezsebelt, csak pénzben fizethető szerzemények reményében. Erre a felfedezésre aztán elhívták a felkutatókat. Nagyreményeket simogattak meg. Biztosan sok szén vagy sok kőolaj van a föld alatt, a völgy népe még azt is elfelejti, hogy valamikor alultápláltságban és csontbetegségben, vagy golyvában szenvedett. Még az is lehet, hogy itt lesz az erdélyi Tekszász. Arra pedig egy hatalmas ipar bádogereszét lehet rátukmálni.

– Hallottad – e komám, hogy alpinistákat keresnek a bányához? Nem tudja senki, minek, de keresik – értetlenkedtek az emberek. Így nem maradt idejük kiokumulálni, hogy bizony erre felé a föld rétegei nem valami rezenéstelen csodák. Még nem találtak semmit, de hiába nem ülhettek, az alsó völgytől itt felfelé a keskeny vágányú vasutat megszelesítették. Az óvásári állomás mögé hatalmas villanytelepet építettek. Aztán három legénylakástömböt építettek Omlás pataki oldalába. Kőolajat kaptak, szárnyra kapott a dicsekvés, a történelmileg indokolt előrelátásról. Esztelen, nagy útépítés indult. Még felhúztak aztán, három lakótömböt. Most már családi lakosztályost is. Az omlási állomás mellé terelő pályaudvart és gépkocsizó vállalatot mesterkedtek. Ebben az időben megjelentek a szenes minták. Mindenkit környékezett az ájulatszerűség. Jön a Kánaán, csak figyelni kell, nehogy ne szálljon le a vonatról. Kérem, kezünkben az Isten lába. A talaj állaga nem megfelelő, nagyon drágán lehet leszállni a mocsár alá. A homok és a szuvas nem tart eléggé. Maga csak hallgasson! Mihez ért maga?

– Emberek, itt harminc év alatt olyan fejlődés lesz, amilyent a legmerészebb ember, sem mert volna megálmodni – hangoskodott Méhes, aki az építkezéssel került ide, de párttitkárnak könyökölte fel magát. Én most indulóban legalább három várost látok a földből kinőni. Ez a nap váratlanul rosszul kezdődött. Korán, reggel azt üzenték, hogy a központi raktárba kell mennünk. Időszaki elszámolás és belső leltári előzetes várható. Sietve érkezett mindenki, épp csak köszöngettünk egymásnak, s máris a kapcsok, szíjak és kötelek pufogtak, szerszámok és gyűrűk csilingeltek, zsákok és huzatanyagok állott szaga és megzavarodott pora szállingózott közénk. A zsúfolt polcok között, szinte soha, senki nem beszélt. Esetleg sziszegve füttyörészett. Mire előhurcolkodtunk a napra vágyó retyerutyánkkal, kiderült, hogy megvonták a fejlesztési költségeket, átszabták a fenntartási költségvetést. Azaz kevesebb befektetési költséggel kell majd dolgoznunk. Azaz nem lesz valós fenntartási költségvetés a rendelkezésünkre. Most akár káromkodhatott, aki akart. Volt mire, és amiért. A lényegen semmit nem változtatott. Ezért vezényeltek ide? Hát mi a francnak, képzelnek minket? Vaklárma volt a riasztás. Helyre rakodhatunk. Mindenkinek volt egy eltaposott káromkodása. Legalább egy lenyelt keserű, istentelen fohásza.

Nem volt tanácsos bárkivel is szóba elegyedni. Schieb, a főnök, erőlködve próbált mulatni ezen a lehetetlenségen. Vigasztalt, hogy a vezetőség munkaülésén nekünk, emelt pótlékot szavazhatnak meg. De hányan kaphatják meg, ezután azt a mesés pótlékot? Hatunknak van akkora fizetése, amihez pótlékot lehetne ragasztani. Számolgattunk, mindenkinek jött valami eredmény. Volt, aki köpködött, mások morog-

tak, de volt, aki görcsökgig összeszorította a fogát és mintha dolgozott volna. Egyszerűen hallgatott. A Móra gyerek azzal vidámkodott, hogy a kapható pótlékot dobjuk fel. Szó szerint, s mindenki annyit visz haza, amennyit összeszed belőle. Albnak erre eszébe jutott, hogy Puskás bácsi operálásra vár a megyei kórházba. Néhány költséget, nem támogatnak, ki kell fizetnie a zsebéből. Ettől aztán mindenki újra elindította a fejszámolóját. Akármelyiket néztem, mindegyik nagyon alacsonyan tartotta az orrát. Az udvaron még egyet – egyet morrant valamelyik, lassan a készenléti eszközöket elraktuk. A főnök felemelte a kezét, kívárt, hogy rá nézzen mindenki. Vártam kibuggyan belőle, talán a védőruhákra támad, lerohan és meghökkent. Kimerít ellentmondást nem tűró magaviseletével. Más is erre gondolhatott, de csak nem szólt, állt és nézett meredten. Pedig már mindenki csak őt nézte, s leste a szavát. Aztán nagy későre a kapura intett.

– Itt végeztem – mondta. Összenéztünk. Erre nem számítottunk. Valami megváltozik. De nagyon. A kapun belül nem szólt. Most még nem. Valamivel későbbre várhatunk. A levegő nyomott, sűrűn gomolygott, az egyre szűkülő helyén. Az ég palaszürke maradt. A nap nem jött jobban elő, mint tegnap, ma sem. A meddőhányó gőzölgött, a csilledaru csikorgott egyet – kettőt. Az igazgató ablakában friss lobogó fityegett. Arra van pénz, gondolta a mindenki másik is, akire csak lopva néztem, mert mi akármit gondolunk, a másik is azt gondolja. Ez bizonyos, mert nálunk szokott dolog. Mi szótlan dolgozunk egymással, sokszor akarva se szólhatunk. Ezért egyet kell gondolnunk. Máskülönben soha nem

fejezhetnénk be piszkos kis dolgaink. Soha nem érnénk ki a slamaszti-kából. A főnök a két kapu között ismét megállt:

– Most már haza mehetnek. Akinek maradni kell, az legyen a környéken – mondta csak úgy maga elé.

A kapun mindenki lassan kiérve, négyes sorba álltunk. Vezényszó nélkül, s egyként lépve mentünk az utca alvégébe. Ott volt egy kiskocsmá, ahol a veszély elmúltával szoktunk egy – egy italt venni a gyomrunk kavargásának vagy éhségünk becsapására. Ahogy beléptettünk, a helység teljesen megtelt. A Móra – gyerek egyedül kinn rekedt. Megkérdezték, akar – e valamit, de csak bólintgatni, mert. Inkább nem kért semmit, csak riadtan pislogott. Az első ital nyomtalan elment. Mehetünk volna haza, vagy jobban megnézve, a szolgálatosok is ott voltak. Hát akkor egyeseknek munkában kellett volna lenniük. Az én csapatom éjjel jött volna be. A második italra aztán felemeltem a kezem, s vakkantás nélkül kiléptek valahány.

– A mai váltás időben kezdődik, de az éjszaka folyamán lehet, hogy kevesebben maradunk benn, a beosztás szerint – mondta a csoportvezető.

A tanácsi park irányába tértünk, hogy arra hamarabb érijünk haza. A park kerítésénél elért a sziréna hangja. Számoltam, az üzenet sípszava balesetet mondott. Vájárokat, ácsokat, csilléseket és mentőket hívott. Sorban, egymás után mindenkinek értésére adta: baj van.

Aztán végül, az egész Omlást is besikoltozta.

*

Egyben megfordultunk. Innen a hetes kapuhoz és a kilences le-
szállóhoz lehetett menni. Léptünk serényen, hadd tudjuk meg a dolgun-
kat. A sziréna még nem hallgatott el. A nők és gyermekek egyelőre ma-
radjanak otthon. Tiszta bolondok, mihelyt ezt üzenik, két perc alatt tele
lesz környék, érdeklődő kölykökkel. Szipákoló és könnyező, suttogó és
faggató, sejtető és látod – látod fehérnépek özönlik el a környéket.

– Milyen baleset lett? Hány embernek esett baja? Mi, hol omlott,
hányan voltak, mikor jöhetnek ki? És minden alkalommal egy halom
kérdés, amire csak úgy melegében azt sem tudod, mit válaszolj. A fő-
nök, itt tördeli a kezét. Sajnos nem tudjuk még, egyáltalán mi történt.
Akkor mi a rothadt francnak szirénáznak, máris tele van az utca embe-
rekkel!? Hát persze, hogy senki nem tud semmi biztosat. Akkor minek?

A sarkon már láthattam a többi mentőt. A kisutcában ömlött a
több kocsmányi embersereg. Mintha az utcában, már alig férhetnének.
Jöttek sokan, egyre jöttek. Mindenkit ismertem, mégis sokan voltak
ismeretlenek. Láttam az elszánást és a mérgeződő kétséget. Mi a nyava-
lyának éppen most? Ennek ellenére senki sem akart kimaradni. Min-
denki valami dologért loholt. Hiszen nem csak egy – két dolog tartózik
egy bányához. Gépek, felszerelések, támaszok, lépcsők, szellőztetők, s
más effélék meg emberéletek.

Az, emberéletek. Schieb tajtékszott. A monarchiás szakálla bor-
zas volt, mintha valakivel tengelyt akasztott volna.

– Ilyen szégyent, – dohogott, nem tudott magához térni. Még
akkor is, amikor a szolgaterembe léptünk, váltig dohogott. Molnár és

Graur szinte egyszerre kérdezte, mi az a rettentő székely. A főnök megmerevedett, a tekintete villámokat szórt.

– Maga nem tudja? Maga nem volt ott? A gyalogmentőket a kocsmából kellett kiszóllítani. Hangja el – elakadt. Fárasztotta a beszéd, talán ettől vagy a dühtől fuldokolt. Csak a bólintásra futotta erőnkből. Nekünk, persze egyáltalán nem szokatlan. Esetleg a főnöki magaslatoznak nem jut az ínyére. Szóltam, hogy térjünk a tárgyra, mert közben behozták a kézi jegyzetet. Visszaüzent, hogy tőle minden összeomolhat. Neki senkije sincsen, akire támaszkodhatnék. Ezzel bevégeztetett. Egyedül semmire se megy. Senkiben sem bízik. Nem utasít senkit semmilyen tevékenységre. Mert nem teheti, ezeknek az embereknek nem hisz. A fejére védőileg feltette a kezét. A főnök még nem olvasta a papírt. Szeme tele volt könnyel, lelke szégyennel. Megesküdött, hogy ez lesz az utolsó vállalati napja. Vele több ilyen székely nem eshet. Graur csillapította, a föld alatt cserzett emberek már elfelejtették azt az egy – két kupicát. Vegye úgy, hogy mindenki frissen és ütőképesen épp most vonult be. Nem lehet most veszekedni.

Hiszünk mi egymásba. Az legyen elég. A prémiumot is épp most vonták meg, ő nem képes így az embereknek feladatot szabni és parancsolgatni. Inkább szörmentén kell megkísérteni a népet. Csendesíteni kellett, hogy velünk van az Isten. Rá számíthatunk, örökké, teljesen. Hát nem mondanánk, de valahányszor bajunk van, csak hozzá fohászkodunk. S az Istennek gondja volt ránk. Az Isten egész udvarával a mi pártunkon van. Még mindig kijöttünk. Itt a főnök teljesen kivetkő-

zött magából. Csak úgy lehülyézett mindenkit. Okolta magát s a helyet, hogy itt megrekedt.

– Maga egy állat, – ordibált, ha azt hiszi, hogy én az ötszáz lejnek meg tudom magyarázni, hogy valóban hatszáz lej. A boltban aztán maguk is behülyülnek, és a pénztárosnak beadják, hogy kétszázhusz lejre vásároltak ugyan, de csak száznolcvanat fizetnek. Ennyit kaptak a vállalatától, a boltban sem adnak többet. S ez még nem minden. Akkor a bűdös anyánk került terítékre. Mit szól a munkavédelem, hogy a szesztestvérek szállnak le a lyukakba? A hangos közbeszólt. Graur vegye át a szolgáltatot, Schieb menjen haza, ne akadályozza a mentést. Álltam csak, s elkerültek a gondolatok. Graur olvasson fel és intézkedjen. Schieb fogadkozott, itt marad tanácsolni, de nem meri felvállalni, hogy valamelyiket közben, meg ne fojtsa. Örjögött. Máskor minden magától ment, hasonló körülmények között. Mintha egy apró részletekig betanult szerepet játszottunk volna végtelen sokadszor. Ment minden mindig. Most a főnök ott lézengett, zavart és jajongott. Csak azt értettem, hogy ezzel a bandával többet soha. Nagyon furcsán hatott. Ez a megszólt banda, korábban sokszor becsülést és tiszteletet hozott neki s a bányának. Hümmögtünk szaporán, de még mindig nem lendültünk neki a készületnek.

Szólítottak. Átkísértük magunkat a gyűlésterembe. A mérgünket, a tehetetlenség és minden eltelt másodperc csak fokozta. Graur elolvasta végül a rádiójelentést. Eleget megvárakoztatott. Felolvasta a segélyhívást. A leszálló toronyból az egyszintes, de ágazó oldalsó vágatba haladva, valami tizenvalahány méter oszlopszakadás történt. Hát

akkor minek ez a kényelmesnek tartható kivárás? Százhuszonkét métert mutat a világításos kijelző. Az emberek feltehetően a vágat mélyén voltak, a szakadástól távol. Az omlott anyag nedves agyag és homok. A meddős áttérésben szakadt le az ég. Egyből tiszta lett minden. A Molnár csapata hazamegy. Ha fennakadunk, ekkor is elérnek a visszahívással. Mi, a Graur csapatával négy kiscsapatot képezünk. A Graurosok le szállnak, az omlás szintje alá. A beomlott alatt és leágazásában tanulmányozzák, ha van átjutásra lehetőség. Ha felfúrnak is közelebb kerülnek, mintha az omlás eltakarításába kezdenének. Két helyen is megpróbálják egyszerre. Amelyiknél jobb a haladás oda csatlakozik a másik is. A meddőben lehet talán jobban haladnak. Számítani azonban arra lehet, hogy az omladék alatt ezt nem tehetik. Még teljesen rájuk szakadna. A szinten haladásnak alig van esélye, de esetleges beszorulókat is ki kellene hozni. Mégis azzal egyeztünk ki, hogy a fél csapatom a csillésekkel elkezd a járatból az omlást elpucolni. Új járatot építenek előhaladásukkal egy időben. A másik felével a szellőzőbe megyünk, és onnan próbálunk bemászni utánuk. Ennél többen már csak akadályoznánk egymást. Kezet fogtunk, s a zsákokat vállra vettük. Indulás. Ahogy a munka és a mentés kézzelfoghatóvá lett, többet senki nem jajongott, és senkinek sem kellett mondogatni, mit tegyen. A korábbi veszekedés és mutogatás értelmét sem láttuk már. Mindenkinek megbocsátottuk minden tévelygését és kishitűségét. Egy kissé sajnáltuk, hogy főnök nélkül maradtunk. Lélekben.

Aztán ezzel itt megállt az idő. Sötét változott világossá, lapátoltunk. Egy – egy akadályt körömmel is kapartunk el magunk elől. Mire

több rendben belefürödtünk a saját testünk izzadságába, mint az álom, Molnár jön szembe velem a folyosón, amit éppen megnyitottunk. A megmenekültek szektorába léphettünk. A hátam mögött annak hurráznak, hogy két betemetett éppen még él, hátha kibírja a vállon veregetést.

*

A külső kapunál asszonyok és gyerekek, dörgölik a szemüket s szürkésen koszos kendőiket. Itt még új korában sem lehetett senkinek fehér kendője. Szólongatnak: Az emberemet megtalálták? Vagy: – Janit, a kórházba vitték? – Péterrel mi van? Csak így családnév nélkül. Embertelenségnek számít, mégsem válaszolunk. Erre aztán mást faggatnak. A kérdések mindenkinek ugyanazok. A válasz is az, nem kapnak feleletet. Érthetetlen, a fáradtság és a gyötrelem miatt, legalább válaszolni illenék. Hallgatok és hallgatunk. Akkor is, ha tudjuk az esetet. Ha egyiknek választ adsz, legalább még kettőnek is válaszolj. Mert rögtön neked szegezik a másik kérdést. Még nincs két órája, fejeztük be a munkát. Tizennégy órát voltunk lenn. Az más, hogy nekünk ez mindig több volt. A mérleget most adtam le. A váltásunkra jövő mentők érkezésekor már kétszáz ember boldog volt, ott a mélyben. Csak valami elképzelhetetlen hiba vagy valami katasztrófa miatt nem jöhettünk volna fel. Tizenkilenc dolgozót ástunk ki, ebből nyolc már nem lélegzett. Négynek a darabjait, úgy ahogy összepásztítottuk. A többi hét, bár csúnyán össze volt törve, reméljük, túléljük. Valami támaszokba bonyolódtak, ők tudják hogyan. Még huszonnégynek van ilyen – olyan sérülése. Egyről se tudni, ha komoly. Nyolcvan csak az omlás robajától ijedtek

meg, de rögtön szembefordultak a zuhataggal s ásni kezdtek. Istenünk, hála neked.

A legtöbb már orvos elé került. Annyival is maradt, mert a doki olyan részeg, vagy a fáradtságtól, vagy az igyekezettől, vagy a fertőtlenítőktől, hogy csoda folytán áll a lábán. De nem hagyja magát. Nem csoda. Neki egyedül kell állnia a saját vártáján. A takarékosági mutató miatt kell naponta kétezer emberről gondoskodnia. Aki kitalálta, nem tudta, hogy naponta negyvenről gondoskodni, szinte lehetetlen. Mert emberfeletti. S aztán nálunk még a múlt század van előbb. Ez a helyzet nem akar elmúlni. Nem akar kimenekülni. Itt fészkel velünk.

A nővérek s a keresztesek mereven és izzadva, fertőtlenítenek, kötöznek. Mondogatják, ennyivel senki se érje be. Sóhajtoznak. Van itt egyéb gyanús dolog, mentő is kell, erre egyet veszekedünk. Mentőt kell hívni felvonó gépháza mellé. Az érdekelteket fel kell rakni. Irány a kórház. Akinek nem lesz komoly baja, úgylis haza küldik. Autóbusszal is elmehetünk értük. Tudnivaló, hogy egy félnap alatt minden kiderül, minek titkolózni. Mégis a szabályról s a szokásról emlegetnek valamit.

A főnök tajtékezása ismét előkerül. Munkavédelem, még ő prédikál, hiszen a veszély ma elmúlt. Többen mondják, a térőben nem volt biztosítva a járat. Nem érkeztek meg a tartóoszlopok. Na, ennek tessék morogni. Nem érkezett, vagy nem tették. Máig se. Most ki kell állni az emberek elé. Takarékoskodtak, ha ezt megmagyarázzák. Valamit kell mondani a népnek. Mit, ha nem az igazat? Meg kell mondani egyenként mindenkinek, hogy mi lett a hozzátartozójával. Ezt mondom, amióta csak itt vagyok. Kétszáz valahányan a lábukon jöttek fel. A munkavé-

delmes s a kicsi igazgató tépik a hajukat. Nincs magyarázat a baj okára. Senkit nem érdekel. Csak mehessünk már haza. Mindenki tudja meg, hogy a hozzátartozója élő. Az utolsó mentőváltás is bejön.

– Az első két váltás mehet haza – rendelkezett a pokolmentő. Mindenki kap egy lapot, amin azok nevei vannak, akik nem szenvedtek semmi sérülést. A főnök beosztást készített. Órarend alapján megyünk haza. Elsőnek a fáradt mentők. A váltásra behívott csoportbeliek azután. Gondolhatod, hogy az első bevetésből senki nem ment haza mikor lejárt a dologidő. Aztán a brigádok mennek szerre. Minden brigád között egy kis szünet. Ekkor utolsó számvetést tesznek, nehogy valakiről téves hír menjen. Ezzel itt viccelni nem lehet. Megérkeznek az első mentőkocsik. Ahogy megtelnek, lassan mi is hazafelé megyünk, egyéb dolgunk nem akadhat. A munkaszervezőkkel vitatkozni, pedig senkinek semmi kedve. Maradt az elszámolni való keserűség, s amit nem értünk, meddig mehet ez. A baj okáról, hogy mit mondunk, arra még aludhatunk egyet, holnap írjuk a nyilatkozatunkat. Vagy a csoportfelelősét másolják le a többiek.

Akik a nagykapu felé mennek, azok mérik a tömeget. Azon gondolkoznak, hogy mit tegyenek, amivel könnyebben átverekedhetnek. Mert a kinn lévők nekiveselkednek az érkezőknek, és okvetetlenkedve faggatják őket. Ha sikertelen, a másikhöz fordulnak. Meg is cibálják, vagy ha lökdösik, van, akit fenyegetően körülvesznek. Nem értik, miért néz mindenki zavaros szemmel, s még mindig tele félelemmel. A pórul jártakról nem beszélnek. Pedig ezt akarja hallani mindenki. Mi van veletek emberek? Nem egy veszély és szánalom gyúrt össze titeket?

Nem látjátok, hogy a ti paklitokban is az van? Rátok is az vár, szegénység, szánsalom, összeomlás, félelem, nem törődés, könnyek és újra kezdés. Nyomozás és fenyegetés. Azzal nyomorgatnak, hogy mondd meg ki és mi a hibás?! Ha megmondod, már pakolhatsz is. A szakszervezet feltápaszkodott. A gyűlésterembe egyenként szólították az özvegyé vált asszonyokat. Számba vették az árvákat. A kicsi igazgató nagyot sóhajtott, s a gépház mellett bámuló mentőkocsira felkászálódott. Ha elég hamar kerül a vezérigazgató elé, talán kevesebb baja lesz. Ahhoz viszont korán kell kelni. Lám ő már el is indult. Nem menekültök a szembenézéstől...

A kapuban lassan mindenkinek világossá lett. Mindenki érezte, hogy a mai nap nehéz lesz. És véget érhetetlen hosszú. Olyan hosszú, hogy valakik soha nem érnek többé haza. Aki pedig haza ér, az nem tudja, minek örvendjen. A családja szaporodó gondjának? Vagy a holnapra esedékes munkának? Még felmondatlan. Hátha új tervszámokat kapnának? Azzal bár egy néhány lejjel többet kereshetnének. Esetleg hány napot fognak állni? Vagy azon gondolkodjon, kinek a terve alapján dolgozott, gondolkozott. Mert az bizony csak a meggyőzéshez alkalmas tényeket rágta a fülébe. Vajon hányszor mehet haza, a tervnek megfelelően? Naponta, haza menni. Az egy merész álom. Megtudja majd, ha nem mehet haza, a családjától búcsút nem vehet? Vagy nem is óhajt búcsúzni, csak sírni, mi lesz veletek? De az asszonyok nem mehetnek le a bányába. S az emberek közül csak olyan vetődik erre, aki még nem hallotta, hogy itt hetente van egy omlás. A főnökünk, állt a

folyosó fordulóján, hangját nem hallottam, de láttam, patakzottak a könnyei.

A mentésben nem vett részt, talán semmi része nem lesz több. Megfogadta, sokak füle hallatára. Hagyjuk, kérem...

És látá Isten, hogy jó. És meg áldá azokat Isten. És lőn este, és lőn reggel, sokadik nap. Ugyanígy, tovább. Föld színe felett. Föld színe alatt.

S a szenvedésnek nem lesz vége...

Tartó oszlop nélkül, takarékosan. A bársonyülésnek feszülve.

Tartó oszloppal, szakadatlan. Beleizzadva, s egy pohárral tompulva. Sőhajtozó hátgerinccel lépegetve az utcán, szélesen hazafelé. Vagy másfelé.

Tartó oszlop tervasztalra kerül. Mától.

Addig, amíg azt megírták.

Másik nap is.

(2009 – 2014)

Megtérő séta a Duna kútjától

Azt hiszem, mindent el kell mondanom. Összesen van értelme. Kiragadott részleteknek ritkán van értelmük. A tett megkövetelte, az összes részesemény teljes mozdulatát. Nem tudom, mennyi idő van engem hallgatni. Azt sem tudom, ha elhiszed, amit én gondolok, arról, hogy a mondókám érdekel téged. Nekem, összefoglalhatatlanul hosszúnak tűnik. Ha gondolod, rálátó hiányos helyzetekben, kérdezz. Elég nehéz lenne teljes bemutatás nélkül, valamiket is elmondani. Lényegében, egy hihetetlen időszakról szeretnék néhány pillanatot felelegetni, soha nem tudni, hogy ezeknek a napoknak később, talán igen nagy jelentőséggel bíró következményei lehetnek. Vagy semmiség gyanánt enyészik el a sok más emészthetetlen emlékek között. Azonban semmi fenyegető nyom jele ellenére vagy anélkül, sem mondanék le róla. Nem, nagyon megdolgoztam, ezért a néhány napért. S a vele együtt járó bajokért. Mi okból? Tucatnyi oka van. Az életem egyik legkeményebb fordulatban gazdag füzérét vázolom neked...

... Úgy érzem, hogy bár egyetlen szusszanásra mondom el, mert így kívánom, illendőnek tarthatnám valami voltegyszer – szerű módon kezdeni... most már oly távolinak, alig hiszem egyszerűvoltnak látom, a hihetlenebbnél is hihetlenebbnek tűnik az egész. Persze volt, először

egy próbaút, azzal csehek közé jutottunk. Nagyon szolgálatkészek és fegyelmezettek voltak. Ha hivatalosságról, ha magánszemélyre emlékszem, mindenki elmondta a szokást, de a törvényeket is értékelte. Minden holminkat haza tudtuk teremteni. A mérési adatainkat átnézték ugyan, de mosolygó barátságos kézfogások kíséretében visszaadták, és nem hitték, hogy keleten jöttünk északnyugatra a Duna medence északi oldala fölött. Hazacipekedtünk, hatalmas hangyatömeg segített. Hosszas feljavítás és helyettesítés következett. Aztán jött volt az új valóság. Ránk jött. Persze volt, mert ott szálltunk le valahol a Felső – Dunánk vidékén. Semmi bajunk ugyan nem lett, de vadakon és fákon kívül, emberi élő nem mutatkozott a környéken. Sokkal magabiztosabb voltam, mint Karlsbad (Karlovy Vary) előtt. Ott körülvettek. Itt akármerre tekergettük a nyakunk, csak magunk voltunk. Pedig sokan, nagyon sokan tudtak jelenlétünkéről. Vagy mintha azok is settenkedve rettennének, ha közelükbe kerültünk? Nem jöttek közel. Pedig láttuk a kíváncsi szemeik ragyogását. Vadak voltak. Emberek s vadak. Voltak tétován itt – ott erdőfoltok sötéten, sűrűn vagy ritkán, kevéske irtásokkal és tenyérnyi művelt helyekkel teletűzdelten, bokrok hebehurgyán elszórva és lehámlott szikla bővében. Közben egy – egy nagyobb asztallap formájú parcella. Kínálkoztak, de láttad, hogy nem ölelnek vissza.

Mereven tartózkodó környezet. Láttak, s hagytak idegenül maradni, bíztak abban, hogy semmi meggondolatlant nem kezdetünk szabadságunkkal. Szinte azt mondtam, ez a sváb módszer. A mai műveltség állása szerint kellett volna tudniuk, egy hó léggömb bukdacsolását nézik. Bámultak, hüledeztek és sajnálkoztak, de oda nem jött senki.

Talán nem is akartak segíteni. Csak, ha kimúlunk? Bár senki nem tudta, hogy valami bajunk nem esett volna, s ettől rendetlenkedünk. Tisztára senkit nem érdekelt. Ennél nagyobb érdeklődésre, bár egy körömfeketényivel, csak számítottunk. Lám, mégse. Valójában csak sejtettük, ahol lehetünk, hiszen minden arra vallott, hogy a tett helyére értünk. Azelőtt soha nem volt ehhez fogható izgalmam, itt azonban már vagy hat erecskére is rámondtam, ez lesz bizony a majdani, a nagy és a kék Duna. Egy hibájuk volt, hogy keletre igyekeztek, a térképemlékem pedig délre tört. Minden előzetes becselő mérésem ezt bizonygatta. Alig vártam, hogy a kosarunk többet már ne tudjon felkapni, sőt... bárcsak, zuhanna már le. Itt, ezen a helyen, ahol a fák hegyét súrolva arasztunk, erőtlén. Aztán végül, csak elfogyott, és levágódtunk, a fenntartó erőről. Semmi támasz nélkül, mondhatom elég simán, alig ugrálva értünk földet. Sokkal nagyobb erejű becsapódásokra készültem. Lám, ép bőrrel szálltunk ki a kosárból. Ám semmi sem bizonyosodott be, a legmélyebb feltételezett Duna – ági göbében, az sem ért a térdemen felül. Esélye volt, de nem ám bizonyossága. Felhagytam a nagyozással. A forrást nem találtuk el. A környékén voltunk, de nem közvetlen... Őszintén kimondom, vagy hazudnak a Duna forrásával, vagy nem merik mutatni, nehogy valaki eltulajdonítsa. Vagy egyéb bibikéje is van a dolognak.

–Máris más bajok szakadtak ránk. Hogyan tovább? Senkinek nem mondtuk merre vajúdunk. A holmi egyből nagy teher lett. Nem vihetünk mindent magunkkal. Sőt, elásni sem érte meg a fáradságot. Valakinek oda kellett volna ajánlanunk holminkat, vagy megkérni valakit, hogy szállítaná valahová, de a franc, aki megeszi. Nem jött köze-

lünkbe senki, hol és kit kereshetnénk meg, pláne, el sem találjuk az emberünk, valakinél megőrzésre, vagy bizományba helyezni. Bizományba – igen, erre még ezelőtt, nem is gondoltam. Senki nem jött oda tátogni. A földre éréskor, még megmaradt halom összevisszaságunkból válogattunk. Nekem volt egy táskányi miegymásom, a társamnak pedig csak fehérnemű és a muszáj túlélni felszerelése. Az adományba kapott felszerelést biztosan tudtam, még a réten át se cipelném. Így, szerényen válogatva is, nekem hurcolhatatlannak tűnt. Még válogattunk, de finnyásan eldobtunk megdöbbentően sok holminkat. Egy talicska vagy egy kerekos táska aranyat ért volna. A bárkába rögzítettünk ezt azt, hogy a szél ne hordja szét. Nem lehattunk erősebbek a valóságosnál. Utazó eszközünktől nagyon nehezen váltunk meg. Napokon át, életünk biztosítéka volt. Szerintem egy óránál többet elméltünk, ha valamit leszerelhetnénk róla, s azt magunkkal is tudnánk vinni. Abban egyet értettünk, hogy fogalmunk sincs, ilyenkor mi a teendő. A rádióink is már korábban kihagyásokkal szaggatott. A légi irányítók a határvidéken nyilvántartásba vettek. De azon nyomban magunkra hagytak. Azt gondolom, nem hitték, hogy ott vagyunk, ahol mondjuk. Később még beszélünk, ígérték, hiába mondtam, nekem nem lesz min beszélnem, azt gondolom a kételkedésem már nem hallották, vagy nem akarták hallani. Azt is mondtam, hol akarok leszállni, azt sem hallották, itt a bizonyíték.

Senki nem várt, pedig méterekre megközelítettem a célpontot. Csak ennyi volt, mert semmi hasznosat nem üzentek többé. Nem volt elképzelésük, a mi kalandos röpködésünk befejezéséről. Csodálom, nem követtek. Nem esik ilyen gondola, napirenden az egekből. Főleg délke-

let irányából. Hálás imát mondtunk. A könnyeinket egymásnak se mutogattuk. Irataink, bár még senki nem érdeklődött, készenlétbe helyeztük. Előre megmagyarázták, hihetetlen, hogy ebből az expedícióból bármi anyagi javakkal kijöhetnénk. Valaki mondta, ne is szálljunk fel. A holmit pedig ahogy van, adjuk el az ócskapiacon, mert nem terhel semmi anyagi felelősség. Az alapítványosok és az adakozók kárára mutatott minden. Elsőre megnyertük az utazás élményét. Másodikra megtudtuk, hogy a helyi lakosság nem vett észre. Várhat ránk valami hősi fordulat? Élünk és épek vagyunk... Ez legyen elég. A méréseinket és a fedélzeti naplót, lehet valaki normális ember kezébe nyomjuk, és sikerül elhessegetni a keletről nyugatra tartó hőrepülés ellenzőinek kétségeit. Nekünk másodikra sikerült.

... Frissítés jelleggel helyi nyelvünk élesztettük, valami sajátos táj németül beszéltünk. Talán szükségben tudnánk elmondani, amit akarunk. Úgy tűnt, hogy ez eléggé megy. Őszintén, hát éppen a legfontosabbakat nem tudtuk kifejezni, de eszünkbe jutott sok minden, azt se tudom, hogyan ragadt ránk. A gyakorló nyelv mindennél nehezebb, de a szükség kinyomja belőled. Iskolai beszélgető gyakorlataink nem terjedtek ki a párbeszédre, amiben arról beszélnék, hogy most ezelőtt szálltam le éppen az égből. Gyomroztuk eleget, hátha kipróbálunk valami értesítés jellegűt, de valamelyik író életrajzából több jutott eszembe. Egyre több kifejezés ébredt a helyének eltalálására. Kezdeti nyugalomunk, még mindig a sikeres földre érést érintette. Inkább valami szemelvény tetszhetett, aztán rendesen végig lefordíthattuk, olyan szavakat véltem tudni, hogy magamnak sem akarom elhinni, mert az iskolában hadifoglyos –

oroszt tanultunk többet. Vajon minek, jutott most eszembe? A sok be-
magolt szöveg fordításával egyszerre, gondolt haszna soha, együtt le-
tűnt idejével, termékembereivel nem lehet. A titok háta mögé sorakoz-
va, soha nem fogják elismerni, csak dolgozni nem akarnak és a társuk
félését elmélyítve arra fordítanak minden eszközt, hogy a hatalom mellé
gazdagságot is gyűjtsenek. Itt más a levegő, biztos oroszul semmire
mennénk. Az hitelveszteségük ránk is kiterjedne, esetleg kárunkra vál-
hatna.

Újabb tapasztalat, az jut éppen eszedbe, amire nincs szükséged.
Az is kiderült, határozottan nem tudod, merre akarsz menni... Akkor
minek fűjtatnak még köztünk, büzlő szellemiségükkel és polgárejtő
elveikkel egyetemben? Néhány érthetetlen dolog leng körül minket.
Miért szálltunk fel a földgolyó fordulatával szembe? Miért mentünk a
menetrendszerű földi légáramlatok ellen? Mit akartunk egyáltalán ki-
mutatni, vagy kitalálni? Esetleg megmagyarázni? Hogy léggömbbel el
lehet repülni az erdélyi Herkulesfürdő közeléből, egy közeli lejtős pla-
tóról a schwarzwaldi Königsfeldbe? Senki számba se veszi, mert az erre
lakók még csodálkozni valót sem láttak bennünk. Miért nem repülünk
egy kisebb egymotorossal? Mert nem lehetett? Talán lesz, aki valamit is
elhinne nekünk? Ráadásul még dadogunk is? ... Hanem máris érdekel-
ne a bravúr ismétlése ... Mit beszélek? Máris újra kezdeném. Tagadha-
talan. Harmadszor éppen a forrás fejére fogok leszállni.

... Most minden jelen van. Számba kell vennünk. Semmi nem
hiányzik. De, lehetne hiányunk, például pihentségből. Minek választani
a nehezebbet, s a megmagyarázhatatlant keresni? Csak, hogy sikerül-

jön? Hát ezt sikernek lehetne neveznünk? Most, hogy sikerült, senki még csak nem is vette észre, de nem is tudjuk, hogyan kellene feltűnnünk. Gondolkodtam, melyik szó mit jelenthet, aztán megint helyi nyelvelésre váltottam. Fentről láttam azt a patakot, amely az én emlékemben a Dunává fog dagadni. Nyugatabbra kell érnünk, valamivel. A legközelebbi dombot gond nélkül léptük magunk mögé. Ott hosszabban kellett a fejünket vakarni és a homlokunkra bökdösni. Közben kétfalunyival településben is jártunk, de sehol sem vettek számba. Itt soha nincs vége a falunak, az egyik utcája a másik faluig tart. Ilyen kócos, rendetlen módon megnyilvánulva, nem voltunk képesek valamelyes érdeklődés felkeltésére. Eligazító táblára leltem. Itt van balra, eme ereszkedett sasfészek, nekünk vegyesen mandula ízű irodalmi emléket gerjeszt, Königsfeld. Helyben vagyunk. Vannak ilyen helyek, felénk eső dombvidékeken is. Bizonyára jól emlékszem, az emlékem biztató, ennek tájképén ered a Duna...

–Karl úgy emlegette, hogy innen jön a Duna. Hát semmi, de semmi nem támasztotta alá a híresztelést. Itt egy más nevű, Brigach elég jó hozamú patak csörgedez, csak nem Dunának nevezik. A térképészetben sem bízok többé. Nem volt erőm mindent körbejárni, rémítő emlékeim rajzottak. Pedig itt, ahol most állok, vajmi keveset lehet látni. Senki nem rokonszenvez, én is viszont senkivel. Fekete – erdei, idegen urakkal pedig volt dolgunk elég. Az őslakókat a legkisebb mértékben sem sikerült felébreszteni. Ha véletlen belebotlottunk valakibe, hátrált és elkerült. Ha erővel beszéltünk bármelyikkel, csak a hátunk mögé bámult. Még a látványunkkal sem egyeztek. Hogy nézhetünk ki,

Édesjóistenem? Az álmoasságtól lekoppanni vágyó szemekkel, meghallgattak, de a nichtsből nem fogytak ki. Mintha senki nem tudott volna szászul – németül. Sem jó, sem igaz, de még az egyetlen természetesen sem hangzott el. Pedig az átlag német embertől, legalább ennyit elvárhatsz. Végül csak a magunk erejéből keveredtünk ki a sok földútról az ott jelzett főútra. Itt egy erdőjárónak tetsző hölgy vett fel a csomagtérbe. Gyorsan értünk egy nagyobb lakott területre. A sarok, ahol a szállító megszabadult tőlünk, valamely Villinger strasse torkolata, vagy ilyesmi nevű hely lett volna. Ahogy leléptünk a kocsiból, több tábla szúrt szemem. Engem csak a Donauquelle kék tábla nyila érdekelt. Álltunk a Hindenburgringen, és a Duna forrását óhajtottuk. Amerre mutatott ott egy öles patak habozott. Bregg. Még az se a Duna. Ebbe ömlött a Brigach. Jó, hogy valaki fáradtságra való hivatkozásunk alapján, nem operáltatott meg. A pataktól ellentétes irányban, bármerre néztünk kisebb – nagyobb táblák és terelők a Schiller – Haust hirdették. Fáradtságomnak kedvezőtlen időt, vastag bukszás belépti díjat és más elrettentő dolgokat jelentett nekem.

Háromszáz márkás, bankban váltható hitellevelem volt. Nem égett a fülem a költőlakot megnézni. Jamie, útitársam, kérdezetlen leintette. Odamentünk mégis a kék nyilas Duna – forráshoz. A Palotakertben vagy a hercegyudvari parkban leltünk rá. Egy közönséges város kutat, vagy mondhatnám, egy gyengén igyekvő cseperészetből álcázott csorgót volt szerencsénk felkutatni. Innen csak a parkon át egy másik patakhöz csatlakoztatták, egy templomocskára emlékeztető építmény alatt átvezetve. A méretek bővebb hozamokra is felkészült, de most

nagyon vérszegénynek bizonyult. Hát nem erősen érte meg az igyekezet.

– Meghalok, ha nem leszek kíváncsi a Duna valódi forrására. A palotakert felső, kissé ingatag kerítésén túl, a díszkúthoz tartozó csatornán felmenve egy köves – latyakos térségre jutottunk. A bikres – bokros helyen sok kisebb vagy kissé nagyobb kavicsos pocsolya terjengett. Nehéz volt áttekinteni. Imhol minden kő alatt lehetett egy vékony forrás, úgyis alig folydogált össze valami a csatornácskába. Amíg itt a kertben időztünk, végig három ember árnyékolt. Szépen tirolai vadászruhába voltak öltözve, talán fegyver is lehetett náluk. Erről nem győződünk meg, de folytonosan lestük őket. Néha közelebb jött egyik – másik, a távolban mindig látható volt még egy. A pocsolyában matattunk, mikor végül egyik egészen közel jött. Ha nem tévedek, valami idegen nyelven szólt először. Nem kívántam, hogy kivezessenek, sem lőjenek, sem egyebet. Szépen mondtam, hidrobiológusok vagyunk. Meg is bántam, mert semmi mintát nem tudtunk volna venni. Csak a Duna forrása érdekel. Németül bólogatott hozzá. Idegesen felkacagott mindenki. Ő volt a harmadik ember, aki türelemmel beszélt velünk. Semmi ellenségeskedést nem tanúsított. Valószerűen kötelező volt neki papolni is. Mondta. Hát ez egy privát kert, ide nem szabad bejönni. Ezen mi vigyorgtunk, elég kényszeredetten. Azt mondtam, ahol bejöttünk erre a füves helyre, nem volt elkerítve. Néztek, de jó, hogy nem kellett megmutatni, hol jöttünk be. Meddig maradunk, kérdezte, az egyik távolabb álló. Hülye filmekre gondolva, azt mondtam, hogy egy – két perc múlva megyünk, ha nincs ellenükre, Erre megint kacagtak. Öt percet, tizet is

maradhatunk. Jó napon kerültünk ide. Még hajlongtunk egy keveset, mintha a vízben valami lekötötte volna a figyelmünk. Aztán felegyenesedtünk, integettünk az ismerősöknek, s usgyi lefelé, vissza kútmellékhez. Jamie is tud fizikai természetismeretből annyit, hogy edény nélkül megbecsüljük, hozama percenként a lenti patakénak tized része sincs, s valami ötöde annak, amelyiken leereszkedtünk. Csakis az uralkodói fennhéjázás tette, hogy a szinte száraz patakocskát lássák nagyságosnak, mert az a hercegség gatyakorcából fakad. Hát ezt nyelte el nyomtalan a másik két patak. Mégis ezen, templomszerű építmény alatt a patak nem a tizenöt rész valamelyikének, hanem az egy rész nevét hirdeti több tíz kőtáblán. Mennyi van a tengerig. Mennyi van a fővárosig. Mennyi van az égig. Mennyi van... Így vagyunk ezzel a nagykeblűséggel. Láttam, ahogy két mellékesnek tartott hegyi patak és ez a vedernyi erecske itt hirtelen egymás vállára borultak. A legkisebbet, a Dunát, a nagyobbak felemelték, hogy nehogy megfulladjon. A vállukon vitték tova. Áldozat, vagy rabszolga gyanánt. Igen, ahogy mondom. Megvilágosodtunk, magyarázó tábla is volt erősíteni a felfedezhetőt. Ettől kezdve, mindenki csak a Dunát látta, a nagyobb testvérek háttérbe, vagy az altérbe szorultak. Néhány méterrel odébb, az útjelző táblán, már Duna – hidat figyelmeznak. Egy negyed órát pihentünk, aztán a tovább menés vezérelte a figyelmünket. Itt már senki támogatására nem várhatunk... A három kertbeli úriember tudományfejlesztő hozzájárulását soha, de soha nem fogom elfelejteni.

Tátogás közben még leltem valamit, innen húsz kilométerre van Biberach fészke is, Jamie nem tudta mi az, nekem semmi kedvem nem

volt a környéken bolyongani. Sem irodalomtörténeti órát nem hajlottam rögtönözni.

Valamivel később, egy parkolóban boklászunk. Itt volt szerencsénk egy útra készülöbe botlani. Nos, ezzel a kocsival, s gazdájával leereszkedtünk, mintegy kétszáz valami kilométert. Egy végtében. Messzire elkerültük a drága dagadó Dunát. Illetve még egyszer átmentünk rajta, de semmiben nem hasonlított az én dédelgetett Duna – képemhez. Többször láttam, hogy a csatornázási munkák miatt a forgalmat elterelték, vagy a terelést vettem észre, ahogy vezetőnk elkerülte. Meglehetősen sokat kanyarogtunk. Mégis szerencsésnek gondoltam magunkat. Egy jó darabot haladtunk. Kényelmesebben, mint libegő kosarunkban. Itt egy percre úgy nézett ki, hogy a múlt tíz nap legfárasztóbb két percét éltük át. Csak aludni akartam, valahová végre megérkezni. Mondhatom, a szerencse be is következett. Az autónk itt egy helyen, hirtelen, letért a főútról, megmakacsolta magát. Csak a mellékúton akart tovább menni. Hiszen arra tartott eredetileg. Látszott, itt bizonyosan megrekedünk. Szinte semmi lehetőség nem mutatkozott tovább menni...

... Az érkezés minket is készületlen ért. Tényleg, nem valami jól néztünk ki. A fuvaros sem akart éjjelre velünk maradni. De eligazítani sem tudott. Nem tudott tájékozódni. Nem idevalósi – találtam ki. Olyan volt, mint mi. Jamie elővette az anyukám – mét – szüttél szólamot. Hármunk közül egyikünk sem tudta, éppen most hol vagyunk. Mi az égből jöttünk, ő a föld alól. Szerintem török volt. Törököt fogtunk. Csak sejtettem merre közelgünk. Kirchheim Unter Teck – ben voltunk. Csak

emlékem volt róla, hogy a környéken van, talán Ulm – ban, vagy esetleg aztán Augsburgban olyan hivatal, aki a hazafelében segíteni tud. Jamie – vel, egymás vállára támaszkodva aludtunk egyet valami park félében. Ne költsünk szállásra, amikor a holnapi dolgunkban bizonytalanok vagyunk. Vagy nem jól mondom?...

–Otthon, erről a szakasról, mindenkinek az volt a mondott vagy kigondolt véleménye, hogy erre a vidékre kizárt elvetődnünk. Nem is magyaráztak eleget. A közlekedés erre nem támogatja az utazásunkat, nagy kerülőket kell eltűrnünk, ha jót akarunk. Elégedett voltam, bármennyire értünk el eddig. Senkit nem érdekelt. Lehetetlen. Kitérőtűt az álmot a szemünkből, valami fontosabb helyre kell beérkeznünk. Reggel, sok dolgunk lett, nem volt kidolgozva ennek a szakasznak a tevékenységi terve. Most bevallhatom, hogy igen hamar elsiettünk a leszállás helyéről. Annak, hogy nem vártak, egyedül mi voltunk az okozói. Mikor még volt rádió kapcsolatunk, megmondhattuk volna, hogy szándékunk szerint hol óhajunk leszállni, mert azt biztosan képesek vagyunk elérni. Udvariasan megkérdezhettük volna, kivel kell kapcsolatot teremtenünk. Azt is megmondhattuk volna, hogy nem tudjuk kit és hol kell felhívunk, valamely előre nem látott esemény kapcsán... Csak a fogyó rádiótáp óráját babonáztuk, haszontalan.

...Mikor jövet Csehország fölött lehettünk, Jamie kitárta karjait, és megfogadta, azon mai nap emlékére legalább egy hordó sört fog áldozni. Nem számít, kik lesznek ott, majd vesz egy pilseni hordót. Én fuldokló röhögésbe kezdtem, mire ő egy ideges rángást vett fel tartásnak. Előnytelen volt mind a kettő, mert ez idő tájt elejtette az utolsó

térképünket is. Nekem a fuldoklás maradt, a röhögés kiszikkadt. Nagyanym házi söre is jó lett volna, torokszáradás ellen. A szoborpóz Jamie –nél megmaradt, de érthetetlen hisztérikus sírásba tört ki. Eltévedt voltunkat könnyekig sajnálta. Láttá, hogyan halunk meg, eltévedve. Ettől tovább, térkép nélkül, talán soha nem tudjuk, hogy éppen hol vagyunk. Ilyent tőle még nem láttam. Soha többet nem lesz alkalmam, hogy meggyőződjem, elnövi vagy sem. Inkább nem. Állítólag nem hallotta, hogy én biztosítottam őt, az elméletem valószerű igazáról. Mert ezt a páni görcsöt nem lehet kinőni... Szegényem, bizalom és hit nélkül merre légy?

–Az érkezés helyéről túl hamar jöttünk el. Várhattunk volna bár addig, amíg valakinek a figyelmébe ajánlhattuk volna, a becsapódás áldozatát – sajnálkozott a hivatalnok. Nekem álmom volt a hazatérés, ezért a Dunán való serény leereszkedést választottam. Jamie – nek, nem tudom, nagyokat hallgatott. A nyílt választ kikerülte mindig. Egyre kevesebbet beszélt, de ha mégis, valakivel beszélt, hamarosan sugdosásra fordítottak... Itt Augsburgban, egy napig gondoztak, rendezgették elfusérált dolgainkat. Végül Bonnból átutazó levelet engedélyeztek. A Hauptpolicáj nézegetett, milyen különös sors gyerekei vagyunk. Valami ötven ember szökdösött köröttünk. Mindenki valami csodabogárnak tartott. Nem tudtak mit kezdeni a kalandos érkezésünk hírével. Reggel megszervezték a müncheni látogatásunkat, amiből szinte nem akartunk kérni. Én a magam részéről, minél hamarabb Passauban szerettem volna magam látni. A kleinerpolizei két csomag étellemmel s némi víztartalékkal jött értünk. Egy vöröskeresztes tasak is diszkréten ott pirult a

csomag oldalában. Az Überfallwagen ablakából amolyan kárpátis erdőt láttunk, nekem az a gondolat fúrta a homlokom mögöttes táját, hogyan érijünk Passaubá a rendőrök tanácsa ellenére. Persze azalatt a le szállásunk helyét is megtalálták, ezért faggathattak, miket szeretnének visszakapni. Elegünk van mindenből, csak haza akarunk menni, a saját tervünk szerint. Ugyanis ők Münchenben szerettek volna látni, többen figyelhették volna, merre fityegünk. Ott repülőjára csatlakoztunk volna. Elég határozottan állítottam, hogy nem készültem repülőre költönni. Ajánlották, nem baj támogatnak. Nem akartam sokat emlegetni, hogy mennyi pénzünk van, s abból a kevésből csak véghelyzetben költenék. Mert egy szálát nem bíztak abban, amit elmondtunk nekik. A rendőrké boldog sóhajok között vált meg tőlünk, kérésünkre München előtt egy kempingben. Itt egyet ettünk a feltarisznyálásból. Találtunk aztán egy embert, aki jót nevetett rajtunk. Azt mondta, jópofa és szerencsés gyerekek vagyunk. Csak szedjük össze valami pénzmagot, mert nélküle, sehová nem mehetünk. Vele, személyesen pedig épp a Dunához mehetünk. Nem költekezhettek. Nem óhajtottam elmondani, hogy tömérdék, de nem fölös pénzem van. Jamie – t is óva intettem hallgatásra. Senkibe nem lehet bízni, és nem maradhatunk itt, ha bajunk vizsgálatát kell kivárnunk. Hanem az én aranyos, Jamie barátomat éppen ez érdekelte a legkevésbé. A harmadik kempingben próbáltunk szerencsét, Dunára térő ladikost kerestünk. Bár busszal is mehettünk volna...

... Hárman is mondták, hogy bérelt bárkával az Isar – on leereszkedhetnénk. Ez egy percre zavarba ejtett. De elhessegettük. Csak nincs teljes vizesárok menti biztonsági felügyelete. Jobb a derék Donau.

Nem kis keresgélés után, találtunk egy fuvarost. Éppen motorcsónakost fuvarozott, Ingolstadt – ba. Ott aztán ránk virradt a paradicsomi állapot. Amott a Klenzenparkba egy hétre, beszerzett mosogatni és zöldséget hámozni. Nem mondom, ettünk többször napjában, dolgoztunk és szabad időnk is volt, attól sem kellett félnünk, hogy a mosdástól elfelejtjük a fürdést. Jól ment dolgunk, igyekeztünk is megfelelni. Hamar erőre kaptunk. Az első hétvégen egy óráig néztük a pénzt, amit kaptunk, mutattuk a zsebeinknek. Azok nem láttak, soha vagy régen affélét. Gazdagok voltunk. A sportszer üzletben nagyon megbámultunk egy gumicsónakot, mondták maradjunk még, elég pénzt és erőt gyűjteni. Egyetértettünk. Más eset kizárt. Láthatóan jobban voltunk, mintha Regensburg felé mentünk volna a terebélyesedő patak mentén. Minden eszem sejtetskéje azon bucsálódott, hogy a gumihajón leereszkedni lenne a legjobb megoldás. Nélküle semmire sem mentünk volna. Majd aztán, a harmadik hét után, heves kézfogások és megvalósíthatatlan ígéretek mellett elbúcsúztunk. Tiszta udvariaskodás volt minden. Egy porcikánk nem kért a másiktól.

A Vízmű és Elektromos Művek egyesített hídteltepe alatt engedtek vízre. Addig nem volt sehol biztonságosan elegendő a meder mélysége. A vásárolt csónakba szálltunk, s indulás lefelé. Valahol húszas jelzőcölöp előtt kezdte kiadni a levegőjét. Nem tartott sokáig, nem is volt garantált áru. Egy járőr csónak vett fel, egy félórát még vitt lefelé. Ott kipakolt, mert egyéb dolga akadt. Később még egy motorcsónakosra lertünk. Német földön azonban a sors még több, ki – beszállást rendelt nekünk. A baj nem járt egyedül. Jamie egyre hallgatagabb lett. A

motorcsónakos sem vállalta a város alatti további utat. Milyen hülye város az, amelyikért a szívélyes szállítónk teljesen megváltozott? Inkább pénz se kellett, csak hagynánk őt békén. Nem derülhetett ki számunkra, hogyha valamivel is megbántottuk volna. Nem bírtunk ki igazodni rajta. Kérdezetlen, egyfolytában kérkedett, bármivel, amire épp sor került, amire hasonló módon, megoldásokat sorolt. Ha valamivel, olyannal, és több rendben azon kötött ki, hogy támogatóként jött el velünk. Regensburg előtt, kipakolt. Tehát újólag bajba kerültünk. A lelkesedése eddig tartott. Illetve tartott a határvidék szaporodó ellenőrzései-től. Nekünk a nyereményt egy automata dereglye jelentette. A közelben rakodott, és éppen a Passau óvárosba tartott.

Azt nem kötötte az orrunkra, hogy borsos fuvardíja mellett minket, jóval a város előtt majd kitesz a partra. Nem tudtuk mi a baja. Szerintem a feltünedező osztrák motorosok izgatták. Tarthatott az osztrák hatóságok nappali szolgálótól. A parti kultúra berkekben megjelentek az osztrák zenei hirdetmények. Más szinte nem is volt, csak hatalmas zenei rendezvények híre, Frakk, nyakkendő gallér, zsabó és sáros cipő. A búcsú megrázkódtatás nélkül ment végbe. Ahol álltunk német föld. Amerre néztünk osztrák föld. Odajutni még nem állt módunkba. A komphajó ettől lefelé nem megy, mi is csak gyalog mehetünk alább. Illetve nem mehetünk. Partot változtatunk. Elismertem, amit a német, de az osztrák is adott az emberiségnek. Páratlan teljesítmény mutatkozott a leltáromon. Jamie – t nem idegesítette ez a sok fordulat. Egykedvűen nézte a vizet, ha kérdeztem valamit, azt hajtogatta, hogy milyen örvényes ez a patak, ő még ezt eddig nem vette észre. Hiába minden, én

itt osztom a kulturális észet, ő sírja a folyó gyűrűzését. Mennyi áldozat kell az ilyesmire. Ha érdekel, az átláthatóság. Szeretném tudni, mit gondol. Nem válaszol. Csak azt követelem, ismerje el, hogy ezért képtelen sokat el is vett cserében... Talán az átúszást latolgatja. Vagy az abahagyásra óhajt szavazni. Egyszer idegesen kifakadt, hogy fel kellett volna ülnünk a repülőre. Rácsodálkoztam, talán nem öméltósága bólíntgatott még kérdés előtt? A kikötő nagyon közelinek mutatkozott. Valami két folyókanyart vágtunk le, s egy osztrákérdekű mosófazékra szegődtünk szolgálni. Inasokat kerestek épp. Akkor annak, aminek éppen kell. Ez a fazék, állítólag a tengerig úszott volna. Három megrakott kompot kellett volna tolnia. Hatalmas biztonságunk néztünk elébe. Közel harmincas személyzetet ellátni nem olcsó multság, de az utazásért mit nem tennék meg?... Még nyereséget is termelhetnék, a folyam mentén űzött mesterségek és szokások figyelembevételével...

–Ebédkor páratlan meglepetés ért. Sült kolbászt ettünk a kikötő gyorsbüféjében. Korsós sörrel öblögettük. Egyszer valamikor Jamie kiment, még hoztak egy pár korsót, de a barátom csak nem jött vissza. Nem mertem elmenni az asztaltól, mert ott volt mindenünk. Jamie táskája, az én táskázzákommal üldögéltem ott. Irataink, hitelleveleink és még sok más minden, vártuk az én örökösen őszinte és igazmondó barátomat. Édes Istenem, ha rám jön, a kimehetnék, Jamie – t bizonyosan megölöm, ha miatta nem mehetek ki, ha a öbotorsága a kezembe kerül. És eljött az ideje, az én lehetséges kimenetelemnek is. Mérgező voltam, felemeltem a sapkáját, hogy a földre teremtem. Egy papírdarab pergett ki belőle. Az árgyélusát, egy búcsúlevél. Nekem szólt. Még a behajózás

előtt, Jamie elpárolgott. Elég bajossá lett ez nekem. Nem így gondoltam az elválást. Mintha sejtettem volna, hogy ilyen is lesz. Sandán gyanakodtam, hátha nem igazódik ki a kavarodásban, és mégis visszatér. Miután szinte félnap kerestem, de nem bukkantam rá, az egyetlen ügynek nevezett közösséget a parton eltemettem. Volt, aki korábban mondta nekem, Jamie – re támaszkodni vétek... Mindenkinek lehet igaza. Nem lehet viszont hitele.

... Elég szomorúan hajóztam be... A legénység nagyon kíváncsi volt, hogy miként kerültem közéjük. Szóra fakasztottak. Nem hitték, amit a léggömbökről mondtam. Ennek ellenére derék gyerekek voltak. Tőlem, szárazföldi patkánytól nem is vártak mást, csak egyiknek se kerüljek az útjába. Az osztrák – német vámhivatal egy kanyarban volt. A kanyart egy gyorscsatorna fejezte le. Na, itt lógjon meg egy csempész... Wels – ben rakodó gépekkel némi árut raktak be, Bécsig tolatni, ez a dolog. Már éppen elfeledni óhajtottam Jamie – t, mert álnoksága nem fért a begyembe, de újabb elfoglaltság érkezett. A biztonsági parti őrséghez lett szerencsénk, nem lehetett ezzel a fazékkal utazni. Engedélytelen sattyogott a vizeken. Nem feltételesen, hanem ahogy se lehetett. Nem maradt sokáig titok, Bécsben úgy ismerték a gépesített gőzkazánt, aminek nem lehet a folyamodon közlekedni. Bevezettek egy parti menedék sójába, ahol teljesen szabadok lettünk. Fenyegetően szabadok lettünk. A matrózokkal sok közös vágyam nem volt, nem is maradtam velük...

Csak a városhatárig, ahol először állott meg a busz, melyre feltereltek. Gondolom a birodalmi fővárosból, valamit illenék meglátogatni,

eddig szinte semmit sem láttam. Kíváncsi lettem volna ugyan, de mehetnékem is volt. Hazafelé egyedül, gondoltam nőni fog az időtartam. Amíg így tervezgettem, más tennivalók is felötlöttek. A városnézést csak nem hagyom ki. De, most sem jutottam többre, a fontolgatás alatt a vállamra csapott egy magyarul beszélő matróz: – Irány a tenger. S én mentem vele. A kalózinas marha szerencséjének köszönhattuk, felvettek. Sürgős állásba szegődött egy épp arra haladó mosóteknőre, nem hagyom ki, mondotta az új barátocskám, így nekem is került munka. A kapitány számba vette a legénységet. A hümmögésen nehezen jutott keresztül. Meghiszem, ha arra gondolok, hogy a sietségben a fedélzetmester, mindenkit, aki mozgott, felvette. Hiszen órákon belül kellett indulnunk. Nem halaszthatta sem az indulást, sem a feltett érkezést. Színes társaság gyűlt össze.

A kapitány valahogy leszögezte a közös nyelvet, amelyet a fedélzeten kötelezővé tett. Bevezette a szükségállapotot. Szükség esetén bárkit lelő... A kapitány furcsa alakként nyilvánult meg. Az indulás előtt, kulturális és szociális kérdéseket szegezett a népnek. A kérdéseket többen faragatlan megjegyzésekkel illették, és néhányan merészkedtek elutasítással viszonyulni. Két hosszabb beszélgetésre szedett össze mindenkit. Az étkezde szűknek és szagosnak bizonyult erre a feladatra. Csak az én bajom gyűlt meg, ezen dolog következtében. Mindez ellenére kedvem volt ezen a hajón lenni, csak indulnánk már... Minden a miértnek lassan megkerült azértja is.

–Reggeltől estig hallgathattam volna a birodalmi hagyomány nagyszerűségét és a hagyomány vak tiszteletének mérhetetlen jelentő-

ségét. Majd hanyat estek, amikor ebben a sajátnak vélt hatalmasra felfújott téstában, a mi magyarul alkotó részünket számon mertem kérni. Elemlegettem, a birodalomba kicsiny, a kiegészítőkkal többes nép lévén soha nem magunktól léptünk se be, de ki se. Pozsonyban az a hír kelt lábra, hogy a parti biztonságiak letartoztatják a magyarokat. Aztán az a hír szaladt el, hogy a magyarokat leveszik az egyes hajókról. A kapitány szerint erre nem kerül sor a fedélzeten, tehát ne szálljunk le. Tovább éleztük a monarchia férges bajai körül létező kellemetlen emlékeket. Saját útravalóm és hozományom beépítése egy helyzet megoldása, de az nem jelent semmi megoldást. Ők ezt elválasztják az élmény magyarázatuktól. A császárságot mi húztuk vissza a haladásban. Én a konzervatív gondolatvitelre és a ceremóniák fenntartására kentem. Csak a mára érvénytelenné lett helyzetet próbálja enyhébb skálára lökni, szóval nem akarom a végletekig fejteni a hazakerülés álmának dolgát. Mielőtt a csepeli révbe betértünk volna, a második tiszt tudunkra adta, hogy nem kell neki olyan ember a fedélzetre, akit nem ő vett fel. Más szóval nem bízik bennem s pártfogómban. Jobban tennénk, ha megállásakor csomagostul lépnénk partra. Hajós népekkel még el lehetne valahogy, de iskolázott ember, az nem kell a fedélzetre, rosszabb az ilyen, az álmodban sátortalan rád szakadt viharál... a matrózt talán visszaveszik, ha a parton hagy.

–Még ajánlólevelet is adott, csak mennék más hajóval tovább. Ha Bécsét már nem láthattam, hát Pesttel, s Budával is beérhetném...

...Gondolatom tett követte, a temetőbe s a múzeumokba csak az ebédidőben nem maradtam el, képtárakba is eljutottam. Csodálkoz-

tak ahol lehet, hogy nem kínozzom túlon túl a nyelvüket, idegennek pedig messziről megláttak. Elmentem a repülőssökhöz is, szívesen fogadtak. Hümmögtek, az úti kalandjaimhoz. Haza telefonáltam onnan. Hát ott-hon nagy riadalomra leltem. Rémhírek keltek lábra, hogy a holmink megkerültek a németeknél, de mi eltűntünk. Holt testeinket keresik. Ki tudja, milyen állapotban lelnek rájuk. Aztán befutott a hír, hogy életben vagyunk, rendeztük a papírjaink. Erre nem tudták, miben hihetnek. Az-tán híre ment, hogy Jamie mégsem tud haza menni. Talán én mégis el-tűntem. Öcsém könyörgőre fogta, menjek már haza, ha édesanyámat nem akarom az örületbe kergetni. Megígértem. Eddig minden helyen elég volt az a néhány papírom, amivel eddig eljöttem. Innen arra egyik sem jó arra, hogy éppen haza menjek vele. Sőt, a papírjaim közül kettő-vel egyenesen a börtönbe is besorolhatnék. Ismerőseim óva intettek, ezekkel haza menni. Fel kellett térképeznem a hivatalokat, kinek a se-gítségével megyek haza, úgy, hogy ne kelljen nyilatkozat áradatba ke-verednem. Került egy alapítvány, akik felvállalták, hogy ellátnak haza-felé való papírral, csak ne kotnyeleskedjek bele valami önfejjű löket hatására...Ekkor még a tervezett időhatár belsejében voltam.

–Távol is tartottak és mégse, papírjaim rendezésére is sor került, nem kell már a helyes kifejezésen törnöm magam. Bizonyos időre át-meneti megoldásnak megállapodunk. Gondoltuk, de nem úgy lett, olyan-nal is találkoztunk, aki szándékosan nem akart érteni. Mert hang-súlyomat vagy kiejtésemet felettes göggel akarta elnyomni, egyelőre szá-razföldi munkát is kaptam. Egy kissé furcsa volt az egy helyben álló, egyáltalán nem libbenő pad mellett, a leeső frissen préselt darabkákat

elkapkodni. Nagyon belejöttem, arra is gondoltam, hogy esetleg megbátrozom ezzel a rotyogó nagy zajjal, a levegőtlen várossal, a zsúfolt-sággal...

...Mindennel, ami azt célozza, hogy kevésbé veszélyeztessenem a hátralevő életem. Maradok, a letelepedés ugyan nem könnyű – hallom, de van valami remény – esélyem – gondoltam, ezt ízlelgettem csütörtökön s hát szombat délelőtt, amikor a ráadás munkám befejeztem, a főnök azt mondja, a jövő hétre nincs munka. Még három napot kifizet, s a szokásos mese, hová lépő legyek, tépelődni soha nem szoktam. Az ismert szakmáim egyike sem engedte a két lehetőség végig gondolását. Mindig gyorsan kellett döntenem és azonnal lépnem. Még ha fennállt a veszély is, amiért némelykor tán átgondoltan másképp tettem volna valami dolgom ügyében. Valahogyan, többnyire nincs is két – három lehetőség, mert amint az elsőnek, ami felvillant előtted nem kezdenél neki, attól az már nem is lehetőség. A repülőtéren még nem volt keresnivalóm, ha nem akartam pénzt befektetni. Mégis, tenned kell valahogy, a révben és a rakparton ücsörögtem, és nem volt éppen semmi reményem. Elsuhant mellettem ennek az útnak az első komoly próbája, talán tragédiája is. A Jamie társam, akinek a sok fáradtság és a folytonos összpontosítás miatt nem túl nagy figyelmet utaltam ki, csak a pénz egy hányad részét vette és visszavonhatatlan elhagyott. Néztam, de nem láttam, ahogy ment, igen, ő olyan maradt, amilyennek megismertem. Nem tudom mitől, talán a szülei tehettek róla, hogy illetlenné és önzővé lett. De milyennek kellett volna lennie? Talán szüleitől van, hogy kemény húsú maradt, vagy a gyermekek nem vállalása és a sportos élet-

mód, hogy nem hajlott a hízásra, nem ment ki a formájából. A körkölönbséget megismerkedésünkötől fogva tudjuk, szinte alig változott az arány. Azt is amilyen bolondos és kalandor ötleteim vannak, nem lett szűkebb a skála, sokszor vettem kölcsön indiános türelméből és befelénéző kitarításából, talán nem érezte elég megbecsültnek magát. Eddig ez ment, most feladta. Haza térni velem nem akart, más föld hívására felfigyelt és oda hallgatott. Kifejezetten. Tettlegesen. Vagy ami a haza, az talán neki nem így körvonalazódott, szépen csendben elment. Magán kívül elhagyott egy csomó mindent... Nem meséltem el eléggé, a hazai földhöz való kötődésünk lényegét. Lám a napokban én is megिनogni látszottam. Talán nem adtam eleget az otthon melegére. A kalanddal az nem férne össze, van annyi tiszta fény a zavaros vízen, hogy láthassam. Azon kívül, eszembe ötlött a RD – s találmánya. Kitalált egy fékhengert. Arra gondolt, hogy szelep nélkül is lehet, tehetetlenségi nyomatékkaal pusztán, annyi erőt bepréselni, hogy az a fékpofát megszorongassa. Hetekig számoltatta velem a sok jellemző állapotszámot, kijelzést, ufaktort és az en – képletek adta értékeknek csettintgetett, ha közelinek találta az eredményt az elképzeléshez. Csapkodta a próbapadot örömben, ha jó mérési és számolási adatokat soroltam. Ezt megtanulom – hajtogatta ilyenkor. Az első építményt ott tartotta a próbapadon, s engem a frász környékezett, hogy valaki ellopja. Kikacagott, hába tolvaj valaki, ha nem ér vele semmit. A találmányt a fejében vitte. De azt is tudom, hogy legalább még két ötlete volt, egyéb autós dologban. Mert számoltatott egyebeket is. Én meg a mechanikus kötőgépen elég gyorsan számoltam. Lassúbb volt, mint a villanyszámoló, de pontosabb

és nyugisabb volt. Ugyanannyi idő alatt, minden számolás próbáját is el tudtam végezni. Az előkészületek rögzítése és az alátámasztó adatok kiszámolása lényegesen vontatott és határozottan elnyúlottá vált. Később kaptuk ugyan a végeredményt, de elégedettebbek voltunk. Hiszen abban rejlik minden. Mindenre bizonyossággal válaszolhattunk. Ígérgette, ha egyszer sok pénze lesz, vásárol egy nagyobb asztali villany-számológépet nekem, ami megkönnyítené a könyvelő és adatfeldolgozó munkámat. Én csak vonogattam a vállam, jól érzem magam, ennek a kötőgépnek látszó számoló alkalmatosságnak a társaságában is...

... Én nem mehettem amoda vele. Ha magára ment oda, bizonyosan tárt karokkal fogadták. Még egy ötlettel bár, s egy életre megalapozta a jövőjét. Ha nő lett volna, számot tenne a szenvedésem, mert túl nagydolgot csinállok belőle. Magával vitte a rendesnek tartható barát egybeszabott képét. Hiszen nem vagyok én egy bonviván, kevés a kopaszodás, több az öszülés. Van már hasasodás és fokozódik a lassulás, nem hazudhatok már annyit sem, amennyivel próbálkozhatnék valamilyen szívtipróvá lenni. Láttam utána lendülő szép haját, szokott bólintással legyintette ki a látóköréből, s ahogy kamaszosan egy ujját a nadrágja zsebére akasztotta. Láttam – e valaha is skót szoknyában? A másik kezében a dzsekijét lógatta, a sarkon betérni előrszegett fejjel, eltűnni. De visszanézni nem, pedig biztosra tudom, nem ennyit ért az egész. Bizonyos, sietett, nem nézett vissza amíg nem győződött meg, ha a nyomában loholok. Vajon látom – e még valaha, vagy csak emlékeimben látom felvillanni? Talán látni vélem, mi lehet még velem. Éreztem valami indulatfélét, ha utána lépnék, de hiszen felnőtt ember és joga

van saját döntéséhez. Későn ötlött eszembe ez a lehetőség. Ezt csak árnyalhatja a ragaszkodás, a szokás vagy a tűrés, ott maradtam magamban, magamnak, az idő megállt s körülfolyt. Az eszem megbomlik a nagy csalódás miatt, Jamie nem is nő, a dolgok összefolynak ilyenkor, mit kesergek itt csalódott kamasz, mintha szerelmes módjára. Akit nézegetek, nem is Jamie. Az éhség derített fényt arra, hogy meggondolatlan töltöm a drága időm. Megint ettem, tehetetlenségemben, vagy mérgekben. Érdeklődni kezdtem az utazás folytatása felől. Nem nézett rám korábbi szerencse követem. Cédulát kaptam kéretlen önkéntesektől, két valódi hajó a dokkon, a kicsi hamarabb indul, mert két – három tízen is elegen lesznek rajta. A nagy is indul, ha százan lesznek, kiváló tengerészek, valódi avatott vasemberek. Van ám lehetőség. A kisebbre bemutattam magam, a próbát kiálltam, a zsákomért indultam, mikor elállta az utam egy kampókezű...

–Magamtól azt képzeltem róla, hogy egy ügyetlen kormányos, akinek munka közben a fiókba szorult a keze. Rám mert ordítani, a társa leszel te, gondoltam kikerülöm, de nem lehetett, mondta, a nagy s a kicsi csajka mind egy banda, mindkettőnek ő az ura. Maradjak a nagyra, többre megyünk együtt rajta. Fontolgattam, nincs választék, hajlottam hát maradtam. Nem nagyon emlékszem olyan kapitányra, aki valamit kért volna, bért a tengerre kapjuk, ivászat és alkalmatlan csatangolás nem lesz. No, ne búsulj, mert sokan vagyunk, bíztatott, mind egyet akarunk, még ma költözz a hajóra. Persze a nagyra, ha tetszik, a kicsin is maradhatsz, de nehogy azt hidd, hogy bármeddig menne, akár tengerre vagy óceán szélére, a vitorlát újra felengedném vonni... nem éppen, sőt

egyáltalán, már nem is mondtam, hogy én csak hazáig, ide a szomszéd-
ba szeretnék jutni. Este szólított, hogy menjek vele a partra. Sokáig
mentünk, egyszer – kétszer kifulladásig. Gyanúm ébredt, talán
nem aktív tengeri medve, lehet már ki van sorolva. Nagykésőre szoba
hozta az ellátásom árát, mert részletet kell törlesztenem. Az ájulás kör-
nyékezett, rabszolga szerződést írtam alá. Felkínált néhány állást. Iro-
damunkára szívesen bólintottam, oda adott bérbe. A gazdám, mert ki-
mondta a szolgálja vagyok, s még ki tudja kinek szolgállok, a tíz óra alat-
ti, munkarendet szabott rám. Nem lehetett hozzáfűzni egy sóhajt sem. A
kampósna adja a bérem. Kérdeztem, én mit kapok. Talán a negyedét,
de csakis a kampóstól. Meddig tart a szerződés? Hát az tőlem függ.
Rendesen kell dolgozni, A rendes dolognak két folyománya lehet, egyik
a hasznomra, másik a káromra. Azonnal tudtam, hogy nem választha-
tok. A hasznomra lét az, hogy kivesznek kampós karmai közül, és dol-
gozhatok tovább. A káromra lét azt jelenti, hogy visszaadnak kampós-
nak, aki akár meg is ölhet. A munkába reggelente ketten elvittek, s mi-
kor estefelé kiengedtek, hárman jöttek értem, semmi szünet nélkül elvit-
tek a fedélzetre. Kétszer is kérdeztem a kapitányt, mitől lettem rabszol-
ga, rikácsolva előkapta a szerződést, hogy aláírtam. Ettől kezdve szabad
óráimban rozsdát kellett vernem és azzal a rohadt festékkel lefestenem
azt az oldalt, amit rühöltem. Nem mesélnek, amint lehet, kilépek, ha az
Isten addig megsegít, nem áll bennem a szó, csak a part felől festünk.
Kapitány, ezzel késlekedik az indulás, ne szájalj, bezárás éjjelre, robot
nappalra, ketten – hárman tekeregnek a városban, utazási vonalakat
másolnak, biztosítókról mesélnek, mondogatják, tizedel a betegség.

Rossz az étel, fárasztó a munka. Nem mindenki került irodába. Csak még egy kósza köhögést se hallottam, érzem becsaptak. Ezek a Dunán még lemennek, látják a sekélypartot. Arra nem futhatnak, de a tengeren mihez kezdenek, a rejtező szikla gondolatától hideg futkos a hátamon, a korhadt mentőcsónakra visszafestették a hajnalcsillagot... kapitány, ezeket a társas utazási vonalakat és biztosítási ígérető hiteleket, hirdetmény másolókat tegye oda festeni, a folyó felől feketélik a rozsdá. Befogod a pofád, szárazpatkány, mátol nappal se jöhetsz ki a lyukadból.

Mióta itt vagyok dohányt még nem adtak, számolom a legénységet, hatan dolgoznak, ketten kézhez adnak, én bezárva, hárman a városban, mindezek felett a kapitány, magasságos ég, mikor lesz itt száz ember. Az a helyzet, hogy a fenyegetés csak vasárnapra vonatkozott, mert hétfőn mégis az irodába kellett mennem. Lassan az irodafőnökkel tűrhetően megértettük egymást. Közben azt fejtettem meg, hogy ez a mosófazék arra van, száz magyar tengerészt kivigyen a folyami hajózásból a tengeri keményebb loccsanó életbe. Ott a tengeri kikötőben fejpénzt kérhet a szabadulni vágyó matrózbanda után. Jöhetnek vissza, kezdhetik előlről. Mitől írtak, olyan sokakat a tájékoztatóra? Talán válogatnak. Síkosodik a fedélzet, hetente egyszer csak előhívtak, lássák, bírom még szusszal, a bezártságot. Bírom kenyéren és vízen, nem állt meg bennem, akkor is elszóltam magam, ordítózva módfelett:

– Hé, kapitány, lopják az olajad.

– Te, csak hallgass, – fogta a lapot azonnal, – mert tudom, nekem csapolnak. Láttam, nem örült a szólásomnak. Akkor én megint minek szóltam, nem tévedtem, nincs kinek, ennék valamit, olvasnám az

indulási és a rakodási tervet. Neked ahhoz semmi közöd, különben azzal törődj, hogy többen legyünk. A nagy hajóhoz sok ember illik, legénynek vettelek fel. Egyéb dolgok nem érdekelhetnek, csak a munka a tiéd. Nekem valami itt még mindig nem tetszik, csak rájöhetnék, mielőtt nagyobb baj nem következik, húszan vannak a kórházban megviselt idegekkel, mihelyt éhes vagyok, kimegyek. Az egyik beteg biztatott, húzzak, amíg tehetem, mert egy hónap után homokos szolgálatba vesznek. Összeroppantanak, ha tiltakozol. Ki lenne az? Hát a legfőbb góré. Nagy irodalmár hírében áll. Körmönfont zsidó a kampóskezű gazdája. A kampóskezű sem templomajtó. Nekem állt, honnan a pokol fenekéből tekeregtem elő, mi a fészkes és szakajtós fene a magyarázat arra, hogy aminek nekifogok, azt mesteri szinten tudom és értem is.

–Mi a fittyfene, még rigmusokat is képes vagyok összefaragni? Na, a fő főnök nagyon fog örülni nekem, éppen nyomdába készíti valamelyik könyvét. Még könyvet kötni is tudsz? Bezárni, nehogy elszökjön, drága madár, jómadár. Összeszorított fogakkal, le fogok surranni a fedélzetről. Nem tűröm, hogy más verseit mondják idézés nélkül, nem hagyom, hogy mások tetteit mondják magukénak. Nem hagyom, hogy a semmittevést és a kurválkodásra hasonló tetteiket dicsérgessék, mint erényességeket. Nem akarom a fülembé zenélést, közben az itt – ott simogatásokat kitapasztalni. Ha rámennék is, kitörök. Tartottam a kapitány kampójától, de a rendőrökkel sem akartam kapcsolatba kerülni, mert nekem egy rendőr nem került, aki szavamat elhitte volna. Miért tennék én másképp velük? Engedmény nélkül nem lehet, próbálj csak ujjat húzni, most kilépek, akkor jobb, ha ott is maradok. Egyeztetés,

egyezmény – szegéssel és pénz nélkül, csak a zsákkal szépen szálltam, szerencsémre nem maradtam adós valamivel is. Nagyon kellett igyekeznem, hogy minél távolabb kerüljek ettől az átkozott emberkereskedő bandától.

– Ahol kaplak, ott lőlek le, mert elcsented vagy elijesztetted a szokott kurváimat, s nem szolgáltatál meg helyettük.

– Nyomodba ereszték mindenkit, aki csak megfoghat, s rongy kurvát csinálunk belőled.

– Naponta háromszor rád uszítom a legénységet, úgy megdunkunk, hogy szikrázik a szemed – fenyegetett elcsukló hangon, sikoltó felhangokkal színezetten.

– Rád küldöm a parti rendőrséget, mert a hajómon laktál és rossz híreket költötted.

– Lefogatlak vízi szolgálattal – rikácsolt utánam a kurvapeccér.

– Rád uszítok mindenkit, aki büntet, mert az orrod a dolgomba verted – hetvenkedett, de az ordibáláson túl nem tellett.

De jól tettem, hogy a zsákot megfogtam, a fürdő után inget cserélhetek, hümmöghetek, velem mik nem esnek meg. Mendegélek, hátra se nézek, vagy tűröm végtelen, szótalán, ha egyet lökcentenek rajtam. Újabb lehetőség után nézhetek, ugyan mit keresek én, nekem idegen hajókon,... Fokozatosan elhal mögöttem a rikácsolás, érzem, ahogy lefogy rólam a rohadék kapitányi alárendeltség köteléke. Vajon egyáltalán valahová, tartozok? Miért nem megyek vonattal, vagy repülővel, ha lehetőségem lenne, akár több utánajárással is, ha erre tartok. Vajon, végül reménykedhetek..., hogy haza érkezhetek? Mert annak lenne már

értelme... Egyéb más nem is érdekelne, otthon barátaimra lelek, vagy emezek szövetségeseire. Csak a repülőknél van néhány, igaz bajtársam, mint mindenhol, már ide is bevegyült néhány konkoly. Elég volt a kurvapecéreket lesni és kerülgetni, szinte lezsidoztam, pedig megelégedhettem volna egyszerű ivánozással. Mert az egy nagy zsidó volt, Isten bocsássa meg neki, hogy a nemzetsége nevét rontotta, de te azt egy becsületes mecénásnak nem mondhatod vagy gondolhatod ..., nincs, aki lenyelné a nevében ható visszaélőket... talán mégis a nyomomba szegődhetnek ... nem hiszem, közelében sem járok az efféle banditáknak ... nem kívánok udvarolni minden vélt vagy valódi homokosnak, kinyalni minden szedett – vedettnek. Na, de most mars, haza, vár az anyukád szoknyája..., innen is kiraktak..., sehol nincs egy maradék igazi barátom..., ezt csak a szerencsétlenség kilátástalan árnya mondatja ..., segítségem, rám akadt, a szerencsém, valóban nem hagyott el, hála Istennek..., belejöttem a nyafogásba, oktalan, ismét úton vagyok..., most már hazafelé... megint repülök, csak most mások gondoskodásában bízva. Egy személyszállító csomagterében vagyok egy ponyvára terített pokrócon, keresztrejtvényt fejtek. A helyi gyorsvonattal csatlakozom, estére otthon vagyok.

–Nem szakítottál meg a mesémben, bízom benne, hogy érdekelt. Nem tudom, mert nem mondtad még, ha tudtál, vagy nem követni. Ha valami nem érthető, még magyarázhatok. Máskor újra mesélek, akár kisebb részleteket, ha érdekel. Most mennem kell, valaki meg szeretné ismételtetni a léghajós utunkat. A rekordot hitelesíteni kívánja. Találkozni óhajt velem. Az alapítványt már egyezkedésre bírta. Nehogy,

emez is csak külföldre kíváncsozzon! Hogy az eddigi bajom végül tetézz-e. Még talán teljesen másban leszek rekorder.

Ha remélhetem, ezen az úton többé nem jövök vissza, más úton evezek majd, esetleg más utazó eszközzel, ahol elkerülöm a hímringyókat, a kurvapecéreket és a pártfogást ígérő, de be nem tartó, sértődékeny alakoskodókat. Egyre többen vannak, s mind rokonnak jelentkeznek. Aztán meg sem sértődik, ha bűne miatt nemzetségét emlegetem.

Mert megérdemli. Vitathatatlan.

(2015)

Kihallgatás elhallgatásra

A nagyváros még csak nem is gondolt az ébredésre, gondolatban a másik oldalára fordult. Néhány ember az utcáról érkezett, mások a váróteremből támo lyogtak elő. A félig – meddig altató bóbiskolásból zavarta meg őket a hangos bemondó. Sebtében felszálltak a gőzbe burkolózott szerelvény egyik – másik, számozott vagy számozatlan vagonjába. Ezek egyformák voltak, mind a három osztályon. Onnan vettél észre valami különbséget, hogy valamivel tisztább volt az első osztály, s még a második osztályon sem lopták el az összes vé cé papírt. Bármilyen kevesen is voltak, a füttyös nem várt, az idő rátelt, síppal jelt adott a mozdonyvezetőnek, ki – ki menjen dolgára. Meglóbálta a zöld palacsintasütőjét. A mozdony dolga pedig a szerelvény mozgatása. A szerelvénynek mennie kell, ahogy az előírás megadja. A menés elég dőcögős, csapongó, zajos és csattogó volt az elején, de csak kivergődtek az állomási tárlók és alkalmi tolatók birtokáról, legott rátértek az egyenesre is.

A mozdony alig ismert magára. Szinte megfiatalodott. A robogó vonat egyik fülkájében két katonaruhás ember ül egymással szemben. Szótlan néztek, sehová. Az egyik kisebb, a másik nagyobb. Az ülő emberek en ugyan, ez nem jól látszik. De az egyenruhásoknál, a vállukon és a gallérjukon is mutatkozik. Az egyiknek, az idősebbnek sokkal több

van, mindenféle jelekből és színekből. A fiatalabbnak a haja lenne sokkal dúsabb, ha nem lenne nemrég lekopaszítva. Fejük felett csomagjuk, egy – egy táska s mellette a sapka. Az ablak felől mindkét ülést uralják. A másik sarokban egy gyermekes család húzódik meg. A gyermek talán az ablakhoz szeretne menni, de senki nem mer szólni a katonáknak. Ezért néha elhúzzák a tolóajtót és kimennek a folyosón kínálkozó ablakokhoz. Az édesanya és az édesapa váltják egymást, hamar elfáradnak a gyermek emelgetésében és a kérdések záporában, kis időszakok alatt kéri a másik felváltó segítségét. A gyermek pedig nem fogy ki sem a mászkálásból, sem a kérdésekből. Azt mutassák meg, vagy ezt nem láttam. Hallom van, amit harmadjára is megkérdesz. Lehet az előbb nem értette, vagy abbamaradt a magyarázat. Alagút, most nem látnak semmit, sem benn, sem kinn. Mihelyt helyre áll a szemük fénye, újra láthatnak, megint azt látják, amit az előbb. Az alagút, egyáltalán nem viszmás világba. Persze, ki várt volna egyebet? Esetleg a mesébe. Újra néznek mindent azon az oldalon. Ott is azt látják, mint a benti ablaknál.

Hidak, tehenek, kertek, házak, utak, autók, emberek, patakok, juhok, dombok, hegyek, rohannak és váltakoznak. Amíg sötét volt, az állomások nem voltak túl érdekesek. Most már azok lettek. Lettek másikonak is. Ezekről is mindenfélét lehet kérdezni. Miért mennek visszafelé? De nem tart sokáig. Semmi sem tart nagyon sokáig. A kis család, egyszer aztán csak leszáll. Köszöntek ugyan, de a katonák, azt ügybe se vették. Csak akkor vették igazán számba, mikor a gyermek hiányában, a vonat zakatolásán kívül, kissé csendesebb lett. A saját gondolataikban voltak eltemetkezve.

Az idősebb, aki valami főbb tiszt féle, még nem heverte ki eléggé, haragját a fiatalabb társa forrófejűségéért. A közös parancsnokuk pedig a lelkére kötötte, hogy a fiatal egy percre se hagyja magába. Pedig ez a két – három napos kiruccanás neki semmi érdekeset nem kínál, az esze folyton az elmaradott munkájához fordul vissza. A fiatal tiszteknek szeretne valami gyakorlatokat előkészíteni, amelyeknek ön maga, fiatal korában nagyon örvendett, mert szellemileg és közösségileg karbantartotta őket. Most, a megváltozott katonai szempontok között talán még több bajtársi törődésre van szükség. Egész nap nem hallani egyebet, mint az erőteremben és célkeresztben mit meg nem láttak, vagy éppen oda képzeltek. Abban sincs hiány, hogy képzelegnek. Rendre megjárják valamivel, mint az itt ülő példa is mutatja. Aztán nem tudnak kijönni belőle. Egyszerűen nem értik, az őket érő sérelmet. Bezzeg a mi időnkben...

Nem szereti, mikor valaki ebbe kezd bele, de van valami abban, hogy régebb többet törődtek a tűréssel. Így a dolog megértése is közelebb került a személyek értelméhez. A háborús nemzedék pedig nagyon ura volt a nyomorúságának. A tegnap délután vette át a társa felvigyázását és szó szerint egy szemhunyaszt sem pihent, a szem elől téveszthetlenség miatt. Jó, hogy nyitott szemmel is tud aludni, jó hogy alvását nem árulja el hortyogással. A fiatal, szerintem tiszt i skolás, vagy éppen friss végzős. Most egyhangúan üldögél, semmi nem mutatja, hogy fejében bármi is motoszkálna. Az öreg, korábban a fiatal társa szavát vette, őt sehol el nem hagyja, mégis nyugtalan várták a következésre készülő eseteket. A tényállás egyetlen szempontból ismert, azon irányban félre-

érthetetlen. A többi szempont hiánya végtelen sok esély lehetőségét kockáztatja. Egy ember pedig ennek megoldásához kevés. A parancsnok épp ebből indulhatott ki, amikor a fiatalabb viszonylagos tapasztalatlansághoz mellérendelte a leülepedett gyakorlatiasságot és kiforrott nyelő célra törést. Nem éppen körülhatárolható eset forog fenn. Mégis, nincs semmi érthetlenség benne. A fiatalasszony hűségét nem szabad senkire bízni. Azt a két fiatal döntse el. Egyáltalán esett valami? Ha hiány keletkezett, vagy egyezzenek ki, vagy válasszák szét útjaikat. Ez sajnos, minden ismert tényező figyelembe vételével, nem ilyen egyszerű. Katonának lenni nem leányálom. Katonafeleségnek lenni igen nehéz dolog. Kampány nélkül is emberpróbáló események vannak. Hátha felmerül valami küldetés, hátha csevej nélkül maradnak valami hosszabb időre. Aki ezt nem tudja időben bevenni, később is visszatér, ártalmára lesz.

Vadász Alberték, akik itt laknak a külső Molnárok közén, amióta világ van, mindig vadászok voltak. A szó nemes értelmében. Minden Vadász első és második szülött gyermeke vadász lett. A többi Vadász gyermek egyéb foglalkozás után nézett. Lenni a falu alatt került föld a művelésre, vagy a városba mesterségre. Ez a magyarázata annak, hogy a felszegi Vadászok felmenői tényleg vadászok. Az alszegiek inkább földművelők, vagy rokkantak. Nem csúfságból mondom, de a hadak útjáról megtértek, bármilyen bátrak legyenek, sebet is kaptak, s azzal a földforgatók sorába álltak, sündörögtek, térdepeltek. A nem is vadöröknek, vagy nem is földforgatóknak való gyermekek, a többi fiúk mesterségekkel kerestek megélhetést. A városban igen sok mestert, Vadásznak

hívnak, az említettek közül valók ők. Most feledésbe merül azon fehér-személyek jegyzéke, akik ugyan Vadászékból jöttek, de máshoz men-vén feleségül, a nevük elveszítődött. A leányok, akiket nem vesznek gyermekszámba, közülük többen a városban mentek férjhez, velük gon-dozták családjukat. Megint más leányok ugyanerre a sorsra jutottak, ha a falujukban mentek férjhez. Felületesen mondva, annyi sok rokonsági jussa lenne, hogy Patakér fele, a város egyik fele és az egész Veresmart, mind a Vadászok pereputtya. A dolog elég felületes szemlét mutat, mert azért ennyi rokonságot nem bír meg ez a hely. Mégis igaz, hogy nagyon sokan tartanak közöttük első ági rokonságot, ha az második rendű volna is. Minden rokon emlékszik arra, hogy a Nagyságos Fejedelem a közeli vásárhelyen szállt le pihenni, onnan pedig a katlan oldalain levő vadaskertben portyázott, magában, udvarbeliekkel vagy vendégeivel. Kedves hely lehetett neki, mert eléggé sokszor tüntette ki jelenlétével. Mindenkor a két vadász vigyázott a fejedelemre, és azon közben a gondozott területre. Meghagyásuk volt, a kert az életük árán is megvédjék. Kellett ám erre vigyázni, mert került sor nem egy ármánykodásra. Ilyenkor a hadviselésben jártasabb Vadászok is előkerültek, a bajokat pedig örökké elvarrták. A fejedelmek apránként elmaradtak, de a meghagyás ma is fenn forog. A Vadaskertet vigyázni kell. Az utolsó fejedelem óta a világ úgy meg változott, hogy csak nagy éberséggel, és nagyon ápoltság-finesszel lehet elboldogulni vele. Albert bácsi és testvére Győző, akit valakik Viktornak is mondanak, arra jutottak, hogy fiaik a vadórséggel már nem tudják a Vadaskertet mentve tartani. Jobb lenne, ha megtanul-nák a hadászatot, aztán vennének maguk mellé, vadórt amennyi csak

kellene. Így történt, hogy szerre – rendre Győző bá két nagy fia után, a kisebb Berci is, valamelyik kadétiskolába vetődött. Vadász Albert bácsi, a kisebb fia elirányítása előtt, sőt anélkül, összeakadt egy vaddisznóval. A hiba elkövetője bizonyosan az emberi elme megbicsaklása, vagy éppen az elme túlzott magabiztossága lehetett. A buta elmét sem szabad lenézni. A halálosan sebzett állat, még egyszer rátért a menekült vadászra, s nem gyógyuló sebet ejtett rajta. Berci bácsi tisztásra, aztán a patak árján haza jutott, másnapra teljesen kipihenve elaludt. Kérése szerint, a Kishavasra felé térő taligaút mellett nyugszik. Nem sokkal azután Berci eltűnésének is híre jött. Édesanyja reménykedik, megtérésének sok álombeli jelenése van, de a valóság nem egyezik. Eltűntnek nyilvánították.

A fiatalabb katona, merthogy ő lenne a kisebb Vadász legény, mindezek ellenére kijárta a katonai mesteriskolát, édesanyja erre képzelte magát elég erősnek, és ez tisztességesen a hagyományt is ébren tartotta volna. Az iskolából való elhelyezésnél felmerült, ösztöndíjjal tisztességesen válhatna belőle. Addig – addig, hogy végül Győző bácsi befolyására, elvállalták a szerződést. Mindenki mellénye kisimult. Az első kadétév nem járt le, mikor a Pali gyerek szíve megsebesült. Egy nagyon szép leány költözött be az örökké szeretettek közé. A másik nyáron feleségül vette ugyan, de mégis külön maradtak, mert még nem tudhatták, hová veti őket a katonai küldetés. A fiatal itt az ablak mellett, aki még csak most jár a tiszti iskolába, nem viseli szívesen a történeteket. Amikor belekezdett az otthonról jött levelekre utaló panaszaiba, azt gondolta, hazaküldik egy hétre, s akkor feleségével majd egyenesre húzzák a le-

pedőt. Vagy így, vagy úgy. Most a parancsnok a nyakába akasztotta ezt a bölcs baglyot, aki törkésből és pisztolyból utolérhetetlen. Már akkor ott, fel is adta a leckét, semmit nem tehet a saját fejétől vagy akaratából, mint azt, amit előzőleg megegyeztek. Tetejében az egész olyan, mintha fogoly lenne. Ezt a parancsnoknak is előhozta, aki azzal torkolta le, hogy a hazamenése csak így lehetséges. Hosszasan ecsetelte, a fegyver használatának bármi nemű szóba hozatalát. Máskülönben, meghívhatja mindazokat, akik elbírák oszlatni a kételyeit. Legalább nem kell haza mennie, és szégyenkezni, ha valami tényleg megesett. Mondhatom, nem valami sok jóval kecsegtető ajánlat. Ráadásul a feleséggel való maradás csak akkor lehetséges, ha véglegesen és biztosan kibékültek. Micsoda beszéd, hiszen össze sem vésztek. Hogy Péterrel, hogy feleségével csak akkor beszélgethet, ha egy külső tanú is jelen van. Minél tovább elmélkedik a dolgon, annál inkább be kell látnia, hogy a levelekből kisejlgő gyanúsítás elég vézna lábakon áll. A sárga metyegyszó beszállt a magányos lelkébe, s ott kényelmes fészket formázott magának. Ami hiteles lehetne benne, hogy felesége Péterrel hosszasan tárgyalt. Az irodán kívül.

Aztán Péter is ott volt, amikor az édesanyját elvitték a megyéhez. Vendéglőben ebédeltek, holott itthon olcsóbban kiállhatták volna. Péter válaszlevelében azt írta, hogy a tette nem szívesség volt, ha az árát kérdezné. Az olyan lenne, hogy azt úgy sem adná meg. Ketten is mondták, hogy korábban, mikor létemről nem is gondolhatott, Péter udvarolt neki. Vajon nem maradt fenn valami, a régi kötődésből? Kapcsolatainak komolyságát illetően, csak ingatta a fejét. Amikor korábbi kapcsolatairól kérdezgettem, kacarászott és némely névre vihogott, még rázkódott

belé. Akkor nem gondoltam bele, de most igencsak zavar. Ezt a pár gondolatot, most futja át századszor, az utóbbi napokban.

A szervező tiszt hat, vagy hétszer járt ki, hogy megmagyarázza milyen nehéz a tisztek feleségének. Jutka végig csak bólogatott. Tudja, illetve el tudja képzelni. A fizetést nem nehéz elkölteni? – kérdezte a szerződés pipálása közben. Mert a házasságról addig nem is volt szó, amíg a szervező ki nem böföntette, a házasembereket ebben a korosztályban, könnyebben léptetik elő. Attól kezdve a több évig tartó kétlakiság és egyéb velejáró nehézségektől zengett a mamai fészek. Merthogy mindenkinek világos volt, Pali soha nem ereszt gyökeret Veresmarton. Bár gyermekként, ott dolgozott a lakatos műhelyben, és az autószerelőkhöz vágyott. A fegyvermesteri pálya akkor esett a szemébe, amikor az iskolai salakpálya átalakításakor bombát leltek a szennykivezető árokban.

Kivonultak a tűzszerészek s a biztonságiak. Szép egyenruha bemutató volt. Beöltöztek a munkaruhába. Rettenetesen néztek ki. Hosszú percekig nem vettek lélegzetet, sem a dolgozók, sem a nézők. Végül a bombát biztonságba helyezték. Aztán a még nagyobb biztonság érdekében felrobbantották. Csak úgy repült a sok szar. Senki nem emlékszik mikor vettek újra lélegzetet. És akkor megint felvették azokat a nagyon szép egyenruhákat, amelyekről aztán egyáltalán nem látszott, hogy ki miben vájkált egy fél órával azelőtt. A lakatosoknál az olaj soha nem kopna ki a körme alól és a markából. Az ára pedig a mesteriskola elvégzése. Hanem az elvégzés előtt kiderült, hogy a jónál jobb is van.

Hát, Palika nem olyan buta gyerek, ha valaki már ezelőtt elvégezte egyszer, akkor ő miért ne végezné el.

– Édesanyám, köszönöm, hogy kijött elé – lelkendezett Pali.

Az otthon jótevő hatásáról meg volt győződve. Igazi örömmel töltötte el, hogy feszültségét édesanyjával most eloszlatja. A kísérő bemutatásával, jöttük miértjével és a várható szerepek elosztásával aztán foglalkozhattak az úton hazafelé.

– Hallottam egyet és mást a menyem dolgai felől – vette fel, ott-hon a fonalat az aggódó édesanya. Hiszen nekem is szóltak. Konkrét alapja nem sokban volt, ezért csak annyiban érdekelt, hogy a szél fuvatlan nem indul. De ki fújja? A főnök úr tudomására hozom, hogy szerintem semmi, de semmi nem történt. A menyemet én befogtam a munkába, hogy a fiam hiánya miatt, ne epekedjen. Elküldtem, hogy vegye ki a nyomtatványokat, amelyeket először az erdei birtokért kellett beadni, aztán a legelőért kellett még egy rendet járni. A hivatalban köz tudott, hogy néha valamiket halasztnak, és nem egyszer visszahívnak valami papíros miatt. A menyem rendesen elintézte az egész dolgot. Megkaptuk a végzéseket is. Péter is, aki valamikor itt lakott a negyedik házban, közben elvégezte a közigazgatási iskolát, s egybe nagy lett a faluházán. Jutka, nekem vasárnap kivételével, minden nap segített négy – öt órát is, a többi időt az apja gondozására fordította. Egy időben nagyon beteg volt. Mostanában már sokkal jobban van. Ha éjjel nem járt el, akkor semmikor nem ment félre. Annyira nem lehet esze fogyott, hogy azzal mutakozzon, akivel összeszúrte a levét. Ha Péterrel elkezdett volna valamit, akkor azt csak bujkálva lett volna érdemes. Aztán

Péter, hátha szokott hencegni, ne felejtődjön el, hogyha Péter kezdett mondogatni, akkor teljesen más eset állt volna elő. Mert hát falun a gyanút is, meg kell néha fizetni. Vagy kérdezzük meg a hírverőket?

Itt a néni levegőt vett. Az ember mindenkori anyósa nagyon szépen gondolt a megvádolt menyére. Lelkében korholta azokat a hibás embereket, akik a fia lelkében lakozó nyugalomra törtek. Belül mélyen az igazságtalan világ ellen lázadt. És nagyon sajnálta, hogy semmi nem jut eszébe, amivel a fiát teljesen le lehetne csendesíteni. Dúlt benne az oktan szemrehányás miért nem figyelt jobban a menyé mozgására. Máris elhessegette, hiszen akkor mindenben lehetett volna hibát kapni. Valamikor fogadalmat tett, hogy a fiatalok dolgában csak kötélszakadáskor szól bele. Hogy leskelődhetett volna, holott épp ezt óhajtotta messziről elkerülni.

– Nem engedhetem meg, hogy valami sültelen emberek, holmi feltételezésekkel megmátelyezzék az unokaöcsém életét. Kénytelenek lesznek azokat nekem kiadni, aztán én rendre megtanítom őket kesztyűbe dudálni – dohogott vég nélkül, mert újra s újra kezdte Győző bácsi: – Kik lehetnek ezek a marhafiókák? Hiszen nekünk betartani való kötelességünk van. Nem lehet ebben erre – arra futkosni. Mindenki gondolatát utána élni. Ne is gondoljanak vele. Nem hagyom az öcsém életét megrontani.

Az öreg tiszt alig jutott szóhoz, hogy Győző bácsit megnyugtassa. Segítség kell, nem újabb nehézségek felkeltése. Aztán mind a ketten megnyugodtak.

– Kedves asszonyom, szeretném, ha tisztán látná az én jelenlétemet – veselkedett neki az öreg hadfi. Gondolja nem kényelmes, a következőket elmondanom. Aztán sok köhögés és krákogás kíséretében előadta, hogy restelli, amiért első percben nem engedte találkozni a két fiataalt, s a kellemetlen megbeszélést részesítette előnyben. Sajnálkozása egyetlen okát az ankétban látja. Neki a feladata, hogy helyesen bírálja el, amit megtud, és azt is, ha Palinak ebből a továbbiakban bármi hátránya származnék. Már volt és még lesz beszélgetés, mert a hír megküldője gondosan ügyelt arra, hogy Palinak kellemetlen perceket szerezzen. Büntény nem történt és nem történhet, ezért nem nyomozás, de a Pali idegállapota nekünk nagyon fontos. Ön szolgáltatott alkalmat arra, hogy hírért keltsék? – maga az öreg katona is megijedt a kérdése erősségétől.

– Okvetlen tudnia kell, hogy Palit én barátságból szerettem meg, és első perctől tudtam irigyeim létezéséről – szólt Jutka, a helyzet által élezett kérdésre. – Olyan vetélytársaim is vannak, akikkel Pali egy percet sem számolt. Önjelöltek is fenekedtek. Azt is tudtam, hogy együtt is leszünk, de külön is, és azt is megértettem, hogy lesz, amikor várni kell őt. Ezzel hamar egyenesbe jöttem. Nagyon alkalmas anyósom van, aki szinte édesanyámat is igyekszik nekem pótolni. Jó, de idős édesapámat én igyekszem gondozni. Az én minden napom, ezzel a két emberrel kitelik. Nem gondolok egyébbel, ha az nem baj, eszembe jut, vajon Pali most...aztán kész. Várok, remélem lesz, amikor közelebb kerülhetünk. Ha Palival törődök, akkor minek érdekelne más? Még eddig nem került rá időm. Ha elhiszi, ha nem, én ezt láttam jó útnak és ezen járok.

Minden szava annyira őszintének tűnt, mint amennyire az is bizonyos, hogy ezeket a mondatokat, magában vagy hangosan is, ezerszer elmondta magának. Betéve tudta, nem tévózott az elmondásban, vagy a gondolat kihámozásában. Látszott rajta, hogy jó katona feleség lakozik benne.

– Ha megmondom, Palit tisztellem és barátomnak tartom, akkor ebben a felvetésben nagyon rosszul hangzana. De Jutka életét sem ronthatom meg. A falu pedig nem alkalmas ilyen dolgok bevételeire. Láthatja, hogy a feltételezést már ténynek adják elő. Hivatalos eljárásban voltunk a városban kétszer, együtt, de mással is. Egyszer Pali édesanyja, máskor Pali nagybácsija kísért el. Egy fölterületet cseréltünk, egyet pedig adásvételeztünk. A feladat befejeződött, semmi további járkálásra nem nyílhat alkalom – nyilatkozta a jegyző. Néztem, hátha nem alakoskodik ez a Péter. Minden érzékem azt sugallta, hogy derék emberke. Sőt mintha zavarná a fölös hírkeltés. Mintha egy ilyen szép nővel való összehozás nem tenné büszkévé. Mégis úgy ítélem meg, hogy a híresztelés terhecsé tette a dolgot. Még kérdeztem a véleményét, néhány korábbi esetről, csak a szükséges körülmények környékén maradt, azzal győzt meg, hogy nem szeret tiszta dolgokat zavarossá tenni.

– Pali fiam, itt az ideje, hogy elengedjelek. Szeretném, ha azokról a névtelen levelekről minél kevesebb szó esne. Akivel eddig beszéltem, senki nem ad hitelt a híresztelésnek. Menj találkozz a feleségeddel. Aztán szólok, hogy mikor megyünk vissza. Veled még azelőtt is akarok beszélni.

Győző bá a kétkerekű kocsin levitte a vendéget a keresztúti vendéglőbe. Ott egyet beszélgettek. Reggel a hegyoldalon tettek egy hosszúsétát. Jobban ettek, mikor haza értek. A vendég a fiatalember hogylétéről érdeklődött az édesanyjától. Meg volt elégedve vele. Üzenetet hagyott, hogy másnap a korai órákban vissza kell utazniuk. Távíratozott a parancsnok barátjának. A fiatalokat csak azért is érdemes figyelembe venni, hogy az ember egy percre bár, fiatalnak és felelősnek érezhesse magát.

A kora reggeli vonaton két ember ült az ablak mellett. Fejük felett egy – egy táska. A táskán egy – egy sapka. A ruhájuk szép és gondozott. Az idősebb ruháján több jel mutatta, hogy sokkal nagyobb. A fiatalabb ruháján is volt jel, hogy nem is olyan kicsi. Mintha, az utóbbi három napban megint előléptek volna. Az arcuk sima és nyugodt. Mindenki ellátta a dolgát. Elégedettek. Felszabadultak a nem várt eseményektől való tartástól. A fogolyul ejtés dolga is felvillant, csakhogy ilyentől egy katona nem szokott megszorulni. Nem kétséges, tanultak a hadtudományokból. Meg kell keresniük az utat, amely kivezet a nehéz helyzetből. Megoldhatatlan eset nem merülhet fel. Győző bácsi és Jutka kísérté ki őket a vonatra. Újabb közeli találkozót ígértek egymásnak. Felülés után, a városig Péter kérezkodott melléjük. Beszélgettek. Vidáman köszöntek el egymástól. Viszontlátásra.

Barátom, a dolgot elvégeztem. A vendéglátó szállás befejezése halaszthatatlan. Ezt a táviratot tette barátjának, az idősebb. Az utolsó mondatot másképp kellett volna. Családosoknak szállást kell kialakítani. Vagy valami ilyesmit írhatott volna. Hiszen ezek a fiúk nem közka-

tonák, akiknek közös szállás jár. Sem pedig kisiskolás gyerkőcök. Bennlakás, kijárási tilalommal. Ma holnap felnőttek. Saját szabadsággal illene. Azért is jutalom járna, hogy nem szaladgálnak szerte a szoknyákért. Mégis, így a jó legalább előre megírta, hogy ebben az ügyben sem maradt későbbre valami megoldani való. A felvetés meghatározó lehet.

A kora reggeli vonaton két ember ült az ablak mellett. Fejük felett egy – egy táska. A táskán egy – egy sapka. A ruhájuk szép és gondozott. Az idősebb ruháján több jel mutatta, hogy sokkal nagyobb. A fiatalabb ruháján is volt jel, hogy nem is olyan kicsi. Várták talán, hogy ki szól először? Az ablakok előtt rohantak a tájképek, de ez a két ember, csak azt nem látta. Mindkettő fiatalságot látott. Kedvesek arcát. A saját kedvesekét. Az idősebb, az övéi közé keveredve, a Paliét is meglátta. Összekeveredtek, tényleg. A kerekék kattogásai újabb képeket hoztak elő, gyorsan haladtak. Sok – sok képpel maguk előtt. Ahogy közeledtek a kaszárnya felé, olyanok arcát, kezét, vagy képét is látták, akikről soha nem tudták meg, akár valaha is, hogy valami bajuk felmerült volna. Mit beszélnek, itt semmi baj nem fordult elő. Itt csak az egymás után való vágyakozás uralkodott el, maga alá gyűrte a józan megfontolást. Érthető, hogy nem történt semmi olyan, amit most sajnálnunk kellene.

Minden jel arra utal, hogy ez szembesítés, mind a két egyenruhában megdobogtatta a szívét.

(2011 – 2014)

Még egy pohárral

Mikor, kitől, hol születted, meglátod, abban minden meg van írva. Lehetségesen. Az értelméd segíthet kiolvasni ezeket a jeleket. Ha jól olvasol, jól megy sorod. Ha jól olvasol, lesz, amivel eligazodj. Lehet, nem veszed ezt észre, a figyelmed soha nem terjed ki erre, maradsz a sorsszerűség hitével. Vagy csak egy – egy részét érted azz egésznek. Ha nem vetted észre, nem is tudod meg, ha szükséged lenne rá. A szülőhely, mint valami túlméretezett iránytű, egy életen keresztül segít vagy akadályoz, csónakocskád vezetésében. Lélekmentődhöz pedig néha hozzásimulnak mások, vagy éppen csak leválnak. Mondhatnám, vannak durvább esetek is, szándékosan menne neked egy másik csónakocska, hogy felfordítson vagy megrongáljon. Ezeket is türelemmel és bölcsességgel meg kell kerülnöd. Nem könnyű, sőt nagyon nagy figyelmet követelő hajózási feladat. De hát az élet tengerén, ne lenne elég hely? Mindenki ragaszkodik a szülőhelyéhez, mert az mutatja fel neki, hogyan jó élni és mit kell tenni, mindenki elérje álmai megvalósulását. Az a hely tudja, hogy mekkora reményeket érdemes táplálni a jövőnkét illetően. A szülőhely segít kiválasztani, ha valamit mástól tanulunk, az nekünk javunkra vagy kárunkra lesz. Hogy élőhelyünket megbecsüljük, igen nagy szeretetre van szükségünk. Hihetetlen nagy erőt tud kölcsö-

nözni a munkánkhoz. Persze ehhez igen erős hit társul, mely elsősorban az Isten felé fohászkodik, de kell lennie az embereket célzó leágazása is. Ebben a mesés völgyben, ahol az én történeteim esnek, tagadhatatlan a természetnek még ma is beleszólása van az emberek dolgaiba. Minden abból fakad, hogy a völgyet magas hegyek veszik körül, s az a hír is kering, hogy ma is van olyan rekesze a rengeteg helynek, ahol az ember a lábát még nem tette be. Veresmarton felül előbb, a Kishavas üldögél egy elég nagy hegyen, és azután egy még nagyobb hegyen ül a Nagyhavas. A Nagyhavas túlsó oldala már nagyon vadregényes, csak nagyon ijesztő meséket tudnak az emberek az ott megtörtént esetekről. A Nagyhavas mögötti Nagykövekre és a Sóhajtóhegyekre mondják, hogy azon túl már semmi sincs. Aki iskolába járt, az megtudta, hogy mégis van valami. Csakhogy akkora rengeteg nagy erdők és kitanulhatatlan hegyek vannak, hogy az épeszű ember nem csángál arra felé. A múlt hónapban Kovács Lajos hozta unokáját, mesélném el a havasi kalandunkat. Miért nem mondja ő? Most meg az iskola vezetője érdeklődik. Ő maga is tudna erről valamennyit mesélni. Laci is csak engem nyaggat, mondjuk el már végre rendbe szedve. Meghagyták, próbáljam csak meg rendbe rakni. Tudom nem lesz könnyű. Az alábbi eset megtörtént, betűről – betűre hét veresmarti süvölvénnyel, akik közé tartozni, volt szerencsém.

Mondom szerencsém volt, merthogy akkoriban azt hittem, hogy szerencsés dolog ilyen ügyben részt venni. Csakhogy az évek teltevel az emlékek terhe is nagyobbá lett. Mostanában egyre többen mondogatják, hogy nem késő, nekünk kellene, beszéljessünk a dologról, hadd tudjuk

meg, hol rontottuk el a dolgot. Mert elrontottuk. Onnan tudom, hogy idén Halottak Napja közeledtével, ismét színes álmom volt, olyasmit álmodtam az esetről, amit tudom, hogy biztosan nem esett meg. Aztán szinte három – négy évenként újra előáll valaki süvölvény, a nagy havasi kiruccanás ötletével. Szerencsére ezek nem esnek meg, de maga az ötlet újra – újra felmerül. Hátha megint belevágna valaki? Vagy abban bízunk, hogy ehhez elég magabiztos legények kellenek. De vegyük csak sorba.

Amikor emlékeim kelnek, heten voltunk elég jó barátok, akik a közeli városba ingáztunk mesterséget oktató és betanító iskolákba. Hárman a faiparban kerestek volna kenyeret, egy az erdészetben akart nagy lenni, hárman a fémiparra szavaztunk. Utolsó éves inasiskolások voltunk, közeledett a karácsonyi vakáció, mindenkin elhatalmasodott az ünnepélyes hangulat. Nem emlékszem pontosan, hogy kerültünk ki az utcára, vagy órát nem tartottak, vagy ellógtunk, vagy valami rendetlenség miatt kitessékeltek. Valami mesés véletlen folytán, mind a heten ott voltunk a főtéren. Szinte semmi egyezkedés után közös időtöltésre gondoltunk. Valami meleg hely kellett, délig nem maradhattunk az utcán. A moziban éppen hét vőlegényt adtak, nekünk éppen megfelelt. Két órással meleggel, mert kiegészítő film és híradó is volt. Lényeg, a fő műsoron. Nagyon jó film volt. Nekem is nagyon tetszett, de mindenkit hatalmába kerített. A film alatt már kékre könyököltük egymás bordáit. Ez aztán igen. Már hazafelé kiderült, hogy Laci tud a Csengő – patakon fel, benn a Nagyhavasban, egy félreeső helyet. Két, szép nagy tisztás van, valami takarítással rendbe hozható. A két tisztás mellett, van egy nagy forrás és

közötte egy kis patak. Az első tisztáshoz csak ösvény vezet, de nem is lenne jó, ha útra vastagodna. Laci, aki erdész akar lenni, máris megkapta a feladatot, hogy tudja meg, ha valaki elhajthatna onnan, ha oda táborhelyet építünk. Még egyszer megnéztük a filmet. Még jobban hatalmába kerített. Máris kifelejtettem, valahogy otthon is csak meg kellett volna mondani, hogy nem megszökünk, és nem eltűnünk a világról. Mert a szülőkkel azért nem tréfálhatunk, csak úgy. Van, amivel soha nem volt jó viccelődni, sem akkor, sem ma. A bejelentést kikerülni beteges ügyefogyottság lett volna. Mert ellenkező esetben az egész hegyi rendőrség és minden hegyi mentők előzönlének a környéket, hogy hét kalandort keressenek. És persze megtalálnának, és a fenekünkbe vernének. Vagy egyéb? Aztán hazajönnék és édesapám elé állva már húznám le a nadrágom? Hogy aztán egy héten át, ne tudjak székre ülni? Nem lehet oktan megszökni, hanem jó mesével kell kimenni a világ végére. A tábort mások is támogatták, hát ezt gondoltuk a legjobbnak. Laci csak annyit kötött ki, hogy ne mondjuk meg pontosan a tisztások helyét. A kíváncsiak még egyszer mozi látogatásra mentek.

A vakáció lázas készülődésben telt. Mi kellhet egy teljesen magától lábra álló kis faluhoz? Mondanom se kell, hogy sorban, hét házat akartunk felhúzni, bebútorozni és belakni. Laci nagy pironkodások közepette a kedveseinkre is pazarolt néhány illedelmes szót. A zavart kacarászás felbátorította és a már a gyermekekre is előterjesztett egy tervet. Mondhatom mellényrepestő terv volt. Még igazában barátnőnk sem volt. Talán addig, nem is néztünk a lányokra. Nem volt eddig időnk rájuk. A két terv jó nagy tréfálkozásba és kacagérozásba fulladt ki. A

régi vízimalom mellett, a havas felől, volt egy raktár. Elég romos állapotban. Senkié volt. Bekereteztük az ajtóját, beste nagy lakatot vetettünk rá. Oda kezdtük összerakni a motyót. Fejsze, bicska, gyapjútakaró, mosdótál, törlek, bekecs, gyapjúsapka, s ki tudja még mi minden, ami valamelyiknek eszébe jutott. Milyen tűzhelyünk lesz? Erre is gondolni kell, mert a nagy füst talán messzire látszik. Ezt egyelőre leintettük. A behordás tovább folytatódott. Nyári holmik is kerültek. Talán igen sok dolog jutott eszünkbe, nem mindig a kényelem érdekében. Ácskapcsokat és fásrófokat csináltattam a kovácműhelyben. Megszámolatlan sokat. Kérdezte a kovács, tán újra akarom építeni a Köves – tízest? Kikerültem a választ. Biztosításra kattanó ajtózárat csináltunk a lakatos műhelyben, a mester kérdésére csak tanulmánynak. Mit eszünk? Első szalonnát szavaztunk, aztán a pityóka is szóba jött. A kenyérre senki nem gondolt. Venni vagy sütni is kell majdan. Valamit kell termelni, hogy cserélhessünk. A havason bogyókat és gyümölcsöket szedhetünk, csak egy év múlva, vagy emléktárgyakat és fakanalakat, fogasokat faragunk a télen. Eladjuk a turistáknak, ha a kis falu titka feloldódik. Pityókát nem termelhetünk. Vagy csak otthonról elcsenjük? Hát a kedvünket beszegélyezte, hogy már a harmadik hazugságba is bele kell egyeznünk. Nem felejtettem volna, hogy otthon, segítő kezünkre vártak, nem repeszek a közös vállalat hírére. Aztán vadászni is kell majd, fegyvertelen csakis csapdázni lehet. A csapda pedig felelős dolog, én otthonról azt tudom. Aztán ezen a vadászaton, vajon nem akadunk fel? Ha engedékenyek akarunk lenni, mondjuk füllentés vagy kikerülése az igazságnak. Nem kecsegtet semmi jóval, hogy egyre több megszorítás társul a re-

mek, a szép, a nagy tervünkhöz. Mindenki leste otthon a házvezetést, és megpróbált magának egy tervet készíteni a szükséges eszközökről. He-tente összenéztük a tapasztalatainkat és igyekeztünk az egyeztetéseket kötelezővé, vagy tetszőlegesnek nyilvánítani. Mert volt az egyezkedés-ben egy határidő, jövő karácsonyig a kis falu felépül, addig megenge-gedett a kölcsönkérés. Azután pedig mindenkinek egyformán nehéz lesz a beszerzés. Ettől természetesen nem lesz kölcsönzés, sem lopás. Egymás lépéseire is nagyon figyelmeseknek kell lennünk. Csak közösen tudjuk befejezni, amit elkezdünk.

Májusban aztán melegebbre élesedett a világ. Egyik szombaton Lacinkat csengették ki, a másik szombaton a vasasokat, a következőn a fásokat. Én a Lacién meghívott voltam, valami másfél órát vitézül unat-koztam, aztán az utolsó busszal haza mentem. Az enyémen két órán át tettem tiszteletem, vastag unalom és túl hangosra méretezett mulatóssal, még csak táncolni sem lehetett volna. A vacsoránál egy – egy pohár pálinkát és fejenként egy fél liter bort adtak. A mesterünk azt mondta, nem szabad szerénykedni, de visszaadni sem lehet. Ő pedig tudja, hogy nem vetjük meg. Hát rosszul tudta, félresikerült a humorbombája. Vé-gül az asztalon levő két üvegből, az egyiket csapoltuk meg. A három falusi hős az egyetlen városi bajtársával sem tudott öt pohár bornál töb-bet meginni. Nekem az egyetlen is, bőven sok volt. Az asztaltársunk javaslatára, felajánlottuk a bontatlan üveget a mestereknek. Nem finy-nyáskodtak. Az iskolazáráshoz társított vacsorás bált nem éreztem ma-gunkénak. Nem is volt az. Nem a mi ünnepünk volt. Mind a hetünknek volt a bálja is, ami nagyon gyenge eresztésnek sikerült, mert a falusi

gyerekek nem hoztak barátnőket, a városiak lányismerőseit egy – egy táncra még el lehetett kérni, de olyan kisasszony is volt, aki a közeledésre elhúzta a száját. Hát én ilyent nem kértem táncra. Volt, aki táncolni akart ugyan, de másképp, mint ahogy mi tudtunk. Az első bálon kettőt, a másodikon hármat táncoltam. Nagyon nyomasztott hangulatban, Palival gyalog mentünk haza. Jó későre értünk a faluba, de egy hosszú nagyot aludtunk, azzal az iskolám dolgát bevégeztnek láttam. A munkahelyen való jelentkezés utolsó határideje az őszre esett. Az iskolai ünnepek végére így jártunk. Nem tudtunk mit kezdeni vele. A harmadik bálon, virágot adtam a barátaimnak, s a kora esti busszal már otthon leltem magam. Elég volt a báli szezonból. Hát nem lehet, hogy mindenhol, mindenkinek minden, egyszerre legyen jól.

Két vontató taligát kölcsönöztünk meglassult öregektől, s hozzá olyan lovat kerestünk, ami nem volt állandó befogásban. Nem tudtuk megígérni, hogy estére visszahozzuk. A raktárunkat elkezdtük felköltöztetni. Egy hét alatt fenn volt a motyónk. Akkor hálóhelyet, tűzhelyet, szükséghelyet építettünk. Laci felhozta a komondorát, hogy ott böfögjön nekünk, ha megmozdul egy ágacska is. Ugatni csak állatra vagy madárra kezdett, hogy ritkán esett, megnyugtató volt. Szép, csendes vidékre esett a látatlan választásunk. Jó messze is a világ zajától. Laci úgy becsülte, hogy húsznál több kilométerre vagyunk a vízimalomtól. Pali felhozta a csikóját, megtanítjuk fát vontatni. Mert éppen elég épületfára lesz szükségünk. Ez kétségtelen nagyon okos ötlet volt. Az első házát közösnek gondoltuk, konyha, kamra, sütő és főzőhely, és még négy, emeletes ágy legyen benne. Mikor ezzel megvagyunk, kisorsol-

juk, hogy kinek építjük az első kacslábon forgó palotát. Nagyon el voltunk ragadtatva a vállalkozásunk nagyszerűségétől.

A második héten lejtöttünk tiszta holmiért, egy nagy fürdésért. Amiben eddig jártunk, az sikerült. Lehetne kérkedni is vele. Van megértés, mindenki dolgozik. Szépen haladunk. Jó nagyot ettünk, jól megcsuktakoltak, nagyot pihentünk. Később találkoztunk és visszamentünk. Az úton mindenki úgy hallgatott, mint a lakat. Fenn a hegyen aztán előállt a kisördög. Minden családban, minden gondos édesanya és minden gondos édesapa faggatta a nagy vállalkozásba csöppent fiát. A mosásra mennyire készültetek fel? A főzéssel, hogy gondoltátok el? Felvisztek hét kenyeret két hétre. A hagyma nem elég zöldség. Nem lenne jobb frisset sütni, mint a második héten szárazat enni? A havasi patakot, ha építész mellé, jó volna árokba fogni... A pityókán kívül más ennivalót is el kell készíteni. A tüzelőt be kell raktározni! Mi lesz, ha valaki előáll az építőanyag árával? Nem kellene valamelyiknek csak a friss élelem s a tiszta ruha felhordásával foglalkoznia? Mikor jöhetnek fel a táborhelyre látogatóba? Ilyenekkel és effélékkel firtatták a barátaim, nekem is szegeztek egy – két fogós kérdésecskét. Teljesen megzavartak. Meglátsozt, hétfőn, amit csak dolgoztunk, valami hibával járt együtt. Estére szinte semmit nem haladtunk, mert kedden mindent újból kellett kezdenünk. Mégis megmaradtunk a szokott munkarendben. Végül pénteken megkésétt délben, a főágon felvontuk a zsindeley beborítóját. Felkapcsoltuk. Pali az oszlophoz kötőjét fellazította: –Küldjete fel egy pár szál virágot, bokrétának! – kiáltott az alant levőknek.

Meg is kapta nemsokára.– Holnap berendezzük. Az új házat illik felbokrétázni.

Mikor Pali leért, kezét kézbe öltöttünk, és ugrálva, mint a kecskebakok, körbe szaladgáltuk a házat. Igen, ez a mi közös lakunk. Már ma éjjel benne alszunk, egyelőre csak a földjén.

–Tisztelt ünneplő közösség! – kezdte beszédét Laci. A mai nap történelmet kezd ezen a tájon. Most ereszt gyökeret a hogyishívják falva, mondjuk Hétfalu. Ezennel felavatom a falu első, legfontosabb házat. Amikor mindenkinek háza lesz, ez lesz az első turistaszálló, úgy vigyázzanak rá. Itt fogjuk fogadni az első menyasszonyokat is, mint a filmben.

Itt megállt, szabódott, azt hittük tapsolni kell, megtapsoltuk. Még kereste egy keveset, a következő szavakat. Tiltakozott, elhárította:

–Volna még két dolog, de nem akarok vezérkedni, csak a közös akarat mentén fogom megtenni – mondta barátunk, aztán várakozón megállott.

Persze ezt is megéljeneztek, és még egy rendet ugráltunk. Páratlan, szép nap teljesített cél napjának mutatkozott. Mindenkit büszkeséggel töltött el. Soha nem éltem át még ehhez fogható lelkes pillanatot.

–Sorban következik a második ház. Olyant építsünk, ami a kedvére való lesz a tulajdonosnak. Sorsolást javaslok, kié legyen az első ház! – mondta lelkesen. Megérthető, hogy túl nagy házat nem tudunk építeni, de a meglevőnél valamivel nagyobbat igen. Akinek még nagyobb kell, az vagy tovább építi vagy mestert hív hozzá.

Nem tudtam megállni, bele kellett szólnom. Lelkesen éljenezni kezdtem. Leintett.

–A másik dolog, amit mondani akarok, mikor otthon voltunk, a várva – várt ünnepre valót hoztam magammal, nincs erőszak és nem kötelező viszonzni. Ezt az ünneplést én akarom adni nektek. Mindenki vegyen belőle és vigyázzon magára, hogy meg ne betegedjen. Messze van a falu, hogy segítséget hozhassunk – azzal a felsőbb patak martján az avarból két üveget vett elő, s a patakából pedig egy hosszúkás csomagot. Nemcsak főtt pityóka lesz vacsorára.

Megint éljenezni kezdtem. Laci arra beintett, hogy segítsék megsütni a juhlábat, mert az volt a hosszúkás csomagban. Mindenki kapott egy gyűszű pálinkát. Színelég megkérdezte, valakinek, ha kellene, de az üveg dugóját már visszadugta. Ezután Lacival neki láttunk a lábat az emberek elé, az asztalra tehetőnek előkészíteni. Előre egy nagyparaszú tüzet varázsoltunk a tűzhelyre. Befűszereztük az egész combot, és a bordadarabokat is rajta hagytam, ennyi éhes szájnak, csak elég lenne. Egy nagy fazék pityókát főztem már hamarabb. Abból vettünk ki egy tállal, szépen meghámozva lesóztuk, kevés olajat töltöttünk rá, apróra vágott hagymával dúsítottuk. A többiek sem aludtak, szépen összetakarították az új ház földjét és a ház mellett hullott fadarabokat is szépen felszededegették. Az ünnepi asztalhoz volt, aki kéregből bogozott nyakendőt tett. Igazi jó hangulatban ültünk le a finom sültet elfogyasztani. Mikor a csontokat már többet nem nyalogattuk, valaki odaszólt Marcinak, aki már kitörülködött, hogy írná meg a neves cédulákat a sorsoláshoz. Akkor Laci mindenkinek töltött egy – egy pohár bort. Most is

megkérdezte, ha kér valaki, de arra már visszadugta az üveget. Jól is tette. Marci akkor előállt a kifordított kalapjával s a benne levő cetlikkel, odament Laci elé, hogy őt illetti meg a sorshúzás. Laci ki is húzta, hangosan felolvasta:

–Marci – színpadiasan rámutatott.

Marci sírósra fogta:

–Tessék még egy pohárral tölteni, hogy ünnepelhessünk.

–Én már töltöttem – mondta Laci, s tudtuk, hogy ezzel a dolognak ez a fele befejeztetett. Marci a többi cédulát a kalapból kiborította az asztal lábához és elvegyült a beszélgető társak között.

Később még odament egyszer Lacihoz, bort kért az ünnepléshez, de nem kapott. Szép holdvilágos este mutatkozott, ki az alvó helyének kényelméért vackolódott, ki csak vadromantikázott, ki pedig valamelyik társával elmélkedett a néhai háza tervből álló kényelmén. Jómagam a fürdőszobát terveztem, hogy mekkorának kellene lennie. Felvillant elmémben, hogy itt milyen lakatos válik belőlem? Talán majd ajtózáratok szerelek, vagy éppen elveszett kulcsok miatt nyitogatok ajtókat.

–Mindenki ide jöjjön, de gyorsan – kiabált Pali, nem láttam talán soha ilyen izgatottnak. Az asztal lába mellől még egy cédulát vett fel:

–Marci hol van? – nézett a társaság szemébe. De csak csendes vállvonogatást kapott válaszul. Vártunk, vajon mi lelte.

–Gondoljátok el, nagyon meglepett, mert felvettem a cédulákat, nem akartam, hogy szanaszét heverjenek – kezdett bele. –Kettőn, aztán a többieken is mind, Marci neve állott. Először nem vettem komolyan,

de aztán arra gondoltam, hogy itt akarunk lakni egymás ölelő karjában, vagy egymás székében ülve. Lehet ok egymás becsapására?

Mindenki szomorúan nézett maga elé.

–Valami órája lehet, hogy bort kért – mondta, valamivel később Laci. –Mondtam, ittunk már. Rám vicsorgott, hogy meg akarja ünnepegni a szerencséjét. Az otthonról hozott borból pedig visszaadja. Csak nem adtam. Akkor azt mondta, hogy hazamegy, mert minden este meg fogja tisztelni az építőit. Nem hittem a szavát, mert innen ki merne est időben lemászkalni. Még az erdei nagyútig is számtalan baj jöhet rád. Én magamban, nem vágnék neki.

Laci ekkor az üvegek rejtekéhez ment. A borosüveg hiányzott. Még lehetett volna benne egy derekabb pohárnyi bor. De nem volt. Erre ott a környéken szétnéztünk. Semmi jelét nem láttuk, hogy valahol aludna, vagy kuporogna. Néhányszor kiáltottunk, amire a kutya hörögve nyüsztett. Lacinak jutott eszébe, menjünk érte és térítsük meg. A kutyát rövidre fogta, Marcinak valami összefogott rongyait megszagoltatta. Aztán hagyta, hogy nyomot fogjon. Valami félórát mentünk a Nagyhavas oldalán felfelé, senki nem akarta hinni, hogy erre ment volna. Aztán, hirtelen a kutya megállott. Semerre nem akart többé menni. Noszogatóra és hívásra sem válaszolt, csak borzolódtott a szőr a nyakán. Álltunk megrökönyödve, és nem tudtuk mit tehetünk. Vártunk, egymásra nézelődünk. Ha valakinek találkozott a tekintete, akkor azonnal lesütötte a fejét. Egyszer csak mindenki maga elé lesett. Nagy későre a kutya ébredt a valójára. Behúzott farokkal, orrát nyalogatva,

valami morgásfélét hallatott. Valami idő után megindult vissza, azon a csapáson, amin erre jöttünk. Jobbat nem tudtunk, vele jöttünk.

A táborhelyen a megizzadt ingeinket lecseréltük, és nagyon későre magunkhoz térve, az egész banda elindultunk a falunk felé. Roszszat sejtettünk. Nagyon rosszszat. Járatlan hely felé ment a Nagyhavas oldalában. Ha keresztülvergődne, csak sok idő múltával tehetné meg. Vajon bírja elég erővel. Egész héten teljes erővel dolgoztunk. Úgy siettünk, ahogy csak tudtunk. Szerencsénk volt, a főerdésznél is elmenő vendégek voltak, a rendőr sem feküdt még le. Kötelekkel és lámpákkal felszerelt tűzoltók és önkéntesek jöttek vissza velünk. Mindenkit csak az érdekelt, hogy reggelig tudják befogni a Nagyhavas hegyes – sziklás hátát. Valahogy onnan kitudnák, Marcit kormányozni. Csak az erdőt járó felnőttek tudták, hogy milyen nehéz a terep ezen az oldalon. Délre megjött egy pár szakasz katona, néhány szakasz hegyi rendőr és egy csapat hegyi mentő. A mi hatosunkat feltették egy autóra s a faluba viték. Járt a szánk, hogy csak felmegyünk a hegyre, hát bezártak a rendőrségre. Ott kuksoltunk estig. Akkor tudtuk meg a hírt, megtalálták Marcit. Már nem is volt ő, azt nem tudni ijedten, de fájdalommentesen pusztult el. Egy szakadt falon esett le. Olyan helyen, ahol ösvénynek híre – helye sincs. Még egy óra útra attól a helytől, ahol mi megtértünk. Később tudtuk meg, hogy azért álltunk meg, mert a kutya az ő akaratából nem ment tovább. Ott a környéket medvehagymával és vadmentával dörzsölte be. A keze jellegzetesen szagos volt. A legkegyetlenebb pillanat az volt, amikor Marci megárvult édesanyja elé álltunk. A cédulákat

és a pohár bort is megbeszéltük. Szegény asszony fejét lógatva, két könnyet engedett el:

–Az apja is egy pohár boron veszett el.

Vége – hossza nem volt a kihallgatásoknak, még lehető más bajainkat is kikutatták. Vajon minden bajunkat előre megláttuk volna? Tényleg szótlán hagyott ott minket. Aztán nagy csend. Megadták a temetési engedélyt. A sok hurcolásért először nem akartam menni, mert haragudtam a cédulák miatt is. Szertartás kell a meghurcolt léleknek, mondotta édesapám. Aztán édesanyám azt mondta, hogy a haragos lelket megcsendesíti a temetés. Vagy jobban felkavarja, gondolom én. Mindegynek mondom, s megyek megnézni a kísértetet. Marcit édesapja mellé temették. A fejfára egy karton volt felkötve, itt nyugszik egy pohár borért. Kegyetlen egy lépés, nagy elszámolás. Az apa átka, a gyermek átka s a szerető anya szenvedését ki veszi ügybe.

Még volt egy próbálkozás a nagy terv folytatására. Egy kemény év után többekkel arról beszélgettünk, hogy fel kellene menni a tisztásra, van ott egy csomó dolog, amit lehozhatnánk. Laci meg akarta venni a tisztásokat, hívott menjünk arra. Hogy mennék, ha a keresés estéje óta nem jártam arra. Nem is kívánok soha arra menni. Szinte rám ragadt a bűn. Egy pohár borért. Még azon csodálkozom, hogy olyan cimborának gondoltam, aki jó barátommá lesz. Tagadva, vagy tagadatlan. Még a kedvenc pokrócom sem hiányzott. Most alig hiszem, hogy valamikor is elképzeltem, a barátaimmal az erdőn fogok lakni. Erre azt mondja valaki, nem történt semmi. Pedig emlékszem tisztán.

(2010 – 2012)

Egy nagykaland emléke a Mezőhegyben

Mintha mindez éppen most történt volna.

A tavalyi nyár olyan volt, mint a többi, mondaná a felületes szemlélő, ha sietve és kérdezetlen mesél. Hanem máskor, ezen a mindenkori hideghez szokott vidéken, a nyár még soha nem tart öt napig az esztendőben. Itt mindenki azon rebeg, hogy vajon a korai kukorica szemes lesz, még a hideg beállta előtt. Isten akarata, hogy a hidegebb idő a havas alatt van otthon, de a folyó martja mellett szelídebb idők járnak. A tavaly júliusban olyan, de olyan melegek voltak, mintha a trópusok akartak volna felköltözni ide a Tekenyő völgyébe. Mindenki az esztelen fanyűvés miatt morgolódott, s buzgón magyarázták, hogy a havasi vidék szokásos időjárása ettől is kiveszöben van. Vissza siratjuk még a zöld lombos erdőket s kisárgult hátú kései búzatáblákat. A természet boldogan kínálta a gazdag adományát az embereknek, mintha semmit sem kért volna cserébe érte. Kért azonban, csak figyelni kellett. Minden közösségben, ahol a földet kényszerítettek termést hozni, volt valaki, aki növények színét, nagyságát és illatát leste, máris mondhatta, ha elérkezett a betakarítás ideje. Szépen akarom mondani, bár nem ilyen egyszerű. Nyár végére a zöldek kifakulnak, a sárgák lebarnulnak, a barnák megfeketednek, több színek lesötétednek, s ezt sokáig sorolhatnám.

Betakarítani pedig szükség, mert a természet ezt szabályozza. Rövid idő alatt sokat kell dolgozniuk. Csakhogy az emberek önző dolgai is előlopakodnak ilyenkor. A közös gazdálkodás alig van ínyére bárkinek, aki valóban dolgozni és termelni akar. Az élőlőködőkkel pedig mindenki torkig van. Ma már szinte mindenki válogat a munkákban. S aki nem is előmunkás, de vígan nyúlkaál az osztás után.

Évekkel ezelőtt, amikor még Balavásárhelyen dolgoztam, arra eléggé részletesen emlékszem. A szóban forgó esetből akkor nagyobb bajom is lehetett volna. Hogy Isten segedelme, vagy a munkatársaim megértése volt a nyomatékosabb tényező, soha nem tudom meg. Egy dolog világos, túléltem hibátlan. Más sem került tartósan bajba. Amit tettem, ma sem bánom.

Így szokott, szabódva belevágni Fazakas Imre bácsi a történetbe, ha valaki ráveszi, hogy emlékezzék a szőlőhegyi kalandra. Azt mondják, hogy akkor percek alatt beleöszült az ijedelembe. Ezért nem sokan tudták emlékezésre bírni. Ahogy Imru bácsi megszólal az emlékeiről, rögtön köré telepszik néhány ember és részt követel a meséből. Kérdetlen is szólásra fakadnak. Patakéren ez hagyományos söntés téma. Hallottam olyan esetről is, amikor hatvanan ültek - álltak az elbeszélő asztal körül. Mostanában már csak hat – nyolc embert tűr maga körül. Szoktak kétszer annyian is lenni, mert előre egyesek elválnak az árnyaktól, s azért szemtelen módon mégis maradnak. A szokásban volt akkortájt, szinte minden emberi számítás és akarat felett előírták, hogy minden csepp táplálékot vagy adalékot a gigászi erőfeszítésig elmenve, be kell takarítanunk. Tudomásom szerint a termelőszövetkezet, de az

állami gazdaság is híjával volt a kétkezi munkaerőnek. Ezért a párthivatalnokok megegyeztek a gyári munkások vezetőivel és a mezőgazdászokkal, a betakarítás alatt mindenki, aki él és mozog, az a földeken legyen. Aki tehetett, ezt a saját hasznára terelte. Voltak falusiak, akiknek jól fogott két betakarítási napra, egy egyezményes szabad nap. Akkor maguknál takarodtak. Mindenkinek tetszett, négy nap az államnak, három saját magának, s ment a hivatalos fizetés is. A városiak, ilyenkor napszámba mentek a városvégi gazdálkodókhoz. Más segítség pedig úgysem eshetett. De ez az adottság mindenkinek elégségesnek mutatkozott. Még terményhez is jutottak, jóval a piaci ár alatt.

–A Sarló és Kalapács üzemekben, az akkori kazángyárban dolgoztam, a két mérnökigazgató többször kivett a termelésből, hogy őket valahová elpobjedázzam. Így működött a kalapácsunk. Ezen a nyáron egy vadonatúj daciát szereztek, két újítással gazdagítva. Az egyik az a sofőrállás mögötti kényelmesebb hátsó ülésor volt, s amögött még egy elég tágas csomagtér. Kombi, ahogy mondták. A másik újdonság egy beépített vontatórúd, ami egy négykerekű utánfutó szekérke elhúzását is engedte. Ez arra kellett nekünk, hogy az ipari vásáron a kocsiban társalogjanak a kereskedő s forgalmazó urak, a „remorká”-ban pedig lássák a minta tartályt, vagy egy – két fürdő és öntöző kazánt, mintegy fogalomalkotás végett. A masinát egy hét alatt úgy betanultam, hogyha a törvény nem tiltja, még le is tudtam volna másolni – mondta lelkesen Imre bácsi.

Már a késett kapálás után a csuhélevelek elkezdtek hasadozni. Jósolta, aki tudta, ideje lesz leszedni. A korai tejes kukoricát hamar le

lehetett szedni, a konzevgyár jól adott érte, csemegének. De a piacokon főtt kukorica gyanánt is lehetett néhány lejt összekovácsolni. Másodjára a korai törökbúzáat tördelték le, s még nem is tértek ki a földből, már jöttek a szecs kálók s vágták a kocsányt, a jó zaftos téli csalamádénak. Én a magam részéről nem szívesen lennék tehát, ha ebből a szúró – vágó szálas ételből tejet kellene termelnem. A birkák száját sem irigyeltem. Ráadásul, télire gutát kapsz tőle, annyira megbűdösödik. Még nem hordták be a silózó raktárba, máris vastagon lebegett a környék a savanyú bűztől. Ezen betakarítási összefoglaló alatt véglegesen ránk szakadt az ősz. A fehér mag sárgává lett, s a sárgás tejes mag narancsszínűvé izmosodott, más magok kérget vastagítottak húsuk köré.

–Az iskolás gyermekeket is összedobolták, és pityókaszedésre vitték. A szövődés lányok is mindenféle munkára ki voltak vezényelve. A szőlőbe csak az olaj préselőket s a kazángyáriakat vitték. Lehet, talán azért mert a gyermekek sok szőlőt ettek volna meg, kevesebb bornak való került volna az állami gazdaságiak asztalára. A gyári felnőtteknek pedig nehezebb lett volna hajladozni a szanaszét kipergetett pityókácskák után. Jobban bírtak a puttonyokkal és a serényen szedő – rakodó fehérnépekkel. Minden azt bizonyította, hogy ezt valaki jól kigondolta. Olyan lehetett, aki mindent beleadott egy dicsérő szóért. Egyszerre kiderült, hogyha a kötelező munkát nem lehetett kikerülni, de a kellemetlent hasznosra kellett fordítani, mert akkor az épeszű ember nem zavarodik belé. Itt a társalgás egy sóhajtásnyi szünetet kínál. Ezen a tájon szokás a hallgatóságnak is beleszólni:

–Nem tudom, Gézu vagy Emri vezetett, ami nem számít. A szőlőhegy oldalán, egy helyen megálltak, elfogyott alóluk a személyautónak való út. Csak úgy megfordultak s félreálltak a füves útszéltre – mondta az egyik.

–Emri és Gézu a két gépész, mint máskor hoztak ebédet a mezőn sürgölődő munkásoknak. Így lett volt azon a kedden is. Először a két mérnök – igazgatót kihozták ellenőrizni a betakarítási lelkesedést, főleg azt, ahogyan meg szolgáljuk a fizetést, amit nem is a vasmunkáért kapunk. A gépészek második térésben, időben vissza értek az ebéddel – szólt egy másik ember.

–A vontatós dacival nem tudtak egészen felmenni a felső füves kertvégehez, így az ételeket szerre bődönöstől cipelték fel. A terítékekkel is újra megtértek. A fűre pokrócokat és abroszokat terítettek – ezt is egy hallgató tudta.

–Mindenki kapott egytől három pohár pálinkát, ki amennyit megbírt. Tökfőzelék volt fasírttal és törtfuszulyka kolbászkarikákkal. Elég melegen értek ki vele. Bőven volt, kapott, aki amennyit akart. Később kiderült, hogy bort is szereztek az ebadták – mondta egy olyan, aki részt szeretett volna a kalandból.

–Az első tányér fogyasztása közben voltunk, nem tudom ki, meglátta a gyermekeket, akik az elhagyott autó körül és a pótkocsin ugráltak. Riasztották is a gépészeket, hanem valami megmagyarázhatatlan okból a gép egyszerre csak elindult, s a gyermekek közül egy sem ugrott le róla. Az is lehet, hogy pont ezt akarták az ugrálással elérni. A

gépészek zavarodottan felugráltak. Aztán egymásra nézve erőre kaptak. Eszük nélkül rohantak a magánjáró után.

Mintha felocsúdnának, a mérnökök is láttak valamit:

–Én innen fentről láttam, Gézu amint felkerülhetett a kocsira szerre lelökdöste a gyermekeket, szerintem egyik – másik elég szerencsétlenül esett a földre.

–Emri nagyon későn került a kormány iránt, s ha az ajtó nem szakad le a döcögő csapódástól, nem tud felszökni az autóra. Hiába szökött fel, ott már nem volt féke, akármit mesterkedett – lelkesedett az egyik mesélő.

–Már csak a daciban volt néhány gyermek, amikor Gézu mint egy veszély – színész , a vonórúdon mesterkedett, hátha elkapcsolná a pótkocsit. Már szinte leértek az alsó útra, amikor ez sikerült neki – emlékezett egy másik beszélő.

–Az alsó úton Emri begyújtotta a motort, és egyre kevesebb gázzal, visszakapcsolással a patakhídja előtt lefogta az autót. A két elől ülő surmót ezután felpozozta, a hátsó ülésen szorongókat is megtenyerelte. Ezután, mintha semmi nem történt volna, visszatért a vállalati ebédhez – szólt hozzá Gézuka bácsi.

Estére a pártbizottság fülébe parazsat szórt valaki. Nyomozni és büntetni kell – határoztak. Módszeresen kezdtek bele. Valaki hibás a kalandért. Alapvetően fogalmuk sem volt a történetről. Mindenkinek teljes hitelt ígértek, csak meséljen el mindent. Az állami gazdaság, a kazángyár és az iskola szerint nem történt semmi kihágás. Némi szorongatás és fenyegetés hatására elismerték, hogy senki nem tudja, hogy

kinek a gyermekei és hogyan kerültek a remorkás autóra. A gyermekek hívatlan tolakodása ettől sokkal súlyosabb lett. Az efféle magaviselet azzal magyarázható, nem ismerik a veszélyt, nem gondolták, hogy valamit hibáznak, mikor egy elhagyott autón ugrabugrálni kezdenek. A szülők is megjelentek a színen, csak meg kell büntetni az önbíráskodó sofőrt. A helyi rendőr szülőpárti lett, a bűnöst körbe pofozni volna jó. A jelentgető szülők a pofonok miatt harsogtak és a helyi rendőr az iskolai rendetlenség miatt fújta fel a dolgot. A pártbizottság fékezett, az iskolaigazgató csak nem lehet hibás. A komaságból való ember. A gyári vezetés tagjai természetesen nem hibások. Az állami gazdaság nem lehet szenvedő alany. A gyermekek nem tudták mit tesznek. Akkor a szülők most mit akarnak? A gépészeket? Példát mire?

– A gyermekeket ki engedte felmenni a szőlőbe? – Az emberek munkahelyen voltak, vagy mezei ünnepélyen? – A gyermekek krumplicsedés közben lógtak? – Ha a gyermekek a hegy alatt szedték a krumplit, hogy kerülhettek a hegy derekán elhagyott autóba? – A gépészek italhatása alatt voltak? – A gyermekek pótkocsiról való lelökdösésén kívül semmi megoldás nem kínálkozott? – A kocsni nyitva hagyottan tátongett, kínálta a kalandot? – Ki érdemesebb a pofonra? – Hogyan indulhattott el az autó? – Mi van, ha ezek a gyermekek nem is a pityóka szedés-től lógtak meg?

A két gépész hosszú vizsgálat után két – két éves felfüggesztetet kapott. Egy év izgalomban, de békében telt el. Már megint pergett az őszi levél, amikor megkapták a végzést, hogy – az alábbiakat nem kel-

lett volna: és fel is sorolták nekik... Így rendre megtudták, miben bűnöztek. Rögtön engedelemmel távoztak a munkahelyükről.

Az ember némelykor későn tudja meg, hogy van olyan pillanat, ha nem fogadja el a parancsot, sokkal törvényesebben tesz, mintha megfogadja, de azért nem hajtja végre azt a parancsot. Mind a két gépész, most más munka után nézett, a törvényes vizsgálódás végeztével, arra gondoltak, hogy a vállalat nagyon hálátlan bánt velük. Mind a ketten állandóra állott, örökké tartó emléket őriznek erről az őszi betakarításról. Gézu bá azóta mindent kopott fényű színtelen képnek lát. A pártbizottság vagy három élheterlen javaslatot tett a békülésre, eltörölte a rendőr által kiszabott pénzbüntetést, emelt hangon megreguláztak néhány szülőt. Az iskolaigazgatót mutatóujjal fenyegették meg.

Most a beszámoló végén éreztem, hogy valami sántít, esetleg másképp fejeződnek be. Nem álltam meg, hogy ne foglaljak állást ebben az ügyben:

– Kedves Imre bácsi és Géza bácsi, én a jóézés nevében bocsá-
natot kérek maguktól, a neveletlen városlakók ellenében.

Éktelen tapsikolás és éljenzés tört ki, még a két öreg szája is mosolyra görbült. A csendeske sóhajok között egy vagy két könnycsepp is előbújt, da hamarosan letörölték azokat. Talán nem is voltak itt. Harminc év körül múltott az eset óta. Hajuk túlon – túl megfakult és ritkája is megritkult, de még senki – soha – sehogy nem próbálta helyre tenni ezt a példátlanul helytelen dolgot. Pedig lett volna ideje, ha szándéka is lett volna, amíg az öregek Balavásárhelytől Omláson át Patakérre megtették a munkamező vargabetűjét. A dolognak azt a részét, hogy bár

egyszer hallgassuk végig megszakítás nélkül az öregeket, valakinek véghez kellett vinnie.

Azt sem tudom, könnyű, avagy nehéz feladattal volt dolgom. A tanuk mindenképp készségesek voltak.

(2014 – 2015)

Tartalomjegyzék

A havasi fogoly szokatlan esete	3
Tévelygés a hó sivatagában	17
A napszúrás elég lehetne bajnak	38
Nyári ködben	48
Bányaomláskor	58
Megtérő séta a Duna kútjától	73
Kihallgatás elhallgatásra	104
Még egy pohárral	118
Egy nagykaland emléke a Mezőhegyben	132



A Tekenyő völgy embereinek tetteit és vágyait ez alkalommal, negyedik elbeszélés gyűjteményemben teszem az érdeklődő olvasóim elé. Csak megemlítem. Az első elbeszélés kötetem e – könyv alakban 2007 – ben jelent meg, A próbára tett táltos címen. Ezt követte a szintén e – könyv alakban összegyűlt Benn hunyó csodák (2012). Mivel ezeket a köteteket más módon nem tudtam közzétenni, az Országos Széchenyi Könyvtár állományában őriztetem. A vidék embereinek élete azóta megszakítás nélkül, de nem esemény mentesen naponta újabb történetekkel gazdagodik. Erről nemrég adtam hírt a Kőrakás a köves úton című, immár hagyományos nyomdai eszközökkel megjelentetett kötetemben.

Szakmai beállítottságomból fakadóan eddig tudományos irodalommal is foglalkoztam. Ezeket a könyveket is, a kereskedelmi forgalom keretein kívül a nagyobb elektronikus könyvtárakban lehet megtalálni.

(www.mek.oszk.hu ; www.dkonyvtar.hu ;
www.odrportal.hu)

GARABONTZIA KIADÓ

*

Ez utolsó oldal, valóban a kötet hátsó külső borítója, sajnos technikai okok miatt alig olvasható